

RAPORTI VJETOR 2020

FOUNDATION ФОНДАЦИЈА
OPEN ОТВОРЕНО
SOCIETY ОПШТЕСТВО
MACEDONIA МАКЕДОНИЈА

PËRMBAJTJA:

Hyrje	3
Raport për Aktivitetet e Zbatuara në Kuadër të Koncepteve gjatë vitit 2020	4
Iniciativa “Dil dhe Voto!”	30
Arritje kryesore dhe/ose aktivitete që kanë shënuar punën e organizatave të mbështetura në kuadër të Fushave Strategjike të FShHM në vitin 2020	31
Lista e projekteve të mbështetura në vitin 2020	43

HYRJE

Në vitin 2020, Fondacioni Shoqëri e hapur – Maqedoni (*FShHM*) ka punuar në arritjen e tre qëllimeve strategjike të cilat janë pjesë e strategjisë për vitin 2019-2020, gjegjësisht: **1)** Mbështetje të reformave lidhur me fushat prioritare të *FShHM* (procesi i aderimit në BE, arsimit dhe rinia, shëndetësia, korniza ligjore dhe fiskale për shoqërinë *civile* dhe përforsimi ligjor) dhe mbështetje për pjesëmarrje të shoqërisë *civile* për të dhënë kontributin në krijimin e politikave publike; **2)** Kërkimi i llogarisë nga autoritetet, monitorimi i përparimit të politikave publike lidhur me aderimin në BE, monitorimi i planifikimit dhe shpenzimit të fondeve publike në arsimin e lartë dhe të shpërndarjeve buxhetore të cilat ndikojnë grupet e marginalizuar, si dhe monitorimi i politikave të pushteteve lokale në fushat e planifikimit urban, mbrojtjen e mjedisit jetësor dhe buxhetet lokale të tre komunave, dhe **3)** Përmirësimi i cilësisë dhe qasjes në shërbimet shëndetësor, ligjore dhe arsimor të komuniteteve të cilat kanë qasje të kufizuar në shërbimet dhe ofertat me cilësi së pavalitshëm.

Në vitin 2020, aktivitetet e planifikuara për arritjen e tre qëllimeve strategjike ishin zbatuar në kuadër të katër **koncepteve**: (1) Pjesëmarrja e shoqërisë *civile* në procesin e aderimit në BE; (2) Partneritete në komunitetet për avancimin e demokracisë lokale; (3) Arsimit për komunitetet me numër më të vogla etnike, dhe (4) Strategjia e rrjetëzuar për përforsimin ligjor, të ndarë në dy **fusha**: (1) Të drejta të nxënësve dhe angazhimi i tyre, dhe (2) Politikat shëndetësore të bazuar në të drejta.

Si përgjigje e shpejtë e krizës shëndetësore e shkaktuar nga pandemia e KOVID-19 dhe duke synuar reagimin me kohë dhe zbutjen e pasojave socio-ekonomike, në vitin 2020 *FShHM* ka siguruar 1.141.018 dollarë (62.973.533 denarë) për ndihmë humanitare në pako me ushqim, lëndë higjienike dhe plotësime për më tepër se 15 000 familje më të rrezikuara rreth në 18 komuna; ndihmë administrative dhe ligjore për punëtorët me pagesë të ultë dhe ato joformal, kryesisht gratë, romët dhe prindërit e vetëm për qasje në masat ekonomike shtetërore; mbështetje të zhvillimit të modeleve inovative për përballimin e pakënaqësitë ekonomike dhe përfaqësimi për masa afatgjate të zbutjes së krizës socio-ekonomike; mbështetje për organizatat lokale për monitorim dhe përfaqësim të avancimit të politikave dhe praktikave të pushteteve lokale në kohën e krizës dhe për informim të *civilëve* për masat e mbrojtjes nga virusi me anë të aktivizmit kreativ; donacione të pajisjeve tablet me karta interneti për 350 fëmijë të familjeve të rrezikuara sociale; pajisje teknike e nevojshme për realizimin e mësimit online për 10 shkolla në të cilat mësimi është në gjuhën e komuniteteve të numrit më të vogël dhe e ndjekin rreth 5 000 nxënës; trajnim për kompetenca digjitale për mësuesit; etj.

Shuma e plotë e fondeve të shpenzuara për përballimin me aktivitetet e *FShHM* në vitin 2020 është 4.345.350 dollarë (235.172.917 denarë), prej të cilave 3.589.505 dollarë (195.355.947 denarë) rrjedhin nga Fondacionet Shoqëri e hapur, ndërsa 755.845 dollarë (39.816.970 denarë) nga donatorë tjerë.

**RAPORT PËR AKTIVITETET E ZBATUARA NË KUADËR TË
KONCEPTEVE GJATË VITIT 2020**

KONCEPTI: PJESËMARRJA E SHOQËRISË CIVILE NË PROCESIN E ADERIMIT NË BE

Me anë të konceptit Pjesëmarrja e Shoqërisë Civile në Procesin e Aderimit në BE, gjatë vitit 2020, kemi vazhduar të punojmë në mbështetjen e agjendës reformuese lidhur me aderimin në BE, në fushat e gjyqësorit, luftës kundër korrupsionit dhe mbrojtjes nga diskriminimi, duke dhënë kontribut në drejtim të evropianizimit të shoqërisë.

Në kuadër të qëllimit të parë specifik, *Blueprint Grupi për Reforma në Gjyqësorin* ka vazhduar të monitorojë procesin e zbatimit të Strategjisë për Reforma në Gjyqësorin (2017-2022), ndërsa ish-in hartuar edhe [“Analiza e cilësisë së reformave të cilat kanë të bëjnë me përzgjedhjen, zgjedhjen e gjykatës më të lartë dhe shkarkimit të gjykatësve”](#), [“Drejtësia penale efikase: Pasqyrë e lëndëve të nisura nga PSP”](#) dhe dokumentet për politika publike [“Veting-procesi i gjyqësorit në RMV”](#), [“Analiza e resurseve dhe kapaciteteve të PP në RMV”](#) dhe [“Largimi i Ligjit për Parandalimin dhe Mbrojtjen nga Diskriminimi”](#). *Rrjeti për Parandalimin dhe Mbrojtjen nga Diskriminimi* ka vazhduar të punojë për avancimin e sistemit të parandalimit dhe mbrojtjes nga diskriminimi, me anë të zbatimit të drejtë të Ligjit për Parandalimin dhe Mbrojtjen nga Diskriminimi, në përputhje me gjitha standardet evropiane. Ishin përgatitur: [“Manual për praktikën e Gjykatës Evropiane për të Drejta të Njeriut dhe Mbrojtje nga Diskriminimi”](#), [“Raport nga monitorimi i punës së Avokatit të Popullit, me fokus në parandalimin dhe mbrojtjen nga diskriminimi \(2010 – 2019\)”](#) dhe katër dokumente për politika publike: [“Kalimi i barrës së dëshmisë në procedurat gjyqësore për mbrojtje nga diskriminimi”](#), [“Më shumë punë për më pak para: Si të zvogëlohet hendeku gjinor i pagave në RMV”](#), [“Qasja e vendimeve gjyqësore për mbrojtjen nga diskriminimi në RMV dhe Zbatimi i Direktivës 2010/41/BE”](#) dhe [“Në çfarë mënyre deri në mbrojtjen e grave shtatzënë të vetëpunësuar dhe bashkëshortet shtatzënë dhe jetët e partnereve të personave të vetëpunësuar”](#). *Platforma për luftë kundër korrupsionit* ka përgatitur tre analiza për punën e Komisionit Shtetëror për Parandalimin e Korrupsionit (KSHPK): [“Raporti i parë i punës së KSHPK-së \(mars – shtator 2019\)”](#), [“Raporti i dytë për punën e KSHPK \(tetor – dhjetor 2019\)”](#) dhe [“Raporti për periudhën janar – qershor 2020 për suksesin e punës së KSHPK”](#). Ishte përgatitur një hulumtim në temë [“Problemet në financimet e partive politike”](#), analizë [“Metodologjia dhe instrumente të KSHPK në prag të zgjedhjeve”](#) dhe dy dokumente për politika publike [“Rritja e efikasitetit të punës së KSHPK”](#) dhe [“Sfidat për llogaridhënie dhe integritet të brendshëm të institucioneve për rrezik nga korrupsioni”](#).

Ndërtimi i integritetit të sistemit, si një parakusht për sukses në luftën kundër korrupsionit është angazhimi ynë për përfaqësim në zbatimin e reformave në vend. *FShHM* zbaton projektin **Sisteme të përforuara të integritetit për luftë kundër korrupsionit në nivelin lokal**, në kuadër të projektit të USAID për pjesëmarrjen civile, i zbatuar nga East West Management Institute, i financuar nga Agjencia për Zhvillim Ndërkombëtar i Shteteve të Bashkuara të Amerikës (USAID), me qëllim të kontributit për avancim të sundimit të mirë në nivelin lokal. Me përforsim të rezistencës së pushtetit lokal të korrupsionit dhe konfliktit të interesave. Aktivitetet e projektit kanë për qëllim: (1) prezantimin e sistemeve të integritetit në pesë komunat e Zhelinos, Karposhit, Dojranit, Prilepit dhe Ohrit dhe (2) rritjen e përfshirjes civile në luftën kundër korrupsionit dhe konfliktit të interesit, veçanërisht të kategorive të cenueshme të civilëve, duke rritur vëllimin e rasteve të raportuara dhe duke ofruar ndihmë juridike dhe informacion. Për këtë qëllim ishte themeluar një bashkëpunim me kryetarët e pesë komunave, ishte hartuar një Metodologji për Vlerësim të Rreziqeve në Nivel Lokal dhe ish-in zbatuar pesë vlerësime të rreziqeve në komunat e projektit, me anë të intervistave me kryetarët dhe me sekretarët e komunave dhe ish-in zbatuar anketa me të cilat ish-in

përfshirë 80 nëpunës. Në këto pesë komuna është zbatuar hulumtim i mendimit publik për korrupsion dhe konflikti i interesit. Me qëllim të rritjes së kapaciteteve të administratës komunale dhe të pushtetit lokal dhe ata të përgatiten për zbatim të planeve për integritet, ishin zbatuar [pesë trajnime dyditëshe](#) në të cilat kanë marrë pjesë 53 përfaqësues të komunave. Me anë të bashkëpunimit të *FShHM* me organizatat civile *Multikultura* (Tetovë), *Koalicioni "Të gjithë për Gjykim të Drejtë"* (Shkup), *EHO* Shtip), *Izbor* (Strumicë) dhe *Stanica PET* (Prilep), është mundësuar një [ndihmë juridike falas](#) për më tepër se 100 civilë të cilët kanë dyshuar në raste lidhur me korrupsion dhe konflikt të interesit. Në drejtim të avancimit të cilësisë së ndihmës juridike, organizatat e mbështetura kanë parashtruar kërkesë për konsultim para Ministrisë së Drejtësisë, në lidhje me zbatimin e Ligjit për Ndihmë Falas Juridike në lëndët e lidhura me korrupsionin dhe konfliktin e interesave. Për 98 civilë dhe/ose përfaqësues të organizatave civile janë zbatuar gjashtë punëtori edukative nga ana e organizatave partnere *Eho*, *Stanica PET* dhe *Izbor*. *FShHM* ka përgatitur një fushatë mediatike që ka për qëllim të përdor narrative të reja të cilat do të inkurajojnë civilët që lufta kundër korrupsionit është e mundshme, or edhe të motivojnë në mënyrë më aktive të kyçen. Në kuadër të përpjekjeve për themelimin e një sistemi për integritet, *FShHM* – si anëtar i grupit të punës për integritet në nivelin lokal, e themeluar nga Komisioni Shtetëror për Parandalimin e Korrupsioni, jep kontribut aktiv dhe dorëzon komente në lidhje me propozim-politikën për integritet në nivelin lokal.

Me mbështetje të *Koalicionit "Të gjithë për gjykim të drejtë"* ishte zbatuar projekti "Monitorimi sistematik i procedurave penale gjyqësore", për të vlerësuar efikasitetin e drejtësisë penale në gjykatat themelore dhe të monitorohet zbatimi i proceseve dhe garancive të vendosura në Ligjin për Procedura Penale dhe standardet ndërkombëtare të pranuar për gjykim të drejtë dhe ligjor. Nga ana e 20 vëzhguesve të përzgjedhur ishin monitoruar gjithsej 232 seanca gjyqësore për debatin kryesor në 14 gjykata themelore të katër rajoneve të apelit në RMV, dhe duke marrë parasysh COVID-19 ishte vëzhguar edhe gjykimi i parë online në Gjykatën Themelore Kavadar. Ishin publikuar analiza "[Rruga e gjatë në drejtësi me procedurë të shkurtë](#)" dhe manualin "[Hera e parë në gjykatës, drejtime dhe rekomandime, procedura penale](#)". Për ngritjen e vetëdijes për standardet e gjykimit të drejtë ishte zhvilluar edhe një [ngjarje promovuese](#) në kuadër të shënimit të Ditës Ndërkombëtare të Drejtave të Njeriut.

Në mënyrë që të forcojë kapacitetet dhe për të rritur njohuritë e shoqërisë civile në çështjet lidhur me strukturën institucionale të proceseve të rëndësishme politike të BE-së dhe, procesi i negociatave dhe të ligjit të BE-së në luftën kundër korrupsionit, gjyqësorit dhe mbrojtje dhe parandalim nga diskriminimi, *FShHM* dhe *Koalicioni "Të gjithë për një gjykim të drejtë"* bashkëpunojnë me 10 gazetarë. Gazetarët, të cilët ishin përzgjedhur me njoftim publik, rrisin njohuritë e tyre në 6 trajnime tematike, pas të cilave kryejnë kërkime me interes, për çështje që lidhen me gjyqësorin, dhe të përgatisin dhe botojnë raporte dhe artikuj kërkimore.

Qëllimi i dytë specifik është monitorimi i procesit të përgjithshëm të aderimit në BE për të siguruar që reformat t'i shërbejnë interesit publik dhe të përmbushin pritjet e civilëve. Prandaj, në bashkëpunim me *Institutin Prespa* nga Shkupi, u përgatitën analizat vijuese: "Analiza e kornizës negociuese të RMV", "[Analiza e strukturës së negociatave me BE](#)" dhe "Analiza e cilësisë së një pjese të procesit të reformës dhe imazhi i RMV tek një anëtare e BE", me të cilat janë dhënë rekomandimet për masat dhe aktivitetet përmirësuar dhe lehtësuar negociatat.

Me mbështetjen e *Fondacionit për Internet dhe Shoqëri Metamorfosis* kemi dhënë kontribut në identifikimin dhe largimin e pengesave për zhvillimin demokratik të sektorit të medias, me anë të

projektit "[Observatorit të reformave në media](#)". Ishin përparuar katër [raporte periodike](#) dhe një [raport përfundimtar](#) mbi monitorimin e përmbushjes së prioritetëve të reformës në fushën e mediave, si një parakusht për pranimin e RMV në BE.

Me anë të realizimit të qëllimit të tretë të specifik, ishin përparuar për të rritur rrjedhjen e informacionit dhe për të përmirësuar të kuptuarit e *civilëve* për reformat lidhur me aderimin në BE, duke i ndihmuar ata të bëjnë zgjedhje të informuara dhe kemi mbështetur reformën e procesit të evropianizimit të shoqërisë. Janë dhënë [15 grante për organizatat](#) për kryerjen e aktiviteteve që kontribuojnë në përmbushjen e qëllimit specifik, gjatë së cilës ishin përparuar dhe promovuar 14 dokumente për politikën publike: (1) "[Ndikimi i Kapitullit 23 – gjyqësori dhe të drejtat themelore mbi procesin e aderimit të RMV në BE](#)"; (2) "[Analiza e anketës së perceptimit publik të procesit të aderimit në BE me një fokus në Kapitullin 23](#)"; (3) "[Respektimi i të drejtave të dënuarve, me fokus tek anëtarët e komunitetit etnik rom në RMV](#)"; (4) "[Analiza e qasjes në drejtësi për civilët në rajonin lindor](#)"; (5) "[Analiza e monitorimit të kryer të punës së Gjykatës Themelore Tetovë, Sektorit për Punë të Brendshme - Tetovë, Institucioni Ndëshkimor - Burgu i Tetovës dhe Avokatit të Popullit - Zyra Rajonale - Tetovë](#)"; (6) "[Ndërgjegjësimi lokal është gjithashtu një provë për BE](#)"; (7) "[Masa e paraburgimit me anë të praktikës së brendshme dhe asaj evropiane](#)"; (8) "[Analiza e nivelit të informacionit mbi provën e personave të dënuar në burgje dhe përcaktimi i nevojave specifike për arsim të mëtijshëm në fushën e provës](#)"; (9) "[Nga një grua rurale në një sipërmarrëse të suksesshme, pa stereotipa dhe diskriminim](#)"; (10) "[Manual për mbajtjen e seancës dëgjimore në një mosmarrëveshje administrative](#)"; (11) "[BE nga objektivi i personave të rajoneve rurale](#)"; (12) "[Burrat dhe gratë në tregun e punës - \(jo\)pjesëmarrje dhe trajtim i barabartë](#)"; (13) "[Bëhu e guximshme – fol zëshëm](#)" dhe (14) "[Cila është shkalla e njohjes së barazisë gjinore si një e drejtë themelore e njeriut në zonat rurale, dhe e përfaqësuar në Kapitullin 23 - Të drejtat themelore dhe drejtësia](#)". Bazuar në hulumtimin e shoqatave dhe dokumenteve të tyre të botuara, *FShHM* punon dhe zhvillon një [fushatë mediatike](#) promovuese për të kuptuar më mirë, nga *civilët*, reformat e nevojshme në lidhje me aderimin në BE.

Në bashkëpunim me TV 24 Vesti, *FShHM* organizoi një debat televiziv "A ka ndonjë zgjidhje evropiane për njën maqedonase-bullgare?", me rastin e botimit të dytë të librit të Çavdar Marinov "[Komunizmi dhe Nacionalizmi në Ballkan](#)" në maqedonisht. [Debati](#) është kontributi ynë për sqarimin dhe vënien në kontekst të debatit aktual politik dhe historiografik midis Bullgarisë dhe Maqedonisë së Veriut, i cili u intensifikua në pritje të fillimit të pritshëm të negociatave mes vendit dhe Bashkimit Evropian dhe u bë një pikë serioze e keqkuptimit gjatë procesit të aderimit. Folësit dhanë pikëpamjet e tyre mbi situatën në një përpjekje për të zgjeruar kontekstin dhe diskutimin konstruktiv të mënyrave të mundshme teorike por edhe praktike për të gjetur një zgjidhje për njën maqedonase-bullgare, dhe kështu të marrin në konsideratë metodat me të cilat komuniteti akademik mund të bëjë të vetin kontribut në mënyrë që të trajtohet në mënyrë konstruktive kjo çështje.

FShHM lëshoi koleksionin "[Nga Bukureshti në Prespë – Dëshmi të një kohe: Maqedoni 2008 - 2018](#)" (në maqedonisht, shqip dhe në gjuhën angleze). Koleksioni përmban tekste nga katërmbëdhjetë gazetarë, intelektualë dhe aktivistë civilë të njohur të cilët dëshmojnë për periudhën 10 - vjeçare në të cilën vendi u etiketua si një "shtet rob". Kjo periudhë pasqyron rregullin e qeverisjes jodemokratike, nacionalizmin, populizmin dhe denigrimin e vazhdueshëm të të gjithë atyre që menduan ndryshe, por nga ana tjetër gjithashtu shënon fillimin e shpresave për një shtet më të mirë, më demokratik dhe më të prosperuar të integruar në BE.

FShHM, në bashkëpunim dhe me mbështetjen e *Institutit Evropian për Shoqëri të Hapur* dhe *Institutit për Politikën Evropiane për Shoqëri të Hapur*, zbatoi projektin, **Drejt shtetit të rrëmbyer në Maqedoninë e Veriut me anë të gjyqësorit, prokurorisë publike dhe policisë**. Qëllimi ishte të përcaktoheshin format dhe mënyrat se si politika u bë ajo të kapte institucionet në Maqedoninë e Veriut, në një kohë kur vendi ishte klasifikuar si "shtet i robëruar". Partnerët e brendshëm për të zbatuar [hulumtime](#) dhe të përgatitjen e analizave "[Për shtetin e robëruar në Maqedoninë e Veriut - gjyqësorin, prokurorinë, policia](#)" ishin *BIRN Maqedoni*, *Koalicioni "Të gjithë për gjykim të drejtë"*, *Komiteti i Helsinkit për të Drejtat e Njeriut* dhe *Instituti i të drejtave të njeriut*.

FShHM ka përgatitur një fushatë mediatike që ka për qëllim të zbatojë narrative të reja të cilat do të inkurajojnë *civilët* të besojnë që lufta kundër korrupsionit është e mundshme, por edhe të motivojnë që të kyçen në mënyrë aktive. Për fushatën mediatike përdoret hulumtimi i zbatuar nga Topos Partnership, në bashkëpunim me *FShHM* dhe me hulumtuesit lokal nga Katedra për Antropologji dhe Etnografi. Ky bashkëpunim për përdorimin e narrativëve publik për reforma kundër korrupsionit është mundësuar nga fondi rezervë kundër korrupsionit të Fondacioneve të Shoqërive të Hapura, me të cilën, *FShHM*, Programi për Amerikën Latine të Fondacioneve të Shoqërisë së Hapur (OSF Latin America Program) dhe Shoqëria e Hapur – Shtetet e Bashkuara të Amerikës (Open Society – USA) kanë pasur për qëllim që të krijojnë kapacitete të aktorëve të ndryshim në Maqedoninë e Veriut, SHBA dhe në Brazil, për zbatimin më efikas të komunikimit publik në luftën kundër korrupsionit. Në formë të organit këshillimor, por edhe si përdorues të mundësisë për mbështetje teknike, *FShHM*, Topos Partnership në zbatimin e narrativeve për reforma kundër korrupsionit kanë bashkëpunuar me *Shoqatën për Emancipim, Solidaritet dhe Barazi të Grave – ESE*, *Institutin për Demokraci Societas Civilis*, *Forum Rinor Arsimor*, *Multikultura* dhe *Koalicioni "Të gjithë për gjykim të drejtë"*.

Sërish në drejtim të qëllimit specifik për rritjen e rrjedhjes së informacioneve dhe kuptimit të *civilëve* për reformat lidhur me aderimin në BE, *FShHM* dhe *Shoqata për Hulumtim dhe Analiza ZMAJ*, kanë përgatitur [komente dhe rekomandime të Propozim Ligjit për Buxhete](#), dhe ishte zhvilluar një [diskutim publik](#) për prezantim të këtyre komenteve dhe rekomandimeve të dhënë.

Në kuadër të qëllimit të katërt specifik, me anë të cilës bëjmë përpjekje për themelimin e dialogut të strukturuar mes organizatave *civile* dhe Qeverisë, zbatojmë projektin **Dialog me organizatat civile – Platforma për pjesëmarrje të strukturuar në integrimet për BE**, në bashkëpunim me organizatat partnere – *Qendra për Komunikime Civile – Reaktor – Hulumtimi në Aksion* dhe *Eurothink – Qendra për Strategji Evropiane*. Projekti është mbështetur nga Bashkimi Evropian, me anë të instrumentit financiar IPA për shoqërinë *civile* dhe programin për media të vitit 2016-2017, dhe është bashkë financuar nga *FShHM*. Ueb platforma e themeluar www.dijalogkoneu.mk ka vazhduar të shërbejë si një vend qendror për informacionet lidhur me tre mekanizmat formal të bashkëpunimit mes organizatave *civile* dhe informacioneve dhe të publikojë tema dhe materiale edukative lidhur me procesin e aderimit në BE. Ueb platforma përmban edhe një bazë me të dhëna të më tepër se 320 organizata aktive *civile* të cilat janë të organizuar sipas sektorëve të tyre të veprimit dhe që vazhdimisht marrin informacione për përmbajtjet të cilat janë relevante për punën e sektorit të interesit. Ueb platforma ka pasuruar komponentët edukative, me anë të ngarkimit të rregullt të [dokumenteve për politika publike](#) në tema lidhur me integrimet në BE, [video animacione dhe tutoriale](#) dhe [informacione të vizualizuar për BE](#). Përmbajtjet për Grupe Sektoriale të Punës, si një prej tre mekanizmave konsultues, ishin më të vizituar në platformën, ndërsa video përmbajtjet nga seancat e Këshillit për Bashkëpunim me dhe për zhvillim të shoqërisë *civile* janë një vegël unike në dispozicion në këtë ueb platformë. Përveç kësaj, në këtë janë vendosur edhe 12 raportet e para

[vjetore](#) në hije nga monitorimi i punës dhe efektet e Grupeve Sektoriale të Punës për vitin 2019. Këto raportet japin një përmbledhje të informacioneve nga monitorimi i 12 grupeve sektoriale të punës dhe me anë të tyre këmbëngulet, në një vend, të sigurohen gjitha informacionet e përgjithshme dhe kryesore për grupet sektoriale të punës. Gjithashtu, raportet japin një prerje të gjendjeve aktuale në lidhje me Grupet Sektoriale të cilat janë tregues për zbatimin e IPA II në RMV. Gjithashtu, gjatë vitit 2020, me anë të [dokumenteve për politika publike](#) ishin përpunuar dhe diskutuar temat vijuese: (1) Përvoja krahasuese për politikën dhe praktikën e mbrojtjes së të drejtave të njeriut në gjendje të jashtëzakonshme në shtetet-anëtare të BE; (2) Përfshirja e perspektivave gjinore në bujqësi dhe zhvillim rural; (3) Sfida dhe mundësi për përmirësimin e kontrollit të prokurimeve publike; (4) Struktura për negociatën me Bashkimin Evropian; (5) Mekanizma për dialog dhe përfshirja e organizatave *civile* në bujqësi; (6) Rruga e kaluar dhe erërat e reja në politikën e jashtme të RMV, dhe (7) Rregullimi i platformave online: Politika e BE-së dhe pasqyrimi mbi politikën në RMV.

Madje në kushte të pandemisë, *FShHM* ka vazhduar të punojë në fushën mjedisi mundësues për shoqërinë qytetare, me çfarë kontribuon për zhvillimin e rrethinës së punës së shoqërisë *civile*. Në kuadër të bashkëpunimit të themeluar me Sekretariatën e Përgjithshëm të Qeverisë së RMV, departamenti për bashkëpunim me organizata joqeveritare të SP dhe me Këshillin e Qeverisë për bashkëpunim dhe zhvillim të sektorit *civil*, në proces konsultimi ishte përgatitur "[Analiza](#) e mbështetjes financiare të shoqatave dhe fondacioneve nga buxheti i Republikës së Maqedonisë së Veriut (prej vitit 2017 deri në gjysmën e parë të vitit 2019) me analizë krahasuese të modeleve për financim shtetëror nga vendet tjera dhe propozim-model i Fondit për Mbështetje dhe Zhvillim të Shoqërisë *Civile* dhe bashkë financim të projekteve të BE-së në RMV". Rekomandimet dhe konkluzionet nga analiza janë përcaktuar si prioritete [strategjike](#) të Qeverisë së RMV në pjesën "Demokraci që punon për *civilët*".

FShHM, me mbështetje nga Sekretariati për Iniciativë Ndërkombëtare *Partneriteti për Pushtete të Hapura*, dhe në bashkëpunim me Ministrinë për Shoqëri Informatike dhe Administratë, ka vazhduar aktivitetet e filluara në **Partneritetin e Hapur Qeveritar** (PHQ). Në vitin 2020 ishin formuar dy mekanizmat të cilat kontribuojnë për strukturën e re të koordinimit dhe monitorimit të procesit të PHQ-së në vend, edhe atë: [Rrjeti i organizatave civile për PHQ](#) (Rrjeti) që numëron 72 anëtare, dhe Këshilli për Koordinim dhe Monitorim të Procesit të PHQ-së dhe Plani Kombëtar i Veprimit (PKV) për PHQ 2018-2020 (Këshilli i PHQ-së). Qëllimi ishte të krijohet një dialog strukturor mes shoqërisë *civile* dhe pushteteve, organizatave *civile*, *civilëve* dhe palëve tjera të interesuara në procesin e dizajnit, zbatimit, mbështetjes, promovimit dhe monitorimit të prioriteteve dhe të iniciativave të PHQ, në prag të përgatitjes së planit të ri kombëtar të veprimit. Këshilli i PHQ ka për qëllim të nxitë transparencën dhe hapjen e organeve të administratës shtetërore, të sigurojë bashkëpunim mes sektorëve dhe të nxitë pjesëmarrjen e shoqërisë *civile* në zbatimin e procesit të PHQ në përgatitje të planeve të veprimit për PHQ dhe për mbështetje, nxitje dhe monitorim të PKV aktual, duke themeluar mekanizma të qartë, të strukturuar dhe të përhershëm për dialog afatgjatë mes pushtetit dhe shoqërisë *civile*. Këshilli përbëhet nga 14 anëtarë, me numër të barabartë të anëtarëve të institucioneve dhe nga shoqëria *civile* dhe drejtohet nga një përfaqësues i organeve të administratës shtetërore dhe një nga përfaqësuesit e zgjedhur të organizatave *civile* (dy bashkë kryetarë), që përfaqëson modelin e parë të këtij lloji të partneritetit dhe barazi në vendimarrjen në vend.

Gjatë pandemisë së COVID-19, komunikimi me anëtarët e Rrjetit zhvillohet online, gjatë së cilës, *FShHM*, në rolin e koordinatorit, me kohë ka informuar për proceset aktuale, ngjarje online, thirrje dhe mundësi për kyçje lidhur me PHQ në vend dhe në botë. Një prej përfitimeve më të rëndësishme

janë: pjesëmarrja e siguruar e 26 organizatave nga Rrjeti, me anë të thirrjes publike për pjesëmarrje në procesin e krijimit të Planit të Veprimit për PHQ 2021 – 2023, me anë të *FShHM* si anëtare e Grupit të Punës për transparencë të pushtetit ligjvënës, dhe përgatitje të Planit të Veprimit 2021 – 2023, me përfshirjen e 3 organizatave anëtare të Rrjetit, të cilat kanë kontribuar me komente, sugjerime dhe propozime të tyre në lidhje me aktivitetet e parashikuar në përpjekje për Parlamentin e Hapur; pjesëmarrje në Partneritetin e Hapur Qeveritar, në të cilën me anë të bashkëpunimit mes komunës së Sveti Nikollës dhe iniciativës *civile* e grave GIZH, Sveti Nikollë (anëtare e Rrjetit të Organizatave *Civile* për PHQ) është [komuna e parë maqedonase e zgjedhur për pjesëmarrje në Partneritetin Global për Pushtet të Hapur](#), bashkë me 56 komuna tjera nga bota, e cila do të sigurojë shërbimet kryesore për të cilat duhet një pushtet lokal efektiv dhe përgjegjës.

Për më tepër, *FShHM* së bashku me *Qendrën për Komunikime Civile (QKK)* dhe *Shoqatën për Emancipim, Solidaritet dhe Barazi të Grave - ESE*, dhe me mbështetjen dhe koordinimin e Sekretariatit për Partneritet të Qeverisë së Hapur dhe Ministrisë së Shoqërisë së Informacionit dhe Administratës, vazhdoi mbështetjen dhe përfshirjen aktive në procesin e kodifikimit të PKV për PHQ 2021 - 2023. Në mënyrë që të sigurohet një mënyrë sistematike e planifikimit dhe zbatimit të procesit të konsultimit, i cili do të sigurojë një proces të kodifikimit në kohë, të qetë, gjithëpërfshirës dhe transparent të Plani të Veprimit të ri, në vitin 2020 ishte përgatitur korniza kohore dhe mënyra e zbatimit të procesit të bashkë krijimit të PKV për PHQ 2021 - 2023, si dhe procedura për kryerjen e konsultimeve me palët e interesuara për krijimin e përparësive dhe angazhimeve të reja brenda procesit të PHQ, me një kornizë kohore, thirrje publike për aplikime të pjesëmarrjes në procesin e kodifikimit të PKV për PHQ 2021 - 2023 dhe Udhëzimet e Zbatimit mbi Pyetësin për vlerësimin e zbatimit të masave të PKV për PHQ 2018 - 2020 dhe nevojën për përfshirjen e tyre në PKV të ri. Për fushat Qasja në Informacion dhe Qasja në Drejtësi, *FShHM* ka dhënë kontributin e tij në Informacionin mbi rezultatet e grupit të punës për zbatimin e Planit të Veprimit për PHQ 2018 - 2020, me një raport përfundimtar të vetëvlerësimit. Më në fund, potenciali i njohur i Republikës së Maqedonisë së Veriut kontribuoi që ajo në dy vitet e ardhshme të jetë një fokus vend i iniciativës ndërkombëtare për PHQ dhe me përpjekjet e saj ambicioze dhe partneritetin e palëve të interesuara për të shërbyer si një model për vendet në rajon.

PËRGJIGJE E SHPEJTË E KRIZËS SË SHKAKTUAR NGA PANDEMIA E KOVID-19 NË KUADËR TË KONCEPTIT PËR PJESËMARRJE TË SHOQËRISË CIVILE NË PROCESIN E ADERIMIT NË BE

Mbështetja e shoqërisë civile

Në vitin 2020, që ishte shënuar nga pandemia globale e KOVID-19, duke njohur sfidat me të cilat përballet shoqëria civile, *FShHM* në kuadër të konceptit të Pjesëmarrjes së Shoqërisë Civile në procesin e aderimit në BE vazhdoi bashkëpunimin dhe mbështetjen e tre rrjeteve tematike informale, përkatësisht: [Blueprint grupi për reforma në gjyqësorin](#), [Platforma për luftën kundër korrupsionit](#) dhe [Rrjeti për parandalim dhe mbrojtje nga diskriminimi](#). Mbështetja ofroi mjete dhe kanale të reja komunikimi për vazhdimin e punës së shoqatave në distancë dhe pjesëmarrjen e tyre në proceset e politikëbërjes. Madje në një pandemi, puna e rrjeteve informale në monitorimin e procesit të aderimit në BE është mbështetur pa probleme për të siguruar që reformat e përqendruara në Kapitullin 23 t'i shërbejnë interesit publik dhe të përmbushin pritjet e *civilëve*. *Blueprint grupi për reforma në gjyqësorin* ka analizuar ndikimin e gjendjes së jashtëzakonshme mbi sundimin e të drejtës në "Raportin për sfidat ligjore nga përcaktimi i gjendjes së jashtëzakonshme për shkak të përballimit me

pandeminë e KOVID-19” dhe në [“Analizën e rregulloreve të martuara me fuqi ligjore gjatë gjendjes së jashtëzakonshme në vitin 2020”](#).

Falë bashkëpunimit të zgjeruar rajonal dhe pjesëmarrjes së *FShHM* në projekte rajonale të zbutjes së pandemisë të financuara nga Fondacioni i Shoqërisë së Hapur të Fondit të Përbashkët të Përgjigjes së Shpejtë KOVID-19, *FShHM* ka siguruar mbështetje për grupe të cenueshme, siç janë grupet me pagesë të ultë, informale dhe të punësuarit e përkohshëm. Projekti për **përgjigjen e efekteve socio-ekonomike gjatë KOVID-19**, duke mbështetur grupe të prekshme të punëtorëve me pagesë të ulët, informale dhe të punësuarit e përkohshëm, analizon masat ekonomike të qeverisë për të mbështetur kategoritë e prekshme, promovon masa afatgjata për të zbutur efektet socio-ekonomike të krizës dhe zhvillon modele të reja dhe iniciativa për punësimin e grupeve të cenueshme, të cilat do të kontribuojnë në zhvillimin në rajonin e Ballkanit Perëndimor. Më shumë se 3,000 njerëz, të cilët janë pjesë e këtyre kategorive të cenueshme, morën këshilla ligjore dhe ndihmë në ushtrimin e të drejtave të tyre, dhe u krijua një platformë digjitale për shitjen e produkteve bujqësore „*Domashno.mk*“, si ndihmë e drejtpërdrejtë për gratë në zonat rurale, përmes së cilës gratë fermere nga rajoni i Prilepit mund të fitojnë të ardhura. Aktivitetet kryhen në bashkëpunim me tre shoqata¹ dhe tre “Think Tank”² organizata nga vendi, të cilët bashkëpunojnë me organizata nga vendet e tjera të Ballkanit Perëndimor.

Në kushtet e imponuara nga pandemia, përmes projektit Dialog me Organizatat Shoqërore - Platforma për Pjesëmarrjen Strukturore në Integrimin në BE, filloi hulumtimi mbi ndikimin e pandemisë KOVID-19 në pjesëmarrjen *civile* dhe ndikimin në politikëbërjen në sektorët e shëndetësisë, arsimit dhe politikat socio-ekonomike. Hulumtimi vlerëson përshtatshmërinë e masave të miratuara nga Qeveria e RMV gjatë gjendjes së jashtëzakonshme dhe përcakton ndikimin e tyre, në nivelin kombëtar dhe lokal, në sektorët e shëndetësisë, arsimit dhe politikave socio-ekonomike. Nga njëra anë, në këtë mënyrë, me pjesëmarrjen e studiuesve dhe organizatave të shoqërisë civile që punojnë në nivelin lokal dhe kombëtar, atyre ishte dhënë mbështetje e drejtpërdrejtë gjatë pandemisë, dhe nga ana tjetër, ne kontribuam në rritjen e informacionit të bazuar në prova dhe forcimin e kapaciteteve të organizatave të shoqërisë civile për të marrë pjesë në politikat sektoriale në kohë krizash. Më në fund, me këtë mënyrë të mbështetjes ne kontribuojmë në promovimin e dialogut strukturor mes institucioneve dhe shoqërisë civile.

KONCEPTI: PARTNERITETE NË KOMUNITETET PËR AVANCIMIN E DEMOKRACISË LOKALE

Në vitin e dytë të zbatimit të konceptit të Partneriteteve në Komunitete për Promovimin e Demokracisë Lokale, *FShHM* vazhdoi të sigurojë mbështetje për përpjekjet e përbashkëta të aktorëve civilë lokalë në Tetovë, Manastir dhe Shtip për të shkaktuar ndryshime sistematike në komunitetet e tyre. Gjithashtu, duke pasur parasysh urgjencën e përhapjes së KOVID-19 dhe sfidat në rritje dhe efektet negative, ne ofruam mbështetje si për organizatat tona partnere ashtu edhe për zbatimin e planeve vjetore të adaptuara.

¹ *GLA Agro Lider – Krivogastani, SHQ Gllasen Tekstilec – Shtip dhe SHQ Punëtor me Dinjitet - Prilep*

² *Shoqata për hulumtim të politikave Analitika, Shkup, Shoqata për Hulumtim dhe analiza, ZMAI, Shkup dhe Instituti për Hulumtime dhe Politika Ekonomike, Finance Think, Shkup*

Kriza e shkaktuar nga pandemia KOVID-19 rrezikoi funksionimin normal të organizatave të shoqërisë civile. Për të parandaluar vonesat ose përfundimin e angazhimit të partnerëve tanë, pas rregullimit të planeve vjetore, siguroam [grante vjetore](#) për gjashtë organizata lokale të përqendruara në monitorimin dhe përfaqësimin për përmirësim të politikave dhe praktikave të qeverisjes lokale në Tetovë, Manastir dhe Shtip, në fushat e shpenzimeve të parave publike, mbrojtjen e mjedisit dhe/ose planifikimin urban.

Shoqata Multikultura - Tetovë me projektin "Si janë prokurimet në shkollat fillore, sipas Ligjit për Prokurimin Publik", ka për qëllim të stimulojë interesin e publikut dhe palëve të interesuara për mënyrën dhe përmbajtjen e shpenzimit të fondeve përmes prokurimeve publike në 12 shkolla fillore në Komunën e Tetovës në vitin 2018. Hulumtimi identifikoi praktika të mira, por gjithashtu dobësi dhe shkelje në prokurimin publik. U përgatit dhe u botua [një raport me gjetjet kryesore nga monitorimi](#), si dhe gjetjet dhe rekomandimet nga analiza, përmes një fushate në internet me infografi të gjetjeve kryesore dhe rekomandimeve nga raporti i monitorimit, të cilat u prezantuan para publikut.

Në Manastir, *Lidhja e Shoqatave të Zhvillimit Rural Rrjeti i GLA-ve* po zbaton projektin "Paratë Publike për të Mirë Publike". Për të përmirësuar praktikën dhe transparencën në punë, si dhe për të rritur pjesëmarrjen e sektorit të shoqërisë civile në shpërndarjen dhe shpenzimin e parave publike lokale, pas kryerjes së 200 sondazheve në terren, u përgatit një analizë mbi nivelin e njohurive të procesin e buxhetit nga civilët e Komunës së Manastirit. Anëtarët e rrjetit joformal të organizatave të shoqërisë civile që operojnë në Komunën e Manastirit u trajnuan për të monitoruar në mënyrë profesionale dhe sistematike procesin e buxhetit në nivelin lokal. Gjetjet e hulumtimit u prezantuan në takimet me Departamentin për Zhvillim Ekonomik Lokal në Komunën e Manastirit dhe në radion lokale. Bazuar në gjetjet e sondazheve dhe informacionit të mbledhur mbi nevojat e rritjes së pjesëmarrjes së civilëve, ishte promovuar një [udhëzues për procesin e buxhetit në nivelin lokal](#) dhe një video edukative mbi edukimin financiar të civilëve.

Shoqata gjeografike rajonale GEOSFERA - Manastir (Gjeosfera) punon për përmirësimin e cilësisë së mjedisit në vendbanimin Goren Bair të Manastirit. Përmes aktiviteteve të projektit "Epo, unë e dua BAIR TË PASTËR!" dhe me pjesëmarrjen e komunitetit lokal, u organizua një diskutim i cili rezultoi në masat e propozuara për të tejkaluar problemin e asgjësimit të mbeturinave dhe krijimit e deponive në lagjen Bair. [Përfundimet](#) dhe masat e propozuara ishin dorëzuar Këshillit të Komunës së Manastirit. Për të diskutuar problemet me deponitë, Gjeosfera gjithashtu përgatiti një hartë të zgjerimit territorial të vendbanimit Goren Bair në 20 vitet e fundit dhe një hartë ndërvepruese në Google Maps.

Fondacioni për zhvillimin e komunitetit lokal - Shtip (FZHBL) zbaton projektin "Objektivi Civil 2.0" me qëllim të përmirësimit të cilësisë së politikave dhe praktikave në shpenzimin e parave publike në Komunën e Shtipit. Gjetjet nga [analiza](#) gjithëpërfshirëse e praktikave dhe situatave me shpenzimin e parave publike, në një mënyrë të kuptueshme dhe të qartë, iu prezantuan publikut me [infografikë](#). Gjatë përgatitjes së projektbuxhetit të Komunës së Shtipit, dhe me kërkesë të komunës, FZHBL organizoi një sondazh elektronik me qëllim të lokalizimit të problemeve prioritare dhe nevojave të civilëve. Si rezultat i këtij bashkëpunimi, Komuna rriti transparencën e saj, duke filluar të publikojë buxhetin dhe raportet tremujore në faqen e saj në kohën e duhur, dhe pas një periudhe prej gjashtë vjetësh, ajo filloi publikimin e planeve të prokurimit publik dhe lidhjet për bëri përsëri njoftime dhe përfundoi kontrata në Sistemin Elektronik të Prokurimit Publik.

Në kuadër të projektit "*Tregoju të tjerëve që të dinë*", *Media Plus Shtip* punon në përmirësimin e komunikimit në mes të *civilëve* dhe organizatave të shoqërisë civile dhe qeverisë lokale në Shtip, në mënyrë që të rrisë pjesëmarrjen *civile* në procesin e vendimmarrjes në komunë. Pas publikimit të [analizës krahasuese për aplikimin e veglave digjitale](#) në faqet e komunave të tjera me një sistem më të zhvilluar të komunikimit, në Komunën e Shtipit u formua një grup punues për freskim dhe modernizim në ueb faqen e komunës. Pritet që grupi i punës i formuar për këtë qëllim të bëjë sugjerime për më mirë komunikimi me *civilët*, por edhe për promovimin e pjesëmarrjes së organizatave të shoqërisë civile në punën e komunës. Për më tepër, pas publikimit të [analizës për situatën me sektorin civil në Shtip](#), u propozua dhe pranua të merret parasysh hapësira e lirë që është në pronësi të Komunës, e cila mund të ofrohet për akomodimin e organizatave të shoqërisë civile.

Në kuadër të projektit "*Politikat dhe praktikrat për strehim adekuat*", *Qendra Kombëtare e Romëve* nga Kumanova vazhdon përpjekjet e saj për promovimin dhe monitorimin e të drejtës së strehimit dhe urbanizimit të Romëve në Komunën e Shtipit. Kapacitetet e organizatave të shoqërisë civile për planifikimin urban dhe e drejta për përfaqësim adekuat janë forcuar dhe është përgatitur një raport mbi politikrat dhe qasjen në strehimin e duhur. Projekti siguroi informacion për qytetarët në lidhje me proceset aktuale, rregullat dhe rregulloret ligjore për legalizimin e shtëpive, si dhe me propozimet për miratimin e mundshëm të ligjit të ri për legalizimin.

Brenda kornizës së marrëveshjes vjetore për bashkëpunim me *Komitetin e Helsinkit për të Drejtat e Njeriut (KHM)*, monitorohen vazhdimisht trendët në rritje të gjuhës së urrejtjes, si dhe format e ndryshme të dhunës së kolegëve në hapësirën e Internetit dhe përmes komunikimeve elektronike. Të rinjtë janë ende nxitësit më të shumtë, por gjithashtu janë, në shumicën e rasteve, shënjestra e sulmeve të tilla dhe të ngjashme. Në raportin vjetor, KHM rekomandon reagime në kohë dhe të përshtatshme të Ministrisë së Brendshme dhe organeve të hetimit, por edhe përfshirjen e temave për njohjen dhe mbrojtjen nga llojet e ndryshme të dhunës së kolegëve në përdorimin e rrjeteve sociale dhe internetit në proceset arsimore, përmes një mekanizmi gjithëpërfshirës të parandalimit arsimor brenda kornizës së edukimit qytetar. Për më tepër, rekomandohet mbështetja dhe implementimi i fushatave publike në mënyrë që të rritet ndjeshmëria e publikut për pranimin e ndryshimeve, bazuar në tolerancën dhe respektin. Duke pasur parasysh prevalencën e lartë të gjuhës së urrejtjes ndaj personave me orientim të ndryshëm seksual, MSH rekomandon një ndryshim në kodin penal dhe përfshirjen e orientimit seksual dhe identitetit gjinor si bazë për ndjekje penale. Gjithashtu është e nevojshme të vendoset një kornizë e qartë ligjore në mënyrë që të sanksionohet në mënyrë efektive gjuha e urrejtjes.

Planet vjetore të Bërthamave Lokale të Aktivistëve nga Tetova, Manastiri dhe Shtipi për kryerjen e veprimeve lokale të përfaqësimit të përqendruara në zgjidhjen e problemeve në komunitetet e tyre, Ishin realizuar me mbështetje të vazhdueshme nga **Ekipi Maqedonas për Aktivizëm Krijues**. Ekipi maqedonas për aktivizëm krijues (i përbërë nga Nikola Pisarev, Gjorge Jovanovic, Andrej Mitevski, Goran Kostovski dhe Adrijana Lavciska) ka adaptuar dhe zbatuar (në Maqedoni dhe në rajon) metodologjinë për aktivizmin krijues të Qendrës për Aktivizëm Artistik në Nju Jork.

Në vitin 2020, aktivistët dhe artistët nga bërthama e aktivistëve në Tetovë, në kuadër të projektit të mbështetur "*Revolucioni i Heshtur*", realizuan aksionet vijuese krijuese: 1) Aksionin "[Për herë të parë në botë, autobus fantazmë!](#)" ishte një reagim ndaj stacioneve të reja të autobusëve që komuna kishte vendosur në disa lokacione në qytet, përkundër faktit se autobusët për transportin publik nuk ishin siguruar ende. Ky aksion shkaktoi përsheptimin e procedurës për zgjedhjen e një kompanie dhe tashmë në dhjetor, komuna zgjodhi ofertuesin më të mirë dhe urdhëroi autobusët; 2) "[Kujdes ku](#)

[parkohesh në Tetovë!](#) ishte një aksion përmes të cilit është bërë një përpjekje për të ndikuar në ndërgjegjësimin e publikut për problemet që dalin nga niveli i pakënaqshëm i kulturës së trafikut në qytet. Automjeteve të parkuara dobët ju ishte dhënë "bileta gjobimi" simbolike në një apel për të rritur përgjegjësinë e shoferit. Qëllimi i këtij aksioni është të tregojë nevojën për të përmirësuar sigurinë e qytetarëve dhe këmbësorëve, zonat e lëvizjes së të cilëve janë uzurpuar nga shoferë të pamatur dhe të padisiplinuar që parkojnë automjetet e tyre në mënyrë të paligjshme. Automjetet e parkuara në mënyrë të duhur u vlerësuan, për të mbështetur dhe inkurajuar shoferët e ndërgjegjshëm; 3) "Policia e trafikut" është një aksion përmes të cilit, në bashkëpunim me "policinë e trafikut" dhe oficerë të improvizuar të policisë, nxënës nga disa shkolla mësuan të kalojnë nëpër zonat e këmbësorëve pranë shkollave; 4) [Murali](#) në shkollën fillore "Lirija" theksoi fuqinë e dijes, si arma më e fortë për një të ardhme më të mirë; 5) "Qilimi Magjik" është një aksion që u mbështet për të përmirësuar qasjen fizike të personave me aftësi të kufizuara në institucionet publike. Pas aksionit, me iniciativë të menaxhmentit qendror të Agjencisë për Kadastër të Patundshmërive të Republikës së Maqedonisë së Veriut, u formua një grup për të siguruar fonde për riparimin e ashensorit në Qendrën Tregtare në Tetovë, i cili nuk ka funksionuar për më shumë se 15 vjet, dhe frekuenca e përdoruesve të shërbimeve të Kadastrës është e madhe.

Aksionet e kryera nga bërthama aktiviste nga Manastiri, në kuadër të projektit "Manastiri krijues", u takuan me mbështetje dhe aprovim të madh nga qytetarët e Manastirit, dhe në disa prej aksioneve edhe autoritetet e qytetit reagues. Ishin realizuar aksionet vijuese krijuese: 1) Me aksionin "Rrugët në Manastir" u paraqit në mënyrë humoristike gjendja katastrofike e rrugëve në Manastir. Rruga me emrin " E PREMTUAR, POR E PA BËRË" kujtoi premtimet e parealizuara të zgjedhjeve. Rruga plot gropa, të cilat, kur ngasin makinën, duhet të drejtohen në stilin gjigand të sllallomit, u emërua "SLLALLOMI I MADH". Njëra nga rrugët ishte zburuar me titullin "ARDHMËRIA, E GROPUAR TËRË"; 2) "Manastiri në errësirë" është një aksion që synonte të ushtronte presion mbi autoritetet e qytetit dhe ndërmarrjet kompetente publike për të riparuar për vite me radhë linjat jo funksionale të ndriçimit rrugor në hyrjet në Manastir dhe shumë vende të tjera përreth qytetit. Aksioni u prit mirë nga banorët e Manastirit dhe, megjithëse hyrjet në Manastir ende nuk janë ndriçuar, shërbimet kompetente përsëri reagues dhe bënë një duzinë riparimesh të linjave të ndriçimit rrugor në të gjithë qytetin; 3) "Spërkatje për mushkonjat" është një aksion që duhet t'i kujtojë autoritetet e qytetit që të mos harrojnë të sigurojnë dezinfektimin e qytetit, duke pasur parasysh problemin që Manastirasit kanë me mushkonjat dhe insektet e tjera; 4) ["Romët nuk janë thasë boksi – STOP dhunës mbi romët"](#) është një aksion që synon të kujtojë publikun dhe institucionet përkatëse se numri më i madh i rasteve të dhunës ndaj romëve, të cilat ndodhën në Manastir dhe në të cilat disa romë u plagosën rëndë, ende nuk kanë zgjidhje. Dhjetëra thasë boksi u vendosën në një zonë publike afër vendit të ngjarjes. Në thasët ishin shkruar mesazhet e protestës "Romët nuk janë thasë boksi" dhe "Stop dhunës ndaj Romëve", si dhe disa mjete të ngjashme, afishe dhe banderola.

Në mënyrë që të inkurajohen autoritetet komunale dhe institucionet publike të investojnë fonde për sigurimin e përmbytjeve të përshtatshme për fëmijët me nevoja të veçanta në parqet në Shtip, grupi informal i aktivistëve "Shtip Art Aktivizmi" zhvilloi aksionin krijues ["Fëmijët meritojnë më shumë"](#). Artistët dhe aktivistët vendas kanë krijuar 4 figura kafshësh, të adaptuara për përdorim nga fëmijët me nevoja të veçanta. Objektet, me miratimin e bashkisë, u vendosën në një park. Instalimi u hartua dhe zbatua në përputhje me rekomandimet që dalin nga konsultat me prindërit e fëmijëve me nevoja të veçanta dhe profesionistë nga fushat përkatëse. Qytetarët e Komunës së Shtipit ishin befasuar këndshëm nga aksioni dhe gjatë kontakteve ata vërtetuan nevojën për vendosjen e një numri më të madh të terreneve të lojërave me qëllim në lokacione të ndryshme në qytet. Pas aksionit, Komuna e

Shtipit vendosi rekuizitat për më të voglat në dy vendbanime në Shtip, por gjithashtu riparoi disa fusha ekzistuese të lojërave.

Në kuadër të grantit disa vjeçar për mbështetje institucionale, të cilin ne e siguroam në bashkëpunim me Programin për Kulturë dhe Arte të FSHH, *Qendra për Arte Bashkëkohore - Shkup (QAB)* vazhdoi të zhvillonte aksione të artit urban mbi tema aktuale. Në disa komunitete lokale në RMV, në bashkëpunim me artistë dhe aktivistë, QAB krijoi dhe mbështeti zbatimin e iniciativave lokale në tema të ndryshme (kultura, zhvillimi lokal, prezantimi i vlerave lokale, mundësive ose problemeve, etj.) "[Mbani distancë](#)" dhe "[Qëndroni në shtëpi!](#)" janë aksione që synojnë të inkurajojnë ndryshimin e vetëdijes dhe sjelljes së qytetarëve gjatë masave kufizuese për të parandaluar përhapjen e mëtejshme të KOVID-19. Gjithashtu, duke pasur parasysh rëndësinë e temës, me një [aksion urban](#) u shënuar Dita Ndërkombëtare Kundër Korrupsionit.

Për forcimin e mëtejshëm të kapaciteteve të anëtarëve të ekipit maqedonas për aktivizëm krijues dhe përfaqësuesve të organizatës partnere CSU, si dhe për anëtarët e ekipit konceptues, në periudhën shkurt - tetor 2020, në bashkëpunim me *Institutin për zhvillim individual dhe organizativ SIMBIOTIKA Shkup (Simbiotika)*, u organizua një trajnim i dedikuar, i cili për shkak të kufizimeve në lidhje me përhapjen e KOVID-19 u zhvillua në internet. Fokusi i trajnimit ishte në zhvillimin personal dhe udhëheqjen. Vëmendje e veçantë i është kushtuar udhëheqjes, përfshirë aftësitë e përparuar të komunikimit, si bazë për stërvitje, inteligjencë emocionale, si bazë për ndërtimin e marrëdhënieve bazuar në besim, si dhe tema rreth stileve, mënyrave të transformimit të konflikteve dhe trajtimit të situatave specifike të konfliktit. Anëtarët e bërthamave lokale të aktivistëve nga Tetova, Manastiri dhe Shtipi, nga nëntori 2020 deri në fund të marsit 2021 do të kenë mundësinë të ndjekin programin për zhvillim personal dhe udhëheqje të zbatuar nga *Simbiotika*, në bashkëpunim me ekipin maqedonas për aktivizëm krijues.

Për më tepër, me qëllim të forcimit të kapaciteteve të organizatave lokale të shoqërisë civile dhe bërthamave aktiviste nga Tetova, Manastiri dhe Shtipi, në periudhën prej 29 deri më 31 tetor 2020, u organizua një trajnim në internet mbi bazat dhe llojet e aktivizmit krijues, që ka zbatuar *fondacioni për debat dhe arsimim IDEA EJL*. Pjesëmarrësit në trajnim ishin përfaqësues të 9 organizatave lokale të shoqërisë civile dhe grupe aktiviste nga Tetova, Manastiri dhe Shtipi.

Me kërkesë të disa organizatave të shoqërisë civile romë dhe në bashkëpunim me kolegët nga koncepti Strategjia e Rrjetit për Shëndetin Publik, në periudhën Tetor - Dhjetor 2020, Ekipi i Aktivizmit Kreativ të Maqedonisë organizoi një trajnim disa ditor në internet mbi aktivizmin krijues për përfaqësuesit e 4 organizatave romë: *Romano Çaçipe, IRIZ - Iniciativa për zhvillimin dhe përfshirjen e komuniteteve nga Shuto Orizari, Qendra Kombëtare e Romëve - Kumanovë dhe Stanica PET, Prilep*. Pjesëmarrësit patën mundësinë të njihen me idenë e aktivizmit krijues dhe procesin e krijimit dhe zbatimit të aksionit krijues dhe të zbatojnë atë që kanë mësuar. Grupi i pjesëmarrësve në trajnim kryen aksionet vijuese krijuese: 1) Aksioni "[Labirinti në Qendrën për Punë Sociale në Shuto Orizari](#)" u mbajt në Shkup. Përmes një shfaqje të shkurtër në një labirint të improvizuar, duke prezantuar histori jetësore dhe deklarata të vërteta nga aplikantët e shërbimeve sociale në Qendrën Shuto Orizari për Punë Sociale dhe mesazhe të zgjedhura të avokatisë, aktivistët nxitën Ministrinë e Punës dhe Politikës Sociale të tërheqë vëmendjen për nevojën e reformave serioze për të përmirësuar funksionimin e Qendrës për Punë Sociale në Shuto Orizari; 2) Aksioni "[Qasje më e mirë e grave shtatzëna në shërbimet gjinekologjike](#)" u zhvillua në qendër të Kumanovës. Aktivistët u bënë thirrje autoriteteve të bëjnë një rishikim serioz të qasjes të grave shtatzëna në shërbimet gjinekologjike dhe theksuan nevojën për të shmangur praktikën e pagimit të shërbimeve

shëndetësore, për të cilat ato nuk janë të detyruar të paguajnë në të vërtetë. Dhjetëra karroca, të cilat u përdorën gjatë performancës, u dhuruan për familjet në nevojë sociale pas aksionit. *Aksioni* shkaktoi jo vetëm vëmendjen e audiencës dhe kalimtarëve, por edhe vëmendjen e mediave. Ministria e Punës dhe Politikës Sociale me një drejtim publik inkurajoi gratë shtatzëna dhe nënat që të mos paguajnë për ekzaminime për të cilat nuk kanë asnjë detyrim ligjor.

Me qëllim të ndërtimit të mëtejshëm të kapaciteteve, u ofrua një uebinar për anëtarët e organizatave lokale të shoqërisë civile dhe bërthamat e aktivistëve nga Tetova, Manastiri dhe Shtipi, ku u prezantua hulumtimi "Ndryshimi i narrativeve kundër korrupsionit", realizuar brenda iniciativës së Presidentit të Fondacioneve të Shoqërisë së Hapur për mbështetje për iniciativave inovative kundër korrupsionit, e cila ishte zbatuar njëkohësisht në pjesë të Shteteve të Bashkuara, Brazil dhe vendit tonë, në partneritet me Topos Partnership.

FShHM gjithashtu siguroi fonde shtesë për shtypjen e foto-monografisë "PROTEST(E)" nga Aleksandar Kondev dhe Zlatko Teodosievski, e cila synon të sigurojë një pasqyrë origjinale vizuale-tekstuale të fenomenit të protestës në shoqërinë bashkëkohore maqedonase, veçanërisht në periudhën mes 2015 dhe 2017 dhe kulmi i quajtur "Revolucioni laraman".

Përgatitjet janë duke u zhvilluar për botimin e monografisë për aktivizmin krijues në Maqedoni, të cilën ne planifikojmë të botojmë në maqedonisht, shqip dhe anglisht në gjysmën e parë të vitit 2021.

Në bashkëpunim me *Shoqatën për Zhvillim të Qëndrueshëm Milieukontakt Maqedoni*, filluam skanimin e situatës me problemet lokale në fushën e mbrojtjes së mjedisit dhe aksionit të klimës. Në tremujorin e parë të vitit 2021 ne presim raporte dhe analiza të gjetjeve mbi problemet dhe lëshimet më të zakonshme në politikat në fushën e mbrojtjes së mjedisit në Tetovë, Manastir dhe Shtip. Ne do të përdorim të dhënat e marra për të përgatitur një fushatë krijuese arsimore dhe për të zbatuar aktivitete përfaqësimi për të zgjidhur problemet dhe për të përmirësuar situatën në këtë fushë gjatë vitit 2021.

PËRGJIGJE E KRIZËS SË SHKAKTUAR NGA PANDEMIA E KOVID -19 NË KUADËR TË KONCEPTIT PARTNERITETE NË KOMUNITETET PËR AVANCIMIN E DEMOKRACISË LOKALE

Mbështetje për komunitetet lokale

Përveç mundësimin të funksionimit të qetë të organizatave tona partnere në kushtet e krizës afatgjatë të shkaktuar nga përhapja e KOVID-19, brenda konceptit ne ofruam fonde të dedikuara për aksione krijuese që synojnë rritjen e ndërgjegjësimit të publikut për rreziqet e përhapjes së virusit dhe nevoja për respektim të masave të mbrojtjes, si dhe për të rritur përgjegjësinë e institucioneve përkatëse. Ekipi maqedonas për aktivizëm krijues dhe bërthamat e aktivistëve lokalë në Tetovë, Manastir dhe Shtip, përkundër kufizimeve të shumta, kryen një numër aksionesh krijuese të cilat jo vetëm alarmuan për situatën shqetësuese me rritjen e numrit të infektuarve, mosrespektimin e masave, papërgjegjësia e institucioneve, por gjithashtu sugjeroi zgjidhje të mundshme të problemeve.

Si pjesë e aksionit „[Mbrotja dhe mbrojtja tjetër](#)” Si pjesë e aksionit "Mbroni veten dhe mbroni të tjerët" para bankave në Tetovë u vendosën tabela me mesazhet "Mbaj një maskë mjekësore!", "Laj duart!" dhe "Mbani një distancë prej 2 metrash!", në mënyrë që të rritet ndërgjegjësimi i publikut për nevojën për higjienë personale të vazhdueshme, mbajtja e maskave dhe mbajtja e distancës sociale. Aktiviteti

u prit mirë nga qytetarët, dhe përfaqësuesit e bankave pas orarit të punës mblodhën tabelat dhe i përdorën ato në ditët në vijim, duke tejkaluar kështu problemet kur radhët e qytetarëve prisnin pagimin e pensioneve dhe ndihmës sociale. [„Dasma gjatë kohës së koronavirusit“](#) është një aksion në të cilin çifti Virusi dhe Korona ftuan mbi 300 mysafirë në një martesë, të cilëve u duhej të ndiqnin kodin e veshjes - maska që duheshin mbajtur në dorë, jo në fytyrë, dhe ato duhet të kombinohen me rroba. Përmes mesazheve si "Të vallëzosh si njeri, virusi është zhdukur - ai shpallet i vdekur" në një mënyrë satirike grupi donte të rrisë ndërgjegjësimin e publikut për masat, duke i thirrur ata të jenë të përgjegjshëm dhe në solidaritet për të mbrojtur shëndetin kolektiv në Tetovë; [„Lejoni vend që vetura fiqo të kalojë“](#) është një aksion në të cilin u vendos një veturë fiqo i cili supozohej të kujtonte qytetarët të mbanin distancën e nevojshme, si një parandalim për mbrojtje nga pandemia. Aksioni u prit mirë nga qytetarët e Manastirit dhe media, dhe vetura fiqo shpejt u bë një hit viral në rrjetet sociale në nivelin lokal; [„Mbani maska“](#) është një aksion në të cilin një duzinë maska të mëdha u vendosën në hapësirat publike në Manastir, të cilat dërguan një mesazh të qartë për qytetarët e Manastirit që të mbajnë maska dhe të mbrohen më seriozisht nga koronavirusi; "Korona Elka", e vendosur në qendër të Manastirit, u kujtoi qytetarëve rëndësinë e respektimit të masave mbrojtëse kundër COVID-19 gjatë pushimeve; [„Bëhu një superhero“](#) është një aksion brenda të cilit në nëntë vende të shquara në Shtip ishin vendosur nëntë shtypje kartoni dhe një banderolë me personazhet e markës Marvel, si dhe karakterin e Super Tekstilit nga Glasen Tekstilec. Aksioni, i cili kishte një mesazh të qartë për të respektuar masat e imponuara për mbrojtje kundër koronavirusit, shkaktoi vëmendjen e qytetarëve, por edhe një reagim nga pushteti lokal. Institucionet përgjegjëse forcuan inspektimet, dhe policia u angazhua jashtëzakonisht në vendosjen e rendit në transportin publik dhe në transportimin e punëtorëve nga zonat industriale. Në kuadër të aksionit [„Sjellja e papërgjegjshme ka çmimin e vetë“](#) para fabrikave të tekstilit, ndërtesës së Komunës së Shtipit, sheshit Sloboda dhe tregut të Qytetit u vendosën shtypje kartoni në formën e faturave, faturave fiskale dhe bllokut të paragonit, të cilat duhet të kujtojë pasojat e sjelljes së papërgjegjshme në mbrojtje nga përhapja e COVID-19. Numri i të infektuarve dhe masat e shkelura më shpesh janë shkruar në një banderolë të veçantë. Aksioni provokoi një reagim me kontrole të intensifikuara nga inspektimet dhe kontrollet e rregullta të transportit për punonjësit në industrinë e tekstilit; [„Kuizi korona i përgjegjësive – kush e ka topin dhe kush ka fajin“](#) është një aksion në të cilin i ashtuquajtur "Topi i përgjegjësive" u vendos në sheshin e qytetit në Shtip dhe në shtratin e lumit Otinja. Aksioni paralajmëroi institucionet që të reagojnë brenda përgjegjësisë të tyre ligjore dhe të angazhohen me kohë në mënyrë që të zvogëlohet numri i përshpejtuar i të infektuarve me COVID-19 në atë periudhë në qytet. Në të njëjtën kohë, ishte vendosur instalimi me pyetjen "Kush është fajtor?", Së bashku me afishet që shkruanin "Kush nuk u përmbahej masave?", "A janë transportuesit më fajtorët për përhapjen e infeksionit?" dhe "A u duhej më shumë institucioneve për të ndëshkuar?", si dhe një banderolë në qendër të qytetit me mesazhin "Papërgjegjësia lë shkretim", e cila paralajmëroi institucionet të reagojnë.

FShHM u bashkua me Qytetin e Shkupit dhe caktoi fonde shtesë për të filluar me punës shtëpia për strehim të hapur. Shtëpia u hap në kuadër të projektit "Sigurimi i strehimit të përkohshëm për gratë viktime të dhunës në familje të cilat u larguan nga mjedisi i dhunshëm" i *Rrjetit Kombëtar kundër Dhunës ndaj Grave dhe Dhunës në Familje "Zëri kundër Dhunës"*. Në kushtet e rritjes së pandalshme të numrit të infektuarve me COVID-19 dhe lëvizjes së kufizuar, frekuenca e rritur e formave të ndryshme të dhunës në familje në periudhën korrik - dhjetor 2020, shtëpia për strehim të hapur ofronte mbrojtje për 3 gra dhe 8 fëmijë viktime të dhunës në familje. Dy nga përfituesit janë tashmë të punësuar dhe janë në proces të largimit nga shtëpia për strehim të hapur. Të 8 fëmijët janë të përfshirë në procesin arsimor, 3 në shkollën e mesme dhe 5 në shkollën fillore, falë kushteve që kanë në strehimore. Të gjithë përdoruesit që ishin akomoduar në shtëpi kanë ushtruar të drejtën e

sigurimit shëndetësor (më parë nuk e kishin), me një mjek të familjes në Komunën e Karposh. Siç është planifikuar nga projekti, për përdoruesit që janë akomoduar në shtëpi për strehim të hapur, por edhe për përdoruesit e tjerë, punonjësi social ka ofruar mbi 350 shërbime sociale, ndërsa këshilltari ligjor regjistron që janë ofruar mbi 100 shërbime, përfshirë informacionin ligjor, dhe pothuajse 25% e shërbimeve janë paraqitje me shkrim. Janë realizuar më shumë se 90 seanca këshillimi individuale dhe familjare. Të gjitha gratë e strehuara në shtëpi, së bashku me 15 gra të tjera viktima të dhunës në familje, iu nënshtruan trajnimit bazë dhe të përparuar të aftësive për TI, trajnimit të aftësive të buta dhe këshillimit të karrierës.

FShHM siguroi fonde shtesë për [serialin dokumentar](#) *FShHM* siguroi fonde shtesë për serinë dokumentare "Gjendja e jashtëzakonshme – koronavirusi në Maqedoninë e Veriut", prodhuar nga Mashin Produksion, në të cilën përmes 6 episodeve paraqiten në mënyrë sistematike dhe kronologjike aspektet e ndryshme socio-politike të përpjekjeve për t'u marrë me KOVID- 19 në Maqedoni. Në serialin, në mënyrë të kolazhit, seritë, me pjesëmarrjen e njerëzve përkatës nga skena zyrtare politike, përfaqësues të institucioneve, komunitetit të donatorëve, fondacioneve, shoqatave, gazetarëve dhe aktivistëve, ilustron përvojat, reagimet, përpjekjet e organizuara për të manipuluar lajme të rreme dhe dezinformata, për masa specifike politike realizimin, arritjet dhe sfidat e tyre. Autorët e serive Sibel Abdiu, Slobodan Trajkoski dhe Naum Trajanovski bëjnë një përpjekje serioze për të lokalizuar përpjekjet për transparencë, masa institucionale dhe politika, por edhe përpjekjet për politizim shtesë të situatës, përhapjen e lajmeve të rreme dhe dezinformatave të cilat - në vetvete - janë një rrezik për minimin e shëndetit publik. Seria dokumentare bëri të dukshme grupet e ndryshme shoqërore dhe numrin e madh të pyetjeve që lidhen me specifikat e pozicionit të tyre gjatë gjendjes së jashtëzakonshme. Në fund të Dhjetorit, seriali u shfaq premierë në *MTV 1*, dhe u shpërnda gjithashtu në YouTube dhe rrjetet sociale.

BËRTHAMA KRIJUESE RAJONALE: SHFRYTËZIMI I FUQISË SË ARTIT DHE KULTURËS PËR INKURAJIMIN E AKSIONIT QYTETAR KUNDËR KORRUPSIONIT

Qëllimi i përgjithshëm i iniciativës Bërthama Rajonale Krijuese: **Shfrytëzimi i Fuqisë së Artit dhe Kulturës për të Inkurajuar Aksionin Qytetar kundër Korrupsionit** është të rrisë efektivitetin e artistëve, aktivistëve dhe gazetarëve në përpjekjet e tyre për të ndikuar në përfshirjen e njerëzve në iniciativa të lidhura me korrupsionin. Iniciativa nga rajoni i Ballkanit Perëndimor përfshin fondacione nga Maqedonia, Shqipëria, Bosnja dhe Hercegovina dhe Serbia, si dhe fondacioni rajonal për rajonin e Afrikës Perëndimore (IOOZA). *FShHM* dhe IOOZA janë bartës të iniciativës, planifikojnë dhe koordinojnë aktivitetet, ndihmojnë komunikimin dhe promovojnë bashkëpunimin midis pjesëmarrësve në këtë iniciativë. Për më tepër, me kontributin financiar dhe programor, Programi për Kulturë dhe Arte, Programi për Drejtësi Ekonomike dhe sektori Lab brenda Departamentit Strategjik të FShH Nju Jork marrin pjesë në iniciativë.

Bërthamat krijuese rajonale janë platforma virtuale ku pjesëmarrësit mund të mësojnë *si* dhe *pse* të angazhohen në mënyrë krijuese dhe të ndikojnë në ndryshimin e perceptimeve publike të korrupsionit. Brenda fazës së parë të zbatimit, pas trajnimeve të trajnerëve të mbajtur në tetor 2019 (për pjesëmarrësit nga Ballkani Perëndimor) dhe në dhjetor 2019 (për pjesëmarrësit nga Afrika Perëndimore), fondet ndërkontinentale dhe ndërdisiplinore pjesëmarrëse në këtë iniciativë ishin dhënë grante për aktivitete të dedikuara për testimin dhe përshtatjen e metodologjisë për aktivizmin krijues dhe për përcaktimin e strategjive se si të krijohen me sukses aksione që do të angazhojnë me sukses një audiencë të re. Për vendet e Ballkanit Perëndimor ishin dhënë 17 grante (4 për

Maqedoninë, 4 për Shqipërinë, 5 për Bosnjën dhe Hercegovinën dhe 4 për Serbinë). Për pjesëmarrësit në këtë fazë, ishte dhënë ndihmë mentorimi për të rregulluar metodologjinë, në bashkëpunim me *Qendrën për Aktivizëm Artistik* nga Nju Jork dhe ekipin Maqedonas për aktivizëm krijues. Për shkak të kufizimeve të vendosura në lëvizje dhe komunikim, të shkaktuara nga përhapja e pakontrolluar e KOVID-19, ishin organizuar seanca shtesë për mbështetjen në internet të përfituesve të granteve për përmirësimin e aktiviteteve të planifikuara. Në Maqedoni ishin realizuar katër aksione krijuese, si më poshtë vijon: "Shkundni gjyqtarin", realizuar nga Igor Ilievski, aksion brenda të cilit u realizua aksioni „[Me drejtësinë në ndihmë](#)“, në të cilin një grup aktivistësh vendosën një objekt kartoni me një skenë të paraqitur në të cilën Drejtësia "tund" gjyqtarin. Objektet ishin të vendosura në disa lokacione në Shkup - para Prokurorisë Publike dhe Prokurorisë Themelore Publike për Ndjekjen e Krimit të Organizuar dhe Korrupsionit, Komisionit Shtetëror për Parandalimin e Korrupsionit, Ministrisë së Drejtësisë dhe para selisë të dy partive më të mëdha politike. Me këtë aksion krijues guerilësh, aktivistët u bënë thirrje të gjithë "autoriteteve", përfshirë të dy partitë politike, të bashkohen me Drejtësinë në luftën kundër korrupsionit. Aksioni "Thuaj JO korrupsionit në fakultete" u realizua nga Dragana Gunin. Gjetjet e sondazheve dhe intervistave me nxënës mbi temën e ngacmimit seksual do të prezantoheshin publikisht në formën e një performance. Por për shkak të situatës me KOVID-19, në vend të një performance, u botuan 5 histori audio të cilat u shpërndanë në rrjetet sociale dhe u takuan me një përgjigje të madhe nga publiku. Si pjesë e aksionit krijues "Parada e Korrupsionit", realizuar nga Darko Taleski, në bashkëpunim me tre artistë të tjerë vendas, u pikturua një panel në të cilin trupat e zyrtarëve publikë dhe partive politike u paraqitën në mënyrë humoristike, ndërsa hapësira për koka ishte e hapur në mënyrë që kalimtarët e interesuar të mund të tregojnë fytyrën e tyre në hapje dhe, nëse dëshirojnë, të bëjnë foto. Paneli kishte tre shfaqje në qendër të Prilepit dhe tërhoqi vëmendjen e publikut. Kalimtarët patën mundësinë të bënin fotografi me artistët e pranishëm dhe të diskutonin aspekte të ndryshme të korrupsionit në qytet dhe në vend. Zorica Zafirovska realizoi një aksion të quajtur "Oksigjen!". Aksioni synonte të sugjeronte zgjidhje të mundshme për të përmirësuar cilësinë e ajrit në qytet. Mesazhet "Më përkëdhel, më ujit, më përkëdhel!" u bënë thirrje qytetarëve për përfshirjen e tyre në aksione për të përmirësuar cilësinë e ajrit dhe në 13 lokacione në qytet, dhe në enë të braktisura prej betoni, u mbollën pemë, shkurre dhe lule.

Pandemia me KOVID-19 ndryshoi edhe planet e punës së kësaj iniciative, kështu që gjatë pranverës dhe verës së vitit 2020 Komiteti i Iniciativës punoi në ndryshimin e aktiviteteve dhe hartimin e një programi trajnimi online për trajnerë, përfshirë mentorimin. Për pjesëmarrësit nga Ballkani Perëndimor dhe Afrika Perëndimore, të cilët zbatuan me sukses grantet e vogla në fazën e parë, në gusht u mbajt një sesion informacioni-konsultimi ku ata u njohën me programin e trajnimit për trajnerë dhe thirrjen për pjesëmarrje në fazën tjetër të iniciativës. Në thirrjen e njoftuar, nga 24 kandidatë (11 nga Ballkani Perëndimor dhe 13 nga Afrika Perëndimore), ishin zgjedhur 17 kandidatë (9 nga Ballkani Perëndimor dhe 8 nga Afrika Perëndimore), të cilët morën grante individuale nga fondacionet që morën pjesë në iniciativë, në vlerë deri në 10,000 dollarë amerikanë, për zbatimin e ideve të tyre. Të gjithë përfituesit e granteve u siguruan mjete shtesë të pajisjeve të komunikimit dhe qasje në internet për të mundësuar pjesëmarrjen e tyre të pandërprerë në komunikim. *Qendra për Aktivizmin Artistik* në Nju Jork dhe mentorët lokalë nga të dy rajonet ishin të angazhuar në sigurimin e mbështetjes së nevojshme për përfituesit për të hartuar dhe kryer trajnime të suksesshme dhe aksione krijuese të përqendruara në ndryshimin e perceptimeve të publikut për sjelljen korruptive në komunitetet e tyre. Në këtë fazë, *FShHM* mbështet dy projekte. E para është "Korrupsioni në Vendet e Punës Bazë Gjinore (me një fokus tek gratë)", i cili do të zbatohet deri në maj 2021 dhe në të cilin autori Dragana Gunin do të aktualizojë problemin e korrupsionit në punë, një problem me të cilin përballen kryesisht gratë. Ky projekt synon të rrisë ndërgjegjësimin për zgjidhjen e problemeve.

Projekti i dytë është "Artvizëm për Ndryshim", një projekt autor i Igor Ilievskit, në të cilin ai duhet të zgjedhë, trajnojë dhe ndihmojë një grup njerëzish të përkushtuar me aftësi të ndryshme për të arritur një efekt më të madh në luftën kundër korrupsionit në nivelin lokal. Përveç zbatimit të programit të trajnimit, të zhvilluar dhe përshtatur nevojave specifike dhe mundësive të grupit të zgjedhur, brenda pjesëmarrësve të projektit do të duhet të zhvillojnë një strategji për kryerjen e një sërë aksionesh krijuese.

Grantet dhe mentorimi janë duke vazhduar dhe përfshijnë takime të rregullta javore në internet, konsulta dhe ndihmë në përshtatjen e metodologjisë për aktivizmin krijues në zbatimin e projektit. Një arkiv në internet i materialeve mbi metodologjinë për aktivizmin krijues është në dispozicion të pjesëmarrësve dhe është duke u ngritur një arkiv i materialeve mbi praktikën e kundër korrupsionit dhe shembuj nga Ballkani Perëndimor dhe Afrika Perëndimore. Po bëhen përpjekje për të përmbushur nevojat për trajnime të ndryshme, kështu që pjesëmarrësit në këtë fazë kanë mundësinë të marrin pjesë në trajnime shtesë, të hartuara posaçërisht për tema të ndryshme, bazuar në nevojat e tyre. Përmbajtje shtesë sigurohet nga *Qendra për Aktivizëm Artistik* në Nju Jork, mentorë nga Ballkani Perëndimor dhe Afrika Perëndimore, këshilltarë të iniciativës që kanë përvojë specifike në tema specifike dhe/ose ekspertë të angazhuar.

Gjatë nëntorit dhe dhjetorit, u mbajtën disa punëtori në internet: "Strategjitë dhe Taktikat Krijuese" - një sesion në internet i cili, përmes shembujve, tregoi se si të planifikohen dhe zbatohen taktikat krijuese në aktivizëm, përmes hapave të ndryshëm - nga konceptimi i taktikave krijuese tek aksioni; "Si të strukturojmë një punëtori" - një punëtori dinamike dhe argëtuese në internet për të krijuar përvoja dhe metoda të shkëlqyera të të mësuarit për mësimdhënien e aktivizmit krijues; "Çfarë nuk dini për korrupsionin: shansi juaj për të pyetur!" - një sesion ku u ndanë njohuritë për atë që është dhe çfarë nuk është korrupsion, cilat lloje të korrupsionit ekzistojnë, cilat kushte mundësojnë ose inkurajojnë sjellje korruptive, si funksionojnë mekanizmat e korruptuar (abuzimi me fondet publike, tregtia e ndikimit, konflikti i interesit...), si të luftohet korrupsioni, si të kontrollohet nëse është bërë përparim dhe nëse përfaqësimi ynë ka ndonjë ndikim, etj.; "Si të zgjidhni dhe si të punoni me grupin tuaj të pjesëmarrësve?" - një punëtori që ofroi njohuri dhe përvojë në lidhje me atë që duhet bërë për të zgjedhur një grup të shkëlqyeshëm që mund të arrijë gjëra të mëdha (gjatë trajnimit dhe pas që do të trajnohen). Ky proces i të mësuarit në internet do të zgjasë deri në fund të majit 2021, kur pritet të përfundojnë grantet e projektit për pjesëmarrësit në trajnim.

Ata që përfshihen në projekt mbajnë takime të rregullta virtuale për të përgatitur aktivitete dhe për t'i zbatuar ato. Qendra për Aktivizmin Artistik në Nju Jork dhe mentorët lokalë nga të dy rajonet mbajnë takime javore për të planifikuar dhe përgatitur një program trajnimi online për trajnerët dhe procesin e mentorimit. Aktivitetet për përgatitjen e një libri dhe videos për tërë iniciativën kanë filluar. Mbështetja për Zhvillimin Organizativ (Organisational Development Support) nga Brukseli monitoron punën e iniciativës dhe në raportin e saj periodik ofron rekomandime për planifikimin dhe zbatimin e fazës së dytë të iniciativës.

KONCEPTI: ARSIMI I KOMUNITETEVE ETNIKE ME NUMËR MË TË VOGËL

Koncepti i Arsimit të Komuniteteve Etnike me Numër më të Vogël vazhdoi edhe në vitin 2020, duke punuar për të arritur qëllimin e caktuar strategjik - për të siguruar mbështetje të drejtpërdrejtë për dhjetë shkolla rurale ku mësimi zhvillohet në gjuhët e komuniteteve më të vogla etnike, duke përmirësuar aftësitë e mësuesve dhe sigurimin e mësimdhënies dhe burimeve të tjera arsimore të

nevojshme për cilësinë e rregullt dhe/ose mësimdhënien dhe mësimin në internet (pajisje teknike, mësimdhënie, materiale didaktike dhe materiale të tjera në gjuhën në të cilën zhvillohet mësimi).

Përveç mbështetjes së drejtpërdrejtë me pajisje teknike, si një përgjigje e shpejtë ndaj krizës së shkaktuar nga pandemia KOVID-19, u siguruan lektura shkollorë të klasës së dytë të detyrueshme për dy shkolla ku mësimi zhvillohet në boshnjakisht, duke përfunduar kështu prokurimin e materialeve të leximit të aprovuar të titujve në të gjitha gjuhët e komuniteteve më të vogla (librat shkollorë turqisht dhe serbë janë blerë vitin e kaluar).

Si pjesë e një partneriteti strategjik me *Fondacionin për Iniciativa Arsimore dhe Kulturore, Hap pas Hapi* vazhdoi mbështetja e komuniteteve e të nxëniet të formuar vitin e kaluar në të gjitha shkollat e përfshira. Ndërsa kishte kushte, 6 takime mentorimi Ishin realizuar përmes vizitave në vetë shkollat, dhe 30 takimet e ardhshme u mbajtën në internet. Në takime morën pjesë gjithsej 293 mësimdhënës, anëtarë të komuniteteve mësimore. Aftësitë e fituara për bashkëpunim, shkëmbim përvojash dhe të mësuarit kolegjal janë treguar të jenë një ndihmë e madhe për mësimdhënësit në trajtimin e sfidave të mësimdhënies në internet në këtë periudhë specifike. Për të inkurajuar shkëmbimin e njohurive - jo vetëm brenda shkollës së tyre, por edhe me kolegë nga shkolla të tjera, Ishin realizuar 10 ngjarje në rrjet me pjesëmarrjen e gjithsej 173 mësimdhënësve.

Madje edhe në kushtet e një pandemie, *Hap pas Hapi* vazhdoi të promovojë leximin dhe punën për pasurimin e burimeve mësimore - manualeve dhe literaturës shtesë (libra me figura) në gjuhët e komuniteteve më të vogla etnike. Tetë libra me figura nga edicioni "Biblioteka jonë e parë" u adaptuan në libra me figura, histori të filmuar me ndihmën e Teatrit të Hijeve, të titruar në serbisht dhe turqisht. Për më tepër, u shtypën 4 libra me figura të përkthyer në gjuhën boshnjake, 4 libra me figura të përkthyer në turqisht dhe 3 libra me dy figura (në maqedonisht dhe gjuhë rome). 2,400 kopje të librave me figura u shpërndanë në shkollat e përfshira në koncept.

Në trajnimin në internet "Klima pozitive në klasë" morën pjesë 121 mësimdhënës. Ata patën mundësinë të mësojnë rreth temave që janë të rëndësishme për zhvillimin dhe përparimin e nxënësve në një pandemi, si: inteligjenca emocionale dhe vetëbesimi tek nxënësit, vetë-rregullimi i emocioneve, zgjidhja e konflikteve në klasë dhe shkollë, ndërtimi i një mjedis i sigurt për të mësuar, marrjen e vendimeve të përgjegjshme, zhvillimin e ndjeshmërisë dhe ndërgjegjësimit shoqëror. Në fund të dhjetorit, filloi përgatitja e modulit për trajnimin e drejtorëve "Klima gjithpërfshirëse në shkolla", e cila do të zhvillohet me drejtorët dhe përfaqësuesit e shërbimeve profesionale në shkolla në fillim të vitit të ardhshëm.

Ngjarja tradicionale *Speech4Teach*, me titull "Roli i mësimdhënësit në realitetin e ri", organizuar nga *FShHM* dhe *Hap pas Hapi*, u mbajt në 7 tetor dhe iu kushtua Ditës Ndërkombëtare të Mësimdhënësit - 5 Tetori. Ngjarja, e cila u zhvillua jashtë, në përputhje me të gjitha protokollet shëndetësore, u adresua nga disa ekspertë arsimorë dhe praktikues, si dhe Ministri i Arsimit dhe Shkencës i RMV. Në këtë ngjarje morën pjesë mësimdhënës dhe drejtorë të shkollave të mbuluara nga projekti, si dhe përfaqësues të institucioneve arsimore (Drejtoria për Promovimin e Arsimit në Gjuhët e Anëtarëve të Komuniteteve Etnike, BZHA, DIC, MASH, etj.). Ishte përgatitur një video e shkurtër e cila prezantoi arritjet e deritanishme në kuadër të projektit.

Si pjesë e partneritetit strategjik me *Fondacionin për Internet dhe Shoqëri Metamorfozis*, të gjitha shkollat e mbuluara nga projekti u vizituan dhe mësimdhënësit u njohën me konceptin e Burimeve të Hapura Arsimore (BHA), si dhe mundësitë që ajo ofron. Janë ofruar trajnime për mësimdhënësit për të përgatitur BHA, ndërsa faqja në internet Burimet e Hapura Arsimore (www.oor.mk) është

mirëmbajtur dhe promovuar në mesin e mësimeve dhe në rrjetet sociale. U mbajtën dy uebinar për 70 mësime mbi temën "Krijimi i burimeve digjitale për e-mësim", dhe në dy uebinarë shtesë 190 me mësime nga shkollat fillore të projektit të cilët ndoqën trajnimin mbi mjetet dhe teknologjitë më të përdorura - Edmodo.com dhe Google Classroom, si një mundësi për leksione të shpejta dhe efektive në internet.

Metamorfosis ka bërë një [analizë](#) të mundësive, me rekomandime për përfshirjen e burimeve të hapura arsimore në procesin arsimor, si një përbërës në mësimin në internet, por edhe si një mundësi shtesë ose alternative ndaj librave shkollorë dhe mjeteve mësimore klasike.

Në partneritet me *FShHM*, *Metamorfosis* filloi një thirrje për mësime më të mirë për BHA, në të cilën janë paraqitur 35 mësime me rreth 500 lloje të ndryshme të burimeve të hapura arsimore të bashkangjitura në faqen e internetit të BHA, dhe tre mësime më të suksesshëm u shpërblyen me kompjuterë personal dhe dërrasa inteligjente për shkollat e tyre. Gjatë 5 ditët e fundit të konkursit ishin bërë 30,000 vizita në faqen BHA në Facebook.

Qëllimi i dytë specifik i konceptit Arsimit të komuniteteve më të vogla etnike ka për qëllim mbështetjen e institucioneve arsimore dhe autoriteteve në hartimin e politikave arsimore dhe zgjidhjeve të qëndrueshme të sistemit që do të sigurojnë mundësi të barabarta arsimore për të gjithë nxënësit. Koncepti vazhdoi të kontribuojë në përmirësimin e politikave që rregullojnë mësimin e gjuhës në komunitetet më të vogla, përmes hulumtimeve, përkthimeve dhe dokumenteve të politikave publike.

FShHM ka realizuar bashkëpunim me Byronë për Zhvillimin e Arsimit (BZHA) për disa aspekte në mënyrë që të përmirësojë cilësinë e arsimit. Një ekip i këshilltarëve të BZHA dhe dy profesorëve të universiteteve përgatitën një "Udhëzim për punë edukative në klasa të kombinuara në arsimin fillor", i cili u përkthye dhe u shtyp në 5 gjuhë mësimore (maqedonisht, shqip, turqisht, serbisht dhe boshnjakisht) dhe u shpërnda në shkollat. Manuali pritet t'u shërbejë mësimeve dhe menaxhmentit gjatë organizimit të procesit arsimor në klasa të kombinuara në shkollat. "Udhëzuesi i punës për ekipin inkluziv shkollor", botuar nga BZHA (në maqedonisht dhe shqip), i destinuar për ekipet shkollorë gjithëpërfshirëse, është përkthyer dhe shtypur në turqisht dhe serbisht.

Ne ndihmuam në përkthimin e propozim-konceptit të ri për arsimin fillor në turqisht, shqip, boshnjakisht dhe serbisht, për ta bërë atë më të arritshëm për publikun dhe palët e interesuara që kanë treguar interes për t'u përfshirë në një debat publik me sugjerimet dhe komentet e tyre. *FShHM* gjithashtu përgatiti komentet dhe sugjerimet e saj mbi Konceptin për Arsimin Fillor dhe Konceptin për Mësimin në Distançë, duke kontribuar kështu në reformat e ardhshme arsimore kombëtare.

Brenda konceptit, u bënë disa hulumtime dhe analiza që synojnë përmirësimin e politikave të arsimit publik. Me mbështetjen e *FShHM*, *Metamorfosis* zhvilloi hulumtimin „[Gjendjet dhe sfidat e zbatimit të mësimin online në shkollat fillore të RMV](#)“, në periudhën mars - qershor 2020, duke u përqendruar në aspektet teknike dhe rekomandimet për përmirësim.

Në partneritet me *Hap pas Hapi*, zhvilluam një sondazh në të cilin shqyrtuam pikëpamjet dhe mendimet mbi zbatimin e mësimeve në internet dhe mësimeve, ekipin menaxhues dhe shërbimet profesionale në 30 shkollat. Rezultati është "Studimi për vlerësimin e situatës, nevojave dhe sfidave në zbatimin e mësimit në internet në shkollat fillore në zonat rurale, me mësime në gjuhët e komuniteteve më të vogla dhe me fëmijë në rrezik socio-ekonomik", që ka pasur qëllimin përfundimtar të ofronim rekomandime dhe të kontribuojmë në përgatitjen më të mirë të sistemit arsimor në vitin akademik 2020/2021.

Me mbështetjen e Drejtorisë për Promovimin e Edukimit në Gjuhët e Komuniteteve Etnike më të Vogla, përgatitëm analizën „[Arsimi në gjuhët e komuniteteve etnike më të vogla](#)“. Qëllimi ishte të hulumtohet si masat për arsimin në gjuhët e komuniteteve më të vogla dhe lënda zgjedhore gjuhë dhe kulturë të vendosur në rregulloret dhe dokumentet strategjike të shtetit, cila është situata aktuale, cilat janë sfidat, pengesat dhe perspektivat.

Në vitin 2020 gjithashtu, vazhduam të zbatojmë dhe mbështesim projekte që kontribuojnë në përfshirjen e romëve në arsim, si qëllimi i tretë strategjik i këtij koncepti.

Projekti tre vjeçar **Rregullisht në orë: aksioni për përfshirjen e romëve në arsimin fillor**, financuar nga Bashkimi Evropian, filloi në tetor 2019. Projekti, i udhëhequr nga *FShHM*, zbatohet së bashku me *Shoqatën Qendra për Mbështetje Arsimore "Dendo Vas"* dhe *Fondacioni për Iniciativa Arsimore dhe Kulturore "Hap pas Hapi"*, në partneritet me Ministrinë e Arsimit dhe Shkencës (MASH). Duke zvogëluar barrën financiare që lidhet me arsimimin e fëmijëve nga familjet më të rrezikuara rome, projekti synon të rrisë mbulimin dhe të ulë nivelin e braktisjes së romëve në arsimin fillor, për të kontribuar në vijimin e rregullt të shkollës dhe një tranzicion të suksesshëm në klasat e ardhshme.

[Në vitin shkollor 2019/2020 ishin dhënë](#) për 282 nxënës në klasën e parë. [Në vitin shkollor 2020/2021 kemi dhënë](#) 320 bursa për nxënësit e klasave të para dhe 318 bursa për nxënësit e regjistruar në klasën e dytë. Bursat, që arrijnë në 400 euro në vit, kanë për qëllim të mbulojnë shpenzimet e arsimit. Mbajtja dhe rinovimi i bursës varet nga rregullsia e nxënësve në mësim dhe kalimi i suksesshëm në klasën tjetër. Bursat u dedikohen nxënësve romë familjet e të cilëve janë përfitues të ndihmës sociale.

Fillimi i vitit të ri shkollor u shënuar me një fushatë mediatike "Shkronjë pas shkronje, shkruaj të ardhmen tënde", e cila synon të edukojë, motivojë dhe promovojë përfitimet e arsimit për të ardhmen e fëmijëve dhe cilësinë e jetës. Të dy videot, të cilat u transmetuan në 6 televizione kombëtare dhe 6 lokale/rajonale, të shpërndara në mediat sociale dhe në portalet e internetit, si dhe autobusi me numër 19, i cili kalon nëpër Shkup, dërgonin një mesazh të fortë publikut - që të gjithë fëmijët kanë të drejtë për arsim cilësor dhe se kemi detyrimin të kontribuojmë në përmbushjen e kësaj të drejte.

Për të identifikuar fëmijët që janë jashtë sistemit arsimor, për t'u regjistruar në shkolla dhe për të ndjekur rregullisht mësimet, me mundësinë e një tranzicioni të suksesshëm në klasat e ardhshme, u punësuan 29 ndihmës për të mbështetur komunitetin rom, të cilët bashkëpunuan me familjet rome dhe me shkollat. Në dhjetor 2020, u shpall një thirrje e re dhe ishin zgjedhur 33 asistentë të tjerë.

Projekti aprovoi grante në vlerë prej 2,500 euro për 20 shkolla për zbatimin e projekteve të vogla që - përmes lojës dhe pjesëmarrjes së përbashkët në aktivitetet shkollore - do të inkurajojnë bashkëveprimin dhe shkëmbimin e njohurive midis nxënësve. Për shkak të pandemisë, aktivitetet do të zbatohen gjatë vitit 2021, posa të krijohen kushtet për praninë fizike të nxënësve në shkolla. Për këto shkolla u organizua një trajnim katër-ditor mbi drejtësinë sociale dhe njohjen dhe trajtimin e diskriminimit, në të cilën morën pjesë 62 mësime të mësimdhënësve.

Me mbështetjen e *Shoqatës për Mbrojtjen e të Drejtave të Fëmijëve* për realizimin e projektit "Mbështetja sociale dhe arsimore e fëmijëve të rrugës", rreth gjashtëdhjetë fëmijë morën mbështetje ditore për përgjegjësitë e tyre shkollore në Qendrën Ditore të Shoqatës. Ekipi i qendrës i ndihmoi ata të regjistroheshin në Platformën Kombëtare të Mësimin në Distançë dhe për përdoruesit që nuk kanë pajisje elektronike për të monitoruar udhëzimet, në marrëveshje me mësime të mësimdhënësve të tyre të klasës, ekipi shkarkoi materialet mësimore dhe u dorëzoi nxënësve. Klientët gjithashtu morën ushqime të

vogla, dhe gjatë gjithë vitit ekipi ishte në komunikim të vazhdueshëm me familjet në mënyrë që të zbatonte masat për parandalimin e virusit koronavirus dhe nevojën për kujdes shëndetësor dhe kujdesit.

Shoqata Qendra e Informacionit të Biznesit Rom në Maqedoni (ZRDIKM), në kuadër të projektit "Asistent Pedagogjik për Nxënësit e Shkollave Fillore", zhvilloi një trajnim tre-mujor dhe certifikim të 26 asistentëve pedagogjikë bazuar në programin që ishte akredituar vitin e kaluar. Asistentët e certifikuar pedagogjikë ofruan mbështetje arsimore për nxënësit të cilët kishin nevojë për atë dhe ishin në kontakt të vazhdueshëm me prindërit dhe pedagogët e shkollave në disa shkolla fillore në komunat e Shkupit Butel, Çair, Gazi Babë dhe Gjorce Petrov. Me mbylljen e shkollave, aktivitetet e asistentëve pedagogjikë vazhduan në internet, dhe nxënësit që nuk ishin në gjendje të ndiqnin rregullisht mësimet, i vizituan ata në shtëpitë e tyre, duke respektuar të gjitha protokollet shëndetësore.

Deri në fund të vitit 2020, *FShHM* administroi gjithashtu bursa për të rinjtë romë që studiojnë programe mjekësore dhe studime të tjera, nën Programin e Bursave për Studentët Romë (RMUSP) dhe Programin e Bursave Mjekësore të Romëve (RHSP), financuar nga Fondi i Edukimit Rom (FER).

Me ndihmën financiare të Programit të Mbështetjes së Arsimit të Fondacioneve të Shoqërisë së Hapur, u mundësuan projekte shtesë me interes strategjik për *FShHM*.

Projekti i *Schools Community Self-Governance for Climate, Disaster and Social Resilience*, i cili është një përpjekje e koordinuar e katër fondacioneve kombëtare në Maqedoni, Shqipëri, Serbi dhe Kosovë, vlerëson nevojat dhe situatën në lidhje me mundësitë për instalimin e sistemeve të energjisë fotovoltaike në një numër shkollash për të arritur efikasitetin e energjisë dhe për të mbrojtur mjedisin nga ndotja. Ishin zgjedhur 4 ekspertë ndërkombëtarë për përgatitjen e një studimi të fizibilitetit, dhe një ekspert nga Maqedonia u angazhua për të punuar në kapitullin mbi aspektet teknike dhe mundësitë për instalimin e sistemeve fotovoltaike në shkolla. Ekspertët vendas do të angazhohen për të ndihmuar në procesin e mbledhjes së të dhënave të nevojshme për studimin, të planifikuar për tremujorin e parë të vitit 2021. Me mbështetjen e programit tematik, do të përgatitet një projekt propozim për financimin e investimeve të planifikuara në shkollat e zgjedhura në vendet përkatëse.

Shoqata për Kërkim dhe Analizë (ZMAI) me mbështetjen financiare të marrë në vitin 2019 zhvilloi një studim në 48 shkolla në 10 komuna, për të përcaktuar gjendjen aktuale të infrastrukturës, financimin e investimeve kapitale dhe mënyrën e vendosjes së cila pjesë e buxhetit në komuna dhe nga qeveria qendrore është menduar për secilën shkollë fillore individuale. Përmes të dhënave të mbledhura me analizën dhe përmes vizitave në terren, u përgatitën pamje krahasimi grafik për nevojat ekzistuese dhe të nevojshme të infrastrukturës dhe nevojat për pajisjen e shkollave me teknologji dhe materiale didaktike. Për më tepër, e ashtuquajtura "Kartat e identitetit" të shkollave, të cilat publikohen në faqet e tyre dhe në faqet e internetit të komunave. Gjetjet u botuan në botimin „[Analiza për nevojat investuese për infrastrukturë dhe teknologji në 48 shkolla fillore në 10 komuna në Republikën e Maqedonisë së Veriut](#)“. Analiza ofron një propozim për përcaktimin e metodologjisë dhe formulës me të cilën financimi i arsimit fillor do të jetë transparent, i drejtë dhe do të mundësojë një zhvillim të ekuilibruar dhe të qëndrueshëm të gjitha shkollave fillore. Falë angazhimit nga Ministria e Arsimit dhe Shkencës dhe mbështetjes financiare nga projekti i Bankës Botërore, *ZMAI* do të përdorë metodologjinë e propozuar për të përcaktuar nevojat për investime të gjitha shkollave në vend.

Projekti "Forcimi i rrjetit të drejtorëve të shkollave në RMV", nisur nga *Shoqata e Drejtorëve të Shkollave Fillore dhe të Mesme* në nëntor 2019, synoi të forcojë kapacitetin e Shoqatës për Planifikimin Strategjik, për t'u njohur si një aktor serioz në krijimin e arsimit politik. Takimet e planifikuara të drejtpërdrejta dhe takimet rajonale me anëtarët e shoqatës, për shkak të pandemisë dhe detyrimeve në lidhje me organizimin e mësimdhënies në shkolla, nuk mund të zhvilloheshin, kështu që ato ishin realizuar në formën e punëtorive në internet të drejtuara nga një konsulent. Sidoqoftë, procesi i planifikimit strategjik përfundoi me sukses dhe në tremujorin e parë të vitit 2021 do të përfundojë me promovimin e dokumentit strategjik për drejtimit e ardhshme të zhvillimit të shoqatës.

Në kuadër të projektit rajonal **Antikorrupsioni në Arsim dhe Shëndetësi**, *Qendra për Mbështetjen e Komunitetit të Komunës së Strugës*, në partneritet me *Qendrën për Komunikime Civile*, zhvilloi një analizë të tre prokurimeve publike: ndërtimi i një salle sportive në shkollën e mesme "Dr. Ibrahim Temo"; prokurimi i mjeteve higjienike, pijeve dhe ushqimit në konviktin e nxënësve "Braka Miladinovci" dhe prokurimi i druve të zjarrit për shkollat, të kryera nga Komuna e Strugës. Dokumentacioni i tenderit u analizua përmes GFI, grupeve të fokusit dhe intervistave, dhe gjetjet dhe rekomandimet u ndanë në mënyrë që të rritet transparenca në funksionimin e komunës, cilësia e procedurave, si dhe cilësia e produkteve dhe shërbimeve të marra nga shkollat.

PËRGJIGJE E SHPEJTË E KRIZËS SË SHKAKTUAR NGA PANDEMIA E KOVID-19 NË KUADËR TË KONCEPTIT TË ARSIMIT TË KOMUNITETEVE ETNIKE ME NUMËR MË TË VOGËL

Mbështetje për arsimin

Me mbyllje në papritur të shkollave dhe kalimin në mësimdhënie online, arsimit është bërë një nga zonat më të prekura të pandemisë KOVID-19, për shkak të rrezikut të rritjes së pabarazive dhe pasojave negative afatgjata për kohezionin shoqëror në shoqëri. Duke njohur arsimin si një nga fushat që kanë nevojë për mbështetje urgjente, *FShHM* brenda konceptit strategjik "Edukimi i komuniteteve më të vogla etnike" siguroi pajisje teknike (laptopë, desktop, printerë, dërrasa inteligjente) për një klasë burimesh për mësimdhënie dhe mësimdhënie në internet për dhjetë shkolla fillore në të cilën mësimi zhvillohet në gjuhët e komuniteteve më të vogla etnike. Pajisjet u mundësuan arsimtarëve dhe shkollave të organizojnë mësimin në një cilësi më të mirë (në internet, me prani fizike dhe/ose hibride).

Falë bashkëpunimit të intensifikuar rajonal dhe pjesëmarrjes së *FShHM* në projekte rajonale që synojnë zbutjen e pasojave të pandemisë KOVID-19, të financuar nga Programi i Mbështetjes së Edukimit të Fondacioneve të Shoqërisë së Hapur, *FShHM* siguroi 350 tableta me karta interneti për studentët më të varfër, familje nga komunitetet pakicë nga këto 10 shkolla, gjë që u mundësoi atyre të ndiqnin rregullisht mësimet.

Brenda bashkëpunimit të realizuar me Ministrinë e Arsimit dhe Shkencës dhe me BZHA, *FShHM* përktheu (në të gjitha gjuhët e mësimin) planet e zhvilluara për mësimdhënie dhe protokollet për arsimin fillor dhe të mesëm, si dhe algoritmin për veprimin në shkolla në rast të një fëmije të dyshimtë ose pozitiv në KOVID-19. *FShHM* gjithashtu ndihmoi në përkthimin e planeve mësimore të shkurtuar në të gjitha gjuhët në të cilat zhvillohet mësimdhënia.

KONCEPTI: STRATEGJIA RRJET PËR PËRFORCIMIN LIGJOR

Megjithëse Iniciativa Globale për Forcimin Ligjor të Fondacioneve të Shoqërisë së Hapur katër-vjeçare përfundoi zyrtarisht në fund të vitit 2019, *FShHM* vazhdoi aktivitetet e saj të forcimit ligjor gjatë gjithë vitit 2020. Në kulmin e pandemisë, kur qytetarët e grupeve të marginalizuara përballen me vështirësi dhe nevojën për ndihmë në arritjen e të drejtave shëndetësore, sociale dhe të ndihmës që burojnë nga masat antikrizë të qeverisë, ishte konfirmuar korrektësia e vendimit strategjik për të vazhduar punën brenda këtij koncepti.

Mbështetja për 15 organizata civile që ofrojnë ndihmë juridike, paraligjore dhe ndihmë falas juridike për grupe të varfra dhe të marginalizuara të qytetarëve (romë, punëtorë seksi, përdorues të drogës dhe punëtorë tekstili) u rrit me mbështetje shtesë nga Fondi i Përbashkët për Reagim të Shpejtë ndaj KOVID-19 të Fondacioneve të Shoqërisë së Hapur.

Në këtë mënyrë, ka një rritje në mbulimin e qytetarëve nga këto grupe me më shumë se 50%, krahasuar me numrin e shërbimeve të ofruara në 2019. Në vitin 2020, u siguruan gjithsej 5,598 shërbime ligjore ose paraligjore, krahasuar me 2,971 shërbime në 2019. Gjithashtu, shoqatat që ofrojnë ndihmë juridike falas dhe ndihmë paraligjore për punëtorët e tekstilit kanë shënuar një numër të shtuar të qytetarëve që aplikuan për ndihmë juridike falas - gjithsej 1,708 qytetarë, krahasuar me 1,113 qytetarë që kërkuan dhe morën ndihmë juridike falas në 2019. Zakonisht, ndihma ishte ofruar për çështje që lidhen me mbrojtjen sociale, të drejtat e punës, strehimin, dhunën në familje, diskriminimin për shkak të shtatzënisë, ushtrimin e së drejtës për ndihmë financiare përmes masave ekonomike të miratuara nga qeveria, etj. Në Inspektoratin Shtetëror të Punës janë dorëzuar 23 kërkesa për inspektim të jashtëzakonshëm dhe tre procedura kanë filluar para gjykatave themelore: për kompensimin e sigurimit të pensionit, për anulimin e një vendimi që vendos një masë disiplinore për një punonjës shëndetësor dhe një procedurë penale kundër një punëdhënësi për dëmtim të drejtat e punësimit. Takime u mbajtën me institucionet në nivelin lokal dhe kombëtar, në mënyrë që të përmirësohen kushtet e punës së punëtorëve të tekstilit gjatë një pandemie. Si rezultat i takimeve, u miratuan dekrete dhe masa për të përmirësuar mbrojtjen e punëtorëve të tekstilit. Janë botuar 10 njoftime dhe 11 raporte mujore mbi shkeljet e të drejtave të punës të punëtorëve të tekstilit dhe funksionimin e mekanizmave të mbrojtjes, si dhe 4 infografik me të dhëna për shkeljet e raportuara.

Ishte përgatitur një dokument i politikës publike për qasjen në ekspertizë në rastet kur ndihma juridike dytësore është aprovuar, si dhe një raport mbi trendet në sigurimin e ndihmës juridike për qytetarët me të ardhura të ulëta në një pandemi. Një memorandum kornizë u nënshkrua me Odën e Avokatëve të Republikës së Maqedonisë së Veriut, në të cilën një nga pikat e bashkëpunimit është promovimi i qasjes në drejtësi dhe shërbimeve pro bono në sigurimin e ndihmës juridike.

Angazhimi ynë për fuqizimin ligjor të grupeve të marginalizuara të qytetarëve ishte forcuar më tej nga realizimi i projektit "Qasja në drejtësi për më të marginalizuarit"³. Përmes aktivitetëve në këtë projekt janë siguruar më shumë se 3,200 shërbime ligjore dhe paraligjore në lidhje me mbrojtjen sociale, të drejtat e punës, sigurimin shëndetësor, masat ekonomike për ndihmë financiare për qytetarët, marrëdhëniet familjare, diskriminimin, dhunën në familje dhe të tjerët. Paralegalët dhe avokatët që punojnë me punëtorë seksi ofruan 589 shërbime ligjore dhe 1,085 shërbime paraligjore,

³ Projekti është financuar nga Bashkimi Evropian, ndërsa zbatohet nga *FShHM* në partneritet me *HOPS – Opsione për Jetë të Shëndetshëm* dhe *Stanica P.E.T. nga Prilepi*.

ndërsa 452 shërbime ligjore dhe 170 paralegalë u ishin ofruar përdoruesve të drogës. Gjithsej 452 këshilla ligjore dhe 300 shërbime paralegjore u janë ofruar romëve, familjeve në rrezik shoqëror dhe banorëve rurale, 180 prej të cilave janë siguruar përmes mjetit në internet “Thirr ndihmë urgjente paralegjore”. Përmes dy videove, përdoruesit e drogës u informuan për problemet që lindin nga pandemia dhe si ato ndikojnë në komunitetin e tyre, si dhe dekriminalizimin e barnave dhe domethënien e tyre për ata dhe familjet e tyre. Ishin organizuar 5 punëtori për të përmirësuar njohuritë e paralegaleve ekzistues dhe të rinj, si dhe 2 trajnime për avokatët dhe paralegale që ofrojnë shërbime. Janë organizuar punëtori krijuese për punonjësit e seksit, nga të cilat do të dalin produkte nga komuniteti. Ishte realizuar një info-karvan, i cili gjatë 8 ditëve vizitoi 10 vendbanime në 3 komuna, duke mbuluar 834 qytetarë. Gjatë punës, u identifikua një mangësi në Ligjin për Ndhimën Sociale, lidhur me ushtrimin e së drejtës për ndihmë minimale të garantuar, për të cilën u parashtrua një urgjencë në Ministrinë e Punës dhe Politikës Sociale, pas së cilës u ndryshua Dekreti, kështu që qytetarët mund të ushtrojnë të drejtën për ndihmë minimale të garantuar vetëm duke dorëzuar një kartë identiteti, ndërsa të gjitha dokumentet e tjera do të merren nga Qendra e Kujdesit Social sipas detyrës zyrtare. Janë identifikuar 5 raste për të cilat do të sigurohet përfaqësim, nga të cilat 4 tashmë janë iniciuar. Ueb faqja www.pravnozajakni.mk rregullisht boton përmbajtje, gjegjësisht këshilla, informacione dhe burime në lidhje me qasjen në drejtësi.

Trajnimi gjithëpërfshirës për sipërmarrjen sociale, i shoqëruar nga disa muaj mentorim individual i 10 organizatave të shoqërisë civile, i cili filloi në vitin 2019, rezultoi në mbështetjen e 6 organizatave që në vitin 2021 do të zbatojnë aktivitete socio-ekonomike përmes të cilave do të përpiqen të sigurojnë fonde shtesë për ofrimin e shërbimeve juridike.

Si rezultat i përpjekjeve të *FShHM*, Maqedonia e Veriut ishte vendi i parë në Ballkanin Perëndimor që përfshiu zonën prioritarë Qasje në Drejtësi në Planin e katërt Kombëtar të Veprimit për Partneritet të Qeverisë së Hapur 2018 - 2020. Prandaj, në seancën e pestë të Koordinimit dhe Monitorimit Këshilli PHQ dhe PKV për PHQ 2018 - 2020, kjo zonë u njoh si jashtëzakonisht e rëndësishme dhe e strukturuar si një fushë me përparësi të pavarur brenda PKV-së së ardhshme 2021 - 2023. Përveç kësaj, përfshirja e qasjes në drejtësi, si një fushë me përparësi të veçantë dhe një rëndësi e veçantë për komunitetet e marginalizuara, u shënua gjithashtu në rekomandimet e Sekretariatit për PHQ dhe Mekanizmit të Pavarur të Raportimit⁴. Në procesin e bashkë-krijimit të Planit të Veprimit për PHQ 2021 - 2023, përmes një thirrje publike për aplikime, pjesëmarrja në këtë fushë është siguruar për 15 organizata nga Rrjeti i Organizatave të Shoqërisë Civile.

Në kuadër të projektit rajonal **Antikorrupsioni në Arsim dhe Shëndetësi**, *Shoqata STANICA P.E.T.*, në partneritet me *Qendrën për Komunikime Civile*, zhvilloi një analizë të tre procedurave të përfunduara të prokurimit publik në fushën e shëndetësisë, të realizuara nga ISHP Spitali i Përgjithshëm "Borka Taleski" në Prilep gjatë 2018 dhe 2019. Subjekti i analizës ishte prokurimi i ushqimit dhe produkteve ushqimore, pajisjeve mjekësore dhe materialeve të konsumit RTG. Bazuar në të dhënat e marra përmes 4 FOI, 15 intervistave dhe 3 fokus grupeve me qytetarë që përdorën shërbimet e spitalit, u përgatit një dokument publik - buletin, i cili përmban të gjitha aktivitetet e projektit dhe analizat e prokurimit publik. U zhvillua gjithashtu një debat publik.

⁴ <https://www.opengovpartnership.org/documents/north-macedonia-design-report-2018-2020/>

PËRGJIGJE E SHPEJTË E KRIZËS SË SHKAKTUAR NGA PANDEMIA E KOVID -19 NË KUADËR TË KONCEPTIT STRATEGJIA RRJET PËR PËRFORCIMIN LIGJOR

Mbështetje për grupet e marginalizuara të qytetarëve

FShHM kishte një përgjigje të shpejtë për të ndihmuar grupet më të rrezikuara dhe të marginalizuara të qytetarëve. Në partneritet me *Kryqin e Kuq të RMV - Kryqi i Kuq i Qytetit të Shkupit* dhe me mbështetjen lokale nga 10 organizata të shoqërisë civile⁵, zhvilluan 3 aksione⁶ për shpërndarjen e gjithsej 12,266 paketave humanitare. Paketimet përmbajnë ushqime themelore ushqimore, produkte higjienë, produkte të higjienës personale dhe mbrojtje nga KOVID-19, si dhe lloje të ndryshme të shtojcave të vitaminave. Sasia e artikujve ushqimorë ishte planifikuar në përputhje me standardet e vendosura për të përmbushur nevojat e një familje prej katër ose pesë anëtarësh për një periudhë prej 30 ditësh. Shpërndarja përfshiu rreth 26,000 persona/qytetarë në gjithsej 20 komuna⁷ dhe 2 vendbanime periferike⁸ me një përqindje të konsiderueshme të popullsisë rome, si dhe në 11 zona rurale⁹ ku familjet jetojnë në varfëri dhe në kushte nën standard dhe të cilët, në kushte të jashtëzakonshme, nuk kishin mundësi për të siguruar kushte themelore të jetesës.

Për më tepër, ne bëmë një vlerësim të shpejtë të pasojave të mundshme ekonomike dhe sociale të krizës shëndetësore. Tashmë në muajt e parë pas mbylljes së vendit për shkak të krizës shëndetësore, u identifikuan shkelje serioze të të drejtave të punëtorëve, dhe punëtorët e angazhuar në ekonominë informale mbetën pa të ardhura dhe me shumë vështirësi në ushtrimin e të drejtave të tyre për shkak të masave kundër krizës. Për të parandaluar thellimin e cenueshmërisë dhe marginalizimin e mëtejshëm të grupeve të prekura, ishte me rëndësi e madhe të sigurohej që ata të merrnin ndihmë administrative dhe ligjore në kohë dhe të përshtatshme në ushtrimin e të drejtave të punëtorëve dhe qasjen në masat e ndihmës anti-krizë. Për këtë qëllim, përmes Fondit të Përbashkët për Reagim të Shpejtë të KOVID-19 të Fondacioneve të Shoqërisë së Hapur, në korrik 2020 *FShHM* siguroi mbështetje për një grup prej 15 organizatash të shoqërisë civile - organizata lokale rome që ofrojnë ndihmë paraligjore, organizata profesionale që ofrojnë shërbime ligjore falas dhe organizatat e ndihmës dhe të të drejtave të njeriut. Kjo mbështetje siguroi ndihmë në kohë për një numër të madh të punëtorëve me pagë të ulët dhe informale, shumica e tyre gra, rome dhe prindër të vetëm, për të fituar qasje në masat e ndihmës shtetërore të nevojshme për të përmbushur nevojat themelore të jetesës dhe për të siguruar mbrojtjen e të drejtave të tyre të punës.

Nga korriku deri në dhjetor 2020, 8 organizata në 16 komuna ofruan gjithsej 5,598 shërbime ligjore ose paraligjore.

Për ndihmë u drejtuan romët, prindërit e vetëm, punëtorët me të ardhura të ulëta, punëtorët me të ardhura të ulëta, punëtorët në ekonominë informale, gratë, punëtorët e seksit, përdoruesit e drogës,

⁵ *OJQ Romano Çaçipe, Shkup; IRIZ, Shkup, Sonce, Tetovë; Stanica P.E.T. Prilep; QKR – Kumanovë; OJQ KHAM, Dellçevë, OJ LIL Shkup; HOPS, Shkup; Qendra për Fëmijët e Rrugës* në Shuto Orizare dhe ad hok entiteti *Shtabi i Krizës së Romëve, Berovë*.

⁶ Shpërndarja e parë e 3.778 pakove me produkte ushqimore dhe mjete për higjienë dhe mbrojtje personale në mars-prill 2020, shpërndarja e dytë e 1.261 pakove me produkte ushqimore dhe mjete për higjienë dhe mbrojtje personale në maj 2020 dhe shpërndarja e tretë e 2.188 pakove me mjete për higjienë dhe suplemente (vitamina) në dhjetor 2020.

⁷ Shuto Orizarë, Tetovë, Gostivar, Kumanovë, Prilep, Manastir, Krivogastani, Dollneni, Dellçevë, Berovë, Vinicë, Shtip, Probishtip, Veles, Strumicë, Koçan, Kërçovë, Kavadar, Negotinë dhe Radovich.

⁸ Lagjet Vizbeg dhe Zllokuçan, Qyteti i Shkupit

⁹ Fshati Cërnik në Pehçevë dhe fshatrat Vitolishte, Krusheica, Polçishte, Beshishte, Vojgani, Vrbjani, Dupjaçani, Nebregovo, Dunje, Çanaishte dhe Drenovci dhe rrethina e Prilepit

përfituesit e transfertave sociale dhe pensionistët me të ardhura të ultë. Janë identifikuar më shpesh shkeljet e të drejtave në fushat e të drejtave të punës, mbrojtja sociale dhe e fëmijëve, sigurimi shëndetësor, kujdesi shëndetësor dhe të drejtat e pacientëve, përdorimi i masave të përkohshme dhe qasja në masat financiare qeveritare antikrizë, bursat për studentët romë në shkollat fillore dhe të mesme, dhuna në familje dhe ligji familjar, marrja e dokumenteve personale, mbështetja për vetë-punësim dhe fillimi i biznesit individual.

Pesë organizata, të licencuara për të siguruar ndihmë juridike falas, ofruan ndihmë juridike ose paraligjore për 860 qytetarë në 11 qytete¹⁰. Kryesisht janë vizituar nga njerëz të papunë, romë, njerëz me të ardhura të ulëta ose pa të ardhura, punëtorë në ekonominë informale, viktimat e dhunës në familje, punëtorë tekstili, pensionistë, persona me aftësi të kufizuara dhe njerëz që përdorin drogë. Shkeljet e të drejtave në fushat e të drejtave të punës, mbrojtja sociale, dhuna në familje, strehimi, procedimet para agjentit të përmbartimit dhe një noteri publik, diskriminimi për shkak të shtatzënisë, përdorimi i masave të përkohshme dhe e drejta për një kartë pagese në shtëpi janë më së shpeshti identifikuar. Janë identifikuar dy raste specifike të përfaqësimit strategjik.

Për të vlerësuar ndikimin e krizës shëndetësore në statusin social, ekonomik dhe shëndetësor të grupeve të cënueshme, u kryen dy sondazhe, në nivel të territorit të vendit, mbi ndikimin e pandemisë në situatën ekonomike, dhunën në familje dhe kujdesin shëndetësor midis grave (duke mbuluar 1,025 të anketuarve), dhe një sondazh lokal mbi ndikimin e krizës shëndetësore mbi gratë romë që janë të papuna ose pjesë e ekonomisë informale, duke mbuluar komunitetet romë në 4 komuna¹¹, në një total prej 48 vendbanimesh me një popullsi kryesisht romë me një total prej 1,992 familje romë. Rezultatet e hulumtimit të kryer do të publikohen në tremujorin e parë të vitit 2021, kur do të publikohet analiza e realizimit të fondeve buxhetore të destinuara për katër grupet e masave ekonomike të qeverisë.

FShHM siguroi mbështetje dhe koordinim të vazhdueshëm për një grup prej 12 organizatash që edhe në kushte të vështira vazhduan me aktivitetet e përditshme në terren për të ndihmuar qytetarët më të rrezikuar të komunitetit rom. Nga fillimi i pandemisë deri në fund të vitit, u mbajtën gjithsej 38 takime javore në internet, ku u ndanë zhvillimet aktuale në terren dhe u ra dakord për kërkesat dhe reagimet e përbashkëta ndaj institucioneve kompetente. Një total prej 29 kërkesash janë dërguar, disa nga organizata individuale, dhe disa nga grupi.

Për një dukshmëri më të madhe të aktiviteteve, u botuan 11 video të shkurtra mbi problemet dhe sfidat me të cilat përballet komuniteti rom dhe 13 video histori mbi jetën e njerëzve nga komunitetet e marginalizuara. Janë shpërndarë 3 materiale arsimore me një tirazh prej 1,100 kopjesh (në maqedonisht dhe gjuhë romë) romëve të përfshirë në ekonominë informale, si mbledhës të mbeturinave, punëtorët shtëpiak dhe shitësit e tregut.

Në mbështetje të animimit të publikut të gjerë në lidhje me vështirësitë dhe problemet me të cilat përballet komuniteti rom në ushtrimin e të drejtave sociale dhe shëndetësore në një pandemi, në bashkëpunim me ekipin e *FShHM* për aktivizëm krijues, përfaqësuesit e organizatave romë realizuan dy aksion krijuese - në Shkup dhe Kumanovë.

¹⁰ Shkup, Manastir, Demir Hisar, Prilep, Kumanovë, Shtip, Strumicë, Vallandovë, Koçan, Sveti Nikollë dhe Vinicë

¹¹ Dellçevë, Vinicë, fshati Cërnik në Pehçevë dhe Shuto Orizare

INICIATIVA "DIL DHE VOTO!"

Iniciativa për zgjedhjet e parakohshme parlamentare

Si rezultat i vonesës në marrjen e një date për negociatat me BE, zgjedhjet e parakohshme parlamentare ishin planifikuar për në pill 2020. Për të adresuar pjesëmarrjen më të ulët të pjesëmarrjes në këto zgjedhje, *FShHM* zbatoi iniciativën "Dil dhe voto!", bazuar në përvojën dhe njohuritë e fituara më parë për të punuar në aspekte të ndryshme të procesit zgjedhor - përmes monitorimit të zgjedhjeve, ndihmës juridike për qytetarët e lidhur ndaj të drejtave dhe detyrimeve të tyre, deri në krijimin e fushatave arsimore për pjesëmarrjen dhe përdorimin aktiv të së drejtës së votës. Për këtë iniciativë, *FShHM* siguroi fonde nga Election Integrity Initiative Fund të Fondacioneve të Shoqërisë së Hapur.

Iniciativa "Dil dhe voto!" ishte planifikuar si një seri aktivitesh në periudhën shkurt-maj 2020, por kushtet e ndryshuara të shkaktuara nga pandemia KOVID-19 i shtynë zgjedhjet për korrik 2020, duke vonuar kështu aktivitetet e iniciativës, dhe pjesërisht strategjinë.

Në kuadër të iniciativës, u kryen disa aktivitete: një fushatë mediatike me 5 video spote të ndryshme televizive¹² dhe radio reklama në maqedonisht dhe shqip, banderola në internet dhe komunikim në rrjetet sociale, të cilat u bënë thirrje qytetarëve të ushtrojnë të drejtën e tyre të votës. Megjithëse ishin planifikuar katër javë, për shkak të situatës me KOVID-19 dhe shtyrjes së zgjedhjeve, fushata ishte aktive në të gjitha kanalet për një periudhë prej dy javësh. Gjatë kësaj periudhe, fushata kishte një shtrirje totale deri në 72% të grupit të synuar në TV kanalet, mbi 3 milion impresione të krijuara përmes banderolave në internet, si dhe 1 milion impresione dhe 400,000 arritje në Facebook dhe Instagram, ku më shumë se 100,000 ishin ndërveprime me grupin e synuar. Dy episode të shfaqjes televizive VÇERASHNI NOVOSTI në të cilat, përmes humorit dhe satirës, ata mbuluan çështjet e pjesëmarrjes, protokollat e votimit të sigurisë, si dhe rëndësinë e ushtrimit të së drejtës së votës në shoqëritë demokratike. Episodet u transmetuan në *TV Kanal 5* gjatë qershorit dhe korrikut, dhe pjesë të episodeve u shpërndanë në rrjetet sociale. Episodet, së bashku me të gjithë elementët e tjerë të komunikimit në lidhje me VÇERASHNI NOVOSTI në profilet e tyre të mediave sociale, kishin gjithsej 352,000 arritje në TV, 47,000 shikime në YouTube, si dhe 2.4 milion arritje në Facebook dhe 77,000 arritje në Instagram. Projekti "Kundër keqinformimit për pjesëmarrje më të lartë", i zbatuar nga organizata partnere *Fondacioni për Internet dhe Shoqëri Metamorfosis*, ishte një nga aktivitetet kryesore të iniciativës. Gjatë fushatës zgjedhore, të gjitha dezinformatat në lidhje me procesin zgjedhor u monitoruan dhe kontrolluan nga kontrolluesit lokalë të fakteve në mënyrë që të ekspozoheshin dhe të paraqiteshin para publikut në një dritë reale. Lajmet e zbuluara ishin ndarë me mediat lokale si dhe në rrjetet sociale për të arritur sa më shumë shtrirje të mundshme. Aktivitetet e projektit kontribuuan në rritjen e ndërgjegjësimit të publikut duke demaskuar dezinformimin, veçanërisht në nivelin lokal. Dezinformimi i zbërthyer (i verifikuar) që u botuan në gjithsej 93 artikuj kishte 930 postime në 10 media online. Të gjitha 93 artikujt u shpërndanë në faqet e Facebook të mediave online nga Shkupi, si dhe në faqet e Facebook të portaleve.

¹² <https://www.youtube.com/watch?v=1Qq2RnNtZs>; https://www.youtube.com/watch?v=Dd_wWCj_sl4; <https://www.youtube.com/watch?v=wEnYaeLsC-k>; <https://www.youtube.com/watch?v=q6sI8Ahu-Pw>; <https://www.youtube.com/watch?v=nyZUfjTG3Bk>

**ARRITJE KRYESORE DHE/OSE AKTIVITETE QË KANË
SHËNUAR PUNËN E ORGANIZATAVE TË MBËSHTETURA
NË KUADËR TË FUSHAVE STRATEGJIKE TË FSHHM NË
VITIN 2020**

FUSHA: TË DREJTA STUDENTORE DHE ANGAZHIMI

Në kuadër të zonës strategjike të Drejtave të Studentëve dhe Angazhimit, *FShHM* - duke mbështetur iniciativat dhe projektet e disa të organizatave të rinjve dhe të tjera - vazhdoi të punojë në promovimin e të drejtave të studentëve dhe angazhimit e të rinjve për politika më të mira rinore dhe studentore dhe për një transparencë dhe llogaridhënie në arsimin e lartë.

Forumi Rinor Arsimor (FRA) realizoi një cikël prej 10 leksionesh të hapura në internet me titull "Leksione të (Jashtë)Zakonshme" mbi tema të ndryshme në disa fusha, siç janë: debati, ekologjia, marrëdhëniet ndërkombëtare, statistikat, ligji, teknologjia, teatri, mjekësia, barazia sociale, kozmologjia, filmi dhe feminizmi. Gjithsej 374 studentë të shkollave të mesme dhe universitare morën pjesë në këto leksione dhe diskutimet që pasuan. Për shkak të interesit të madh, Ishin realizuar gjithashtu katër shfaqje "Projektme të (Jashtë)Zakonshme", në të cilat 145 të rinj ndoqën 7 filma të shkurtër nga katër regjisorë vendas. Projektimet e (Jashtë)Zakonshme, në bashkëpunim me *Radio FRA*, ofruan një hapësirë për tu njohur me kinematografinë vendase dhe kinematologët e rinj.

Rreth 500 nxënës të shkollave të mesme morën pjesë në leksione të organizuara në 26 klube të të rinjve për arsim joformal në të gjithë vendin. Më shumë se 40 studentë dhe të diplomuar u përfshinë në drejtimin e këtyre klubeve, të cilat në periudhën e krizës shëndetësore ofruan një platformë për zhvillimin e të rinjve dhe diskutim mbi temat që janë ende jashtë arsimit zyrtar. Në vitin 2020, u mbajt *Kampionati Kombëtar i Debatit* i parë në internet, i cili përfshiu 47 debatues nga i gjithë vendi, dhe 80 të rinj nga klubet bënë një vizitë virtuale në Ministrinë e Drejtësisë dhe Ministrinë e Mjedisit. Ishin organizuar dy trajnime dy-ditore në internet për ngritjen e kapaciteteve të përfaqësuesve të studentëve - Trajnim për ombudsmenët e studentëve dhe Trajnim për përfaqësim, në të cilin kanë marrë pjesë më shumë se 30 përfaqësues të studentëve nga Universiteti "Shën Kirili dhe Metodi".

Këtë vit ishte zbatuar dy sondazhe: "Përvojat dhe rekomandimet e shkollës së mesme për një arsim më të mirë digjital", në mënyrë që të dëgjojmë mendimet dhe sfidat me të cilat përballen nxënësit e shkollave të mesme në ndjekjen e orëve në internet, dhe "Përpyekjet e krizës së institucioneve të arsimit të lartë për digjitalizimin viti akademik 2019/2020", me qëllim zbulimin e problemeve me të cilat përballen institucionet e arsimit të lartë në RMV, si dhe për të dhënë një përmbledhje krahasuese të mënyrës se si vendet po merren me pandeminë e shkaktuar nga COVID-19.

Përfaqësuesit e *FRA* u përfshinë në grupin punues për të rinjtë në Ministrinë e Arsimit dhe Shkencës, si dhe në Këshillin për Bashkëpunim të Organizatave të Shoqërisë Civile me Qeverinë. Më shumë se 140 publikime me temë edukimi, rinia dhe iniciativat e tyre u shpërndanë në *Radio FRA*, si dhe 10 analiza mbi situatën e të rinjve. Ata gjithashtu prodhuan 4 video artikuj, të cilat kishin më shumë se 20,000 shikime, dhe 5 episode të reja të shfaqjes edukative "Në orë".

Në tremujorin e fundit të vitit 2020, *FRA* filloi krijimin e një platforme digjitale për arsimin joformal, e cila do të ofrojë trajnime për studentët, të rinjtë dhe mësimdhënësit. Qëllimi është që platforma të vazhdojë të shërbejë si një burim i resurseve arsimore dhe një hapësirë në internet për trajnime afatshkurtra dhe afatgjata në zhvillimin e mendimit kritik.

Aktivitetet e dy rrjeteve rinore që u mbështetën financiarisht në 2019 vazhduan në 2020. Këshilli Kombëtar i Rinisë së Maqedonisë (KKRM) publikoi një botim që doli nga monitorimi i zgjedhjeve studentore në tre universitetet shtetërore - në Manastir, Shtip dhe Tetovë, me titull "**Analiza e (re)formimit studentor të universiteteve shtetërore në Shtip, Manastir dhe Tetovë**". KKRM

gjithashtu organizoi një aktivitet publik mbyllës në internet "Si janë të organizuar studentët: nga ligji në praktikë", ku përfaqësuesit e organizatave partnere ndanë përvojat e tyre nga projekti. **Rrjeti i Parandalimit të Largimit të Trurit**, i udhëhequr nga **Udhëheqësit për Edukim, Aktivizëm dhe Zhvillim**, krijoi një faqe në internet (www.braindrain.mk) brenda projektit dhe publikoi një dokument të politikës publike "Si t'i mbajmë të rinjtë? - Largimi i trurit si sfida më e madhe për Republikën e Maqedonisë së Veriut". Në ngjarjen përfundimtare, ishte promovuan rezultatet e hulumtimit dhe publikimi "Analiza e zbatimit të Strategjisë për krijimin e rrjeteve, bashkëpunimin dhe parandalimin e largimit të kuadrit me arsim të lartë dhe cilësor 2013-2020".

Shoqata për Zhvillimin Edukativ EKUALIS, në bashkëpunim me organizatat **FRA**, **HERA** dhe **Psikoterapika**, morën mbështetje për zbatimin e projektit "Paketat rinore dhe angazhimi përmes fushatave rinore", i cili synon të krijojë përmbajtje për të rinjtë që nuk kanë arsim zyrtar. Projekti pritet të kontribuojë në trajnimin e më shumë se 300 të rinjve nga 12 qytete të ndryshme në temat: Të Drejtat e Njeriut, Edukimi Digjital dhe Siguri Digjitale, Mendim Kritik dhe Analitik, Edukim Seksual dhe Kujdes i Shëndetit Mendor. Ekipet nga organizatat përgatitën leksionet, të cilat do të botohen në fillim të vitit 2021, në mënyrë që të rinjtë e interesuar të jenë në gjendje të aplikojnë dhe të dëgjojnë leksione mbi tema që nuk janë në dispozicion në arsimin zyrtar. Secili nga pjesëmarrësit do të ketë mundësinë të aplikojë dhe të marrë pjesë në organizimin e fushatave rinore, me mbështetjen e mentorëve të organizatave të përfshira. Projekti pritet të kontribuojë në angazhimin e të rinjve në komunitetet lokale dhe komuna, në mënyrë që të rrisë ndërgjegjësimin e publikut për problemet e rëndësishme sociale dhe angazhimin për zgjidhjen e problemeve të të rinjve.

Unioni i Pavarur Akademik (NAKS), brenda projektit "Transparenca Financiare në Arsimin e Lartë dhe Shkencën në RMV", përgatiti 9 analiza dhe sondazhe për të përcaktuar situatën në arsimin e lartë. Ata u përqendruan në çështje dhe aspekte të ndryshme që lidhen me arsimin e lartë: analiza e buxhetit për arsimin e lartë; kushtet dhe fondet në shkencë; analiza e buxhetit për sa i përket disponueshmërisë si dokument publik; procedurën dhe kriteret për shpërndarjen e pagave për punonjësit në arsimin e lartë dhe shkencën; analiza e pagave dhe struktura e punonjësve në institucionet publike të arsimit të lartë, institucionet shkencore dhe institutet, dhe hulumtimi mbi perceptimet e personelit akademik për vlerësimin e punës së tyre dhe transparencën dhe përgjegjësinë e financimit në arsimin e lartë. Hulumtimi publik u krye gjithashtu mbi vlerësimin e punës akademike në institucionet publike të arsimit të lartë dhe institucionet shkencore. Studimi i plotë, me të gjitha analizat dhe rekomandimet, është në dispozicion në botimin me titull "Transparenca Financiare dhe Përgjegjësia në Arsimin e Lartë dhe Shkencën në RMV". Ky hulumtim shërbeu si bazë për krijimin e zgjidhjeve dhe përfaqësimin për të tejkaluar problemet. Në procesin e përfaqësimit të politikave, **NAKS** organizoi konferenca dhe ngjarje të tjera publike, debate dhe konferenca shtypi, ku gjetjet u ndanë dhe diskutuan rekomandimet. Përfaqësuesit e **NAKS** ishin gjithashtu të pranishëm në media dhe takime të cilat u mbajtën me përfaqësues të degës ekzekutive.

NAKS organizoi një takim me pjesëmarrjen e rreth 50 përfaqësuesve të organizatave të sindikatave, dhe zhvilloi një forum në internet dhe një takim pune me udhëheqës dhe përfaqësues të sindikatave akademike në rajon, ku shkëmbyen përvojat mbi metodologjinë dhe rezultatet e punës së sindikatave akademike. **NAKS** përfaqëson për një marrëveshje kolektive të degës për arsimin e lartë dhe shkencën, në të cilën paga minimale e njëjtë për një shkallë të caktuar të ndërlikueshmërisë së punës do të jetë baza për përcaktimin e pagave të të gjitha institucioneve të arsimit të lartë dhe shkencor.

Projekti "Studentët e angazhuar për konvikte pa korrupsion në RMV" ishte zbatuar në periudhën nga nëntori 2019 deri në dhjetor 2020, me mbështetje financiare nga Programi i Mbështetjes së Arsimit

të Lartë i Fondacioneve të Shoqërisë së Hapur. Projekti ishte zbatuar nga **FRA**, në partneritet me **Shoqatën për zhvillimin e kulturës urbane dhe aktualizimin e hapësirës MELEEM (MELEEM)** nga Shkupi, **Legal-think** nga Shtipi dhe **Qendra Arsimore Rinore (MKC)** nga Manastiri.

FRA zhvilloi kërkime mbi cilësinë e jetës, përfshirjen e studentëve në vendimmarrje, si dhe korrupsionin në 3 konvikte në vend. Hulumtimi në terren u përfundua pak para krizës, bazuar në një metodologji të përgatitur tashmë dhe një fokus grup të kryer në konviktin e studentëve "Pelagonija" në Shkup. Gjetjet e hulumtimit u prezantuan në raportin "Për banorët: Anketë mbi nivelin e jetesës së banorëve në konviktet shtetërore "Braka Miladinovci"- Shtip,"Koço Racin" - Manastir dhe "Pelagonija"- Shkup" dhe për ata u diskutua në ngjarjen përfundimtare në internet, ku morën pjesë drejtorët/përfaqësuesit e këtyre shtëpive. Raporti ofroi një seri rekomandimesh për përmirësimin e cilësisë së jetës, pjesëmarrjen e studentëve në konvikte, si dhe për përmirësimin e transparencës në punën e tyre.

MELEEM organizoi një hakaton me studentë të arkitekturës dhe studentë konvikti, në të cilën ishin gjeneruar ide për përmirësimin e kushteve të jetesës në konvikte. Tri iniciativat më të mira studentore (një ndërhyrje e vogël hapësinore për secilin konvikte) ishte zbatuar gjatë tetorit dhe nëntorit 2020. Ata pasuruan dhe përmirësuan hapësirën në të cilën studentët mund të kalojnë kohën e tyre jashtë.

Legal-Think ka përgatitur një [Manual](#) për të drejtat dhe detyrimet e studentëve që burojnë nga Ligji i ri për Arsimin e Lartë dhe statutet e reja të universiteteve, si dhe për të drejtat dhe detyrimet e studentëve që jetojnë në konvikte. Bazuar në këtë manual, ishin realizuar 6 trajnime në internet për të drejtat e studentëve për banorët e interesuar në 2 konvikte, dhe përveç kësaj u bënë 3 trajnime me video të cilat përfshinin studentë banorë nga konvikte.

Radio FRA ka përpunuar më tepër video përmbajtje, organizoi një sfidë video dhe një seri prej 3 debateve online, në të cilat studentët rezidentë dhe/ose përfaqësuesit e institucioneve përgjegjëse diskutuan nevojën dhe kohën e hapjes së konvikteve, jetën e konvikteve, si dhe aspekte të ndryshme të kërkimit të kryer në këto tre konvikte. Këto video kishin më shumë se 50,000 shikime. **Radio FRA** gjithashtu monitoroi dhe raportoi vazhdimisht mbi situatën dhe kushtet në konvikte në mbi 30 lajme që kanë mbi 10,000 shikime.

FUSHA: POLITIKAT SHËNDETËSORE TË BAZUAR NË TË DREJTA

Në fushën e Politikave Shëndetësore të Bazuara në të Drejta, **FShHM** ofron mbështetje për organizatat që punojnë për të promovuar politikat shëndetësore që mundësojnë realizimin e shërbimeve shëndetësore dhe të drejtat e komuniteteve të marginalizuara (LGBTI, romë, përdorues të drogës, punëtorë seksi dhe njerëz që jetojnë me HIV). Aktivitetet e këtyre organizatave kanë për qëllim arritjen e qëllimeve strategjike në këtë fushë: (1) monitorimin dhe analizën e buxhetit shëndetësor dhe kërkimin e përgjegjësive nga autoritetet për shpërndarjen e fondeve maksimale në dispozicion, të cilat do të mundësojnë ushtrim progresiv dhe jo-diskriminues të të drejtave shëndetësore; (2) përfaqësimi për reformat e politikave shëndetësore, në përputhje me nevojat e komuniteteve, dhe (3) mundësimi i përfshirjes dhe pjesëmarrjes së komuniteteve të prekura në planifikimin, monitorimin dhe vlerësimin e zbatimit të politikës shëndetësore. Në vitin 2020, ishin mbështetur **Shoqata për Emancipim, Solidaritet dhe Barazi të Grave - ESE, HOPS - Opsione për Jetë të Shëndetshme - Shkup, Koalicioni Margjini, Shoqata për Mbështetjen e Punëtorëve të Margjinalizuar STAR-STAR** dhe **Fondacioni IDEA Evropa Juglindore**.

Gjatë gjithë vitit, puna dhe aktivitetet e tyre u përshtatën kushteve të imponuara nga pandemia e KOVID-19.

Shoqata për Emancipim, Solidaritet dhe Barazi të Grave - ESE në vitin 2020, në kuadër të monitorimit të rregullt të zbatimit të programeve parandaluese të Ministrisë së Shëndetësisë, përgatiti 5 analiza: [Monitorimi i Programit për Kontrollë Sistematike të Nxënësve dhe Studentëve për vitin 2018 – me gjetje të përfshira nga mjediset rome, të fituara me anë të pyetësorit për hyrje në amvisëritë](#); [Monitorimi i Programit për Mbrojtje Aktive Shëndetësore të Nënave dhe Fëmijëve përfshirë gjetjet nga komunitetet rome, të marra përmes pyetësorit për hyrjen në familje](#); [Ndryshimi i Buxhetit të Programit për Mbrojtje Aktive Shëndetësore të Nënave dhe Fëmijëve në periudhën prej 2017 deri 2019](#); [Monitorimi i zbatimit të Programit për Kontrollë Sistematike të Nxënësve dhe Studentëve për vitin 2017](#), dhe [Analiza krahasuese për zbatimin e Programit për Screening të Kancerit të Grykës së Mitrës në vitin 2012 dhe 2018](#). Një konferencë për shtyp dhe debat publik mbi "Si ndikojnë politikat makroekonomike në qasjen e kujdesit shëndetësor për gratë, nënat dhe fëmijët" u organizua në korrik.¹³ Ishin prezantuar gjetjet në lidhje me ndikimet e politikave makroekonomike në buxhetin shëndetësor dhe qasjen e grave, nënave dhe fëmijëve në shërbimet shëndetësore parandaluese, si dhe gjetjet nga monitorimi i programeve parandaluese. Vëmendje e veçantë i kushtohet se si neglizhenca afatgjatë e kujdesit shëndetësor parandalues nga autoritetet shëndetësore ka një ndikim negativ në situatën e imponuar nga pandemia.

Në bashkëpunim me *Vidi Vaka*, është përgatitur një video e shkurtër në lidhje me çështjet kryesore në lidhje me mbulimin e grave me Programin për Screening të Kancerit të Grykës së Mitrës dhe Programin e Screening të Kancerit të Gjirit, me theks të veçantë në mbulimin e vogël të grave rome me këto programe të screeningut.

Ishte përgatitur një "Propozim plan veprimi për promovimin e shëndetit dhe mbrojtjes shëndetësore të grave, nënave dhe fëmijëve, me qëllim të zvogëlimit të vdekshmërisë perinatale dhe foshnjore në RMV për periudhën 2020 - 2030"¹⁴, që përfshin masa dhe aktivitetet për përparimin e shëndetit riprodhues të femrave dhe shëndetin e nënave dhe foshnjave, të cilat do të çojnë në një ulje të vazhdueshme të shkallës së vdekshmërisë perinatale dhe foshnjore. Në tetor, plani u prezantua publikisht në një konferencë për shtyp dhe debat publik ku morën pjesë përfaqësues të Ministrisë së Shëndetësisë, Fondit të Sigurimeve Shëndetësore, Institutit për Shëndetin e Nënave dhe Fëmijëve, Shoqata e Mjekëve të Përgjithshëm, profesionistë të shëndetit dhe përfaqësues të organizatave të shoqërisë civile.

Për të vlerësuar nivelin e transparencës reaktive dhe proaktive, si dhe vlerësimin e nivelit të efikasitetit dhe transparencës në zbatimin e procedurave të prokurimit publik, u krye vlerësimi i nivelit të reaktivitetit dhe proaktivitetit të më shumë se 70 institucioneve publike. Tri raporte për vitin 2019 janë përgatitur dhe publikuar dhe rekomandimet janë dorëzuar në 89 institucione publike. Janë monitoruar 1,777 procedurat e prokurimit publik, të zhvilluara nga 62 institucione publike, është përgatitur një raport i cili ofron një pasqyrë të ndryshimeve në efikasitet, eko përfitimin dhe transparencën e institucioneve në periudhën 2016-2020. Bazuar në raport, rekomandimet u dorëzuan gjitha 62 institucioneve publike. Një ngjarje publike u organizua me rastin e Ditës Ndërkombëtare të së Drejtës për Informim, me pjesëmarrjen e përfaqësuesve të institucioneve dhe

¹³<http://www.esem.org.mk/index.php/shto-rabotime-sega/3748-javna-debata-na-tema-„kako-makroekonomskite-politiki-vlijaat-vrz-pristapot-do-zdravstvena-zastita-za-zenite.-majkite-i-decata”.html>

¹⁴<http://www.esem.org.mk/pdf/Publikacii/2020/Nacionalen%20akcionen%20plan%202020-2030.pdf>

organizatave të shoqërisë civile vendase dhe ndërkombëtare. Për të rritur ndërgjegjësimin e publikut për rëndësinë e transparencës fiskale dhe nevojën për buxhet të bazuar në prioritete, si dhe për të promovuar rezultatet, më shumë se 587 pjesë të informacionit janë përgatitur dhe publikuar, me më shumë se 80,000 shikime në mediat sociale dhe në ueb faqen e ESE janë shikuar më shumë se 80,000 herë. Në bashkëpunim me *Fondacionin e Evropës Juglindore IDEA*, është zhvilluar një pyetësor për të mbledhur informacion nga ndjekësit e mediave sociale për tema që ata duan të mësojnë më shumë dhe të dëgjojnë pikëpamje dhe mendime të ndryshme. Bazuar në propozimet e marra nga qytetarët, u realizua një debat me temën "Sa do të ndihmojë anëtarësimi në BE në përmirësimin e kujdesit shëndetësor dhe efikasitetit në procesin e buxhetit?"¹⁵

Gjatë vitit 2020, në mënyrë të vazhdueshme, u ofrua mbështetje teknike dhe mentoruese për tre organizatat partnere rome (*Romano Chachipe, IRIZ dhe KHAM*) që punojnë me komunitetet rome në Suto Orizari, Delçevë, Vinicë dhe Pehçevë. Mbështetja sigurohet përmes adaptimit të " COVID-19 Thirrje për Aksion: Çfarë mund të bëni në nivelin e komunitetit për të promovuar solidaritetin shoqëror në kohë të distancës fizike"¹⁶. Qëllimi i materialit është të ndihmojë këto organizata të përshtatin punën e tyre në komunitet ndaj kushteve të reja. Janë përgatitur materiale për informimin dhe edukimin e komunitetit rom për tema të ndryshme në lidhje me pandeminë. Të gjitha materialet janë postuar në faqen e internetit të ESE dhe media sociale, në mënyrë që të jenë në dispozicion të organizatave të tjera të shoqërisë civile, si dhe të gjithë popullsisë. Lidhur me masat qeveritare për ndihmë për popullatën në përgjigje të pandemisë me COVID-19, është përgatitur një udhëzues me shpjegime në lidhje me procedurat për ushtrimin e të drejtave nga masat e sapopranuara të qeverisë, në mënyrë që organizatat partnere rome të ofrojnë cilësi dhe ndihmë të duhur për popullatën rome. Ishte përgatitur një udhëzues me udhëzime për përgatitjen e dy kartave të rezultateve të komunitetit (community score cards) në lidhje me shëndetin dhe kujdesin shëndetësor të nënave dhe fëmijëve dhe shëndetin riprodhues të grave, si dhe një Manual për analizën e buxhetit dhe interpretimin e të dhënave të buxhetit. Fokusi i aktiviteteve të përfaqësimit për të promovuar shëndetin e romëve ishte në mbrojtjen e shëndetit dhe përmirësimin e gjendjes së popullatës rome në një pandemi. Individualisht dhe në bashkëpunim me organizata të tjera të shoqërisë civile, u përgatitën disa kërkesa dhe reagime drejtuar institucioneve për të përmirësuar situatën¹⁷; ishte mbajtur një konferencë për shtyp dhe debat publik me temën "Sfidat me të cilat përballen gratë, nënat dhe fëmijët romë në qasjen për kujdesin shëndetësor parandalues"¹⁸ dhe ishte dhënë mbështetje për organizatat partnere për të përgatitur strategjitë lokale të përfaqësimit.

Janë realizuar aktivitete për ndërtimin e kapaciteteve, sigurimin e mbështetjes teknike dhe mentorimin e organizatave të shoqërisë civile në rajon për zbatimin e metodologjive të llogaridhënies sociale dhe forcimin ligjor. Me kërkesë të Rrjetit të Politikave të Barnave të Evropës Juglindore (DPNSEE), në bashkëpunim me *HOPS - Opsione të Shëndetit të Jetesës Shkup*, dhe është siguruar mbështetje dhe mentorim i tre organizatave që punojnë në zbatimin e programeve të zvogëlimit të dëmit nga Serbia, Mali i Zi dhe Bosnjë dhe Hercegovinë, për zbatim dhe përdorimin e metodologjisë për analizën dhe përfaqësimin e buxhetit. Në vitin 2020, është siguruar ndihmë teknike dhe mbështetje për nevojat e 12 organizatave të shoqërisë civile në vend - 2 organizata

¹⁵ <https://www.youtube.com/watch?v=KmHiCaLHTcE&t=850s>

¹⁶ <http://www.esem.org.mk/pdf/Sto%20rabortime/2020/2/Community%20action-final.pdf>

¹⁷ <http://www.esem.org.mk/pdf/Sto%20rabortime/2020/3/Baranje%20za%20preventivni%20merki%20vo%20Shuto%20Orizari.pdf>

¹⁸ <http://www.esem.org.mk/index.php/shto-rabortime-sega/3749-pdf-sto-rabortime-2020-5-informacija-za-mediumi-romi-pdf.html>

individuale dhe një rrjet i përbërë nga 10 organizata të shoqërisë civile¹⁹. Ishte zhvilluar një program dhe janë përgatitur materiale trajnimi për institucionet publike në sektorin shëndetësor dhe sektorin e punësimit, për zbatimin e metodologjive të përgjegjësive sociale, si dhe materiale për zhvillimin e një qasjeje për pilotimin dhe institucionalizimin e metodologjive brenda këtyre sektorëve.

Për të përmirësuar qasjen e grave në tregun e punës, u përgatit një analizë²⁰ që përmban një përmbledhje të statusit të grave në tregun e punës, me një fokus specifik në masat aktive të punësimit dhe shërbimeve, duke identifikuar pengesat për qasjen e grave në masa dhe shërbime, si dhe rekomandime specifike për hartimin e masave dhe shërbimeve të ardhshme aktive të punësimit. Ishte bërë dhe promovuar një video që prezanton rezultatet dhe rekomandimet e hulumtimit, si dhe deklarata nga organizatat e shoqërisë civile dhe qytetarët e papunë. Bazuar në të dhënat nga sondazhi kombëtar "Sa kushton puna e papaguar për kujdesin në shtëpi?", e cila zbulon problemet kryesore me të cilat përballen kujdestarët dhe familjet në kujdesin për të rriturit që nuk janë në gjendje të kryejnë në mënyrë të pavarur nevojat themelore të jetës, 12 rekomandime i janë përgatitur qeverisë, në mënyrë që të përmirësohet gjendja e kujdestarëve, personave që kanë nevojë për kujdes, si dhe familjeve në të cilën ofrohet ky lloj i kujdesit. Rekomandimet u përgatitën në konsultim me vetë organizatat e pacientëve dhe kujdestarët dhe u dërguan Ministrisë së Punës dhe Politikave Sociale. Një konferencë për shtyp u mbajt në nëntor²¹ për të prezantuar kërkesat e parashtruar para qeverisë.

Në bashkëpunim me *Shoqatën e Porta e Hapur La Strada*, është përgatitur një [Raport alternativ](#) i Konventës për të Drejtat e Fëmijëve në lidhje me dy kapituj, domethënë: Dhuna ndaj Fëmijëve dhe Aftësia e Kufizuar, Shëndeti dhe Mirëqenia. Raporti alternativ u parashtruar në Komisionin për të Drejtat e Fëmijëve dhe do të shqyrtohet në seancën e 88-të të Komitetit.

Shoqata HOPS - Opsione për jetë të shëndetshme Shkup (HOPS) punon për të promovuar të drejtat shëndetësore të komuniteteve të margjinalizuara, me një fokus të veçantë të përdoruesit e drogës, të miturit që përdorin substanca psikoaktive dhe punëtorët e seksit.

Gjatë vitit 2020, fokusi i përfaqësimit ishte përqendruar në dekriminalizimin e përdorimit personal të drogës, përfshirë kanabisin, dhe në partneritet me *Koalicionin Margini*, u përgatit një plan strategjik përfaqësimi, u mbajtën takime me përfaqësues të institucioneve përkatëse; ishin parashtruar projekt-amendamentet për ndryshime në ligjet që rregullojnë këtë fushë - Ligji për Kontrollin e Barnave Narkotike, Kodin Penal dhe Ligjin për Shkeljet e Rendit Publik dhe Paqes. Ishte kryer një vlerësim i pavarur i Strategjisë Kombëtare të Barnave të Republikës së Maqedonisë 2014 - 2020 dhe rezultatet dhe rekomandimet e fituara u dërguan në institucionet përkatëse dhe u përdorën në procesin e planifikimit dhe përgatitjes së Strategjisë së re Kombëtare të Barnave për periudhën 2021 - 2025, si dhe në përgatitjen e planit të veprimit për zbatimin e qëndrueshëm. HOPS ishte pjesë e iniciativës për dekriminalizimin dhe legalizimin e kanabisit #Operacioni Çlirimi, përmes së cilës fushata publike filloi me botimin e vazhdueshëm të teksteve, përmbajtjeve të ndryshme në mediat sociale, organizimin e podkasteve dhe bisedave në internet për të rritur ndërgjegjësimin e publikut për nevojën e dekriminalizimit të drogës personale për përdorim, përfshirë kanabisin. Ishte përgatitur një dokument i politikës publike "Dekriminalizimi i drogës si bazë për politikën humane dhe efektive të drogës: Një analizë krahasuese e dy modeleve të dekriminalizimit - në Portugali dhe Holandë", në të cilën janë prezantuar rezultatet e suksesshme dhe përvojat pozitive të

¹⁹ OJQ LIL, HOPS – Opsione për Jetë të Shëndetshëm dhe Rrjeti për Mbrojtje nga Diskriminimi

²⁰ <http://www.esem.org.mk/pdf/Publikacii/2020/Pristap%20na%20zenite%20do%20pazarot%20na%20trud.pdf>

²¹ <https://www.youtube.com/watch?v=crXRmcvNUI&t=306s>

dekriminalizimit të drogës në të dy shteteve anëtare të BE. Konferenca Ndërkombëtare për Rregullimin e Barnave u mbajt në nëntor, me pjesëmarrjen e ekspertëve ndërkombëtarë nga këto dy vende, ekspertë vendas, si dhe Ministrat e Shëndetësisë, Punës dhe Politikës Sociale dhe Drejtësisë, përfaqësues të Ministrisë së Punëve të Jashtme dhe Prokuroria Themelore Publike të cilat kanë mbështetur publikisht nevojën për dekriminalizimin e përdorimit personal të drogës dhe nevojën për të krijuar një model kombëtar për dekriminalizimin, në përputhje me kontekstin kombëtar.

Në kuadër të Platformës për dekriminalizimin e punës seksuale, u përgatit një Deklaratë për dekriminalizimin e punës seksuale në RMV, e cila iu dorëzua të gjitha partive politike para zgjedhjeve parlamentare. Deklarata u nënshkrua nga shtatë parti politike, duke u zotuar të mbështesin më tej procesin e dekriminalizimit të punës seksuale. Ishte prezantuar një propozim për dekriminalizimin e punës seksuale në programin e punës së qeverisë për 2021, si dhe një propozim për rregullimin e çështjes. Në bashkëpunim me platformën feministe *Meduza*, ka filluar një fushatë në internet për dekriminalizimin e punës seksuale.

Përfaqësimi për të siguruar qëndrueshmërinë e programeve të zvogëlimit të dëmit u përqendrua në kërkesat për: a) sigurimin e institucionalizimit të programeve të HOPS për Programin e Parandalimit të HIV; b) licencimin për ofrimin e shërbimeve psiko-sociale; c) licencimin për sigurimin e ndihmës juridike falas, në përputhje me Ligjin për NJF; d) sigurimi i fondeve nga qeveritë lokale për të mbështetur aktivitetet e organizatave të shoqërisë civile në zvogëlimin e dëmit; e) sigurimi i mbështetjes financiare nga akcizat nga shitja e alkoolit, birrës dhe produkteve të duhanit dhe f) sigurimi i qëndrueshmërisë financiare, përmes një fondi të veçantë të siguruar nga fitimet e kompanive që do të prodhojnë dhe tregtojnë kanabis, të parashikuara nga Ligji i ri për Kontrollin e Barnave Narkotike. Si pjesë e Platformës për luftën kundër HIV, në periudhën parazgjedhore për partitë dhe në shtator edhe për Qeverinë e RMV, u prezantua një Deklaratë për institucionalizimin e programeve të HIV, përfshirë programet e zvogëlimit të dëmit. Deklarata parashikon ndryshimet në Ligjin për Kujdesin Shëndetësor, i cili do të njohë organizatat e shoqërisë civile si ofrues të shërbimeve në fushën e kujdesit shëndetësor, do të standardizojë shërbimet e zvogëlimit të dëmit dhe do të mundësojë qëndrueshmëri afatgjatë të këtyre programeve. Përveç përfaqësimit, u botuan 2 numra të publikimit "Droga - Politikat dhe Praktikata", gjegjësisht "Droga dhe Policia" dhe "Droga në Maqedoni".

Gjatë vitit, përfaqësuesit e *HOPS* morën pjesë në mënyrë aktive në komitete dhe grupe pune të ndryshme që punuan për ndryshime në çështje që lidhen me ligjet dhe aktet nënligjore për regjistrimin civil për njohjen ligjore të gjinisë, sigurimin e shërbimeve shëndetësore për personat transgjinjorë, financimin e qëndrueshëm të programeve për parandalim nga HIV, një program gjithëpërfshirës i trajtimit, rehabilitimit dhe risocializimit i të miturve duke përdorur substanca psikoaktive, si dhe përgatitja e një protokollit për trajtimin e fëmijëve të rrugës dhe Ligjit për Parandalimin dhe Mbrojtjen nga Dhuna mbi Gratë, përfshirë dhunën në familje.

Në kohë krize shëndetësore, aktivitetet për mbështetjen ligjore dhe fuqizimin ligjor të punonjësve të seksit dhe përdoruesve të drogës siguroheshin përmes telefonit, vizitave periodike në terren dhe takimeve me klientë me prani fizike në raste të jashtëzakonshme. Përmes programit të zvogëlimit të dëmit, në dy *drop-inn* qendrat, në Komunën e Kisella Vodës dhe Komunën e Shuto Orizarit, Ishin realizuar gjithsej 837 shërbime juridike dhe mbështetje, u kontaktuan gjithsej 95 klientë (76 meshkuj dhe 19 klientë femra, nga të cilët 33 klientë janë romë). Shumica e shërbimeve, 282, kanë të bëjnë me çështje të së drejtës penale, 198 shërbime për procedurë administrative, 155 shërbime për çështje civile dhe 107 shërbime për të drejtën familjare. U identifikuan 8 raste diskriminimi dhe trajtimi të

pabarabartë bazuar në statusin shëndetësor, nga të cilat në 3 raste u regjistruan tortura, trajtime çnjerëzore dhe degraduese, dhe në 3 raste u identifikua një shkelje e së drejtës së qasjes në sigurime shëndetësore dhe kujdes shëndetësor.

Në Qendrën Ditore për Mbështetjen e Punonjësve të Seksit dhe Familjeve të tyre, përmes vizitave në terren dhe përmes telefonit, u ofruan gjithsej 896 shërbime, u kontaktuan gjithsej 79 klientë të ndryshëm (17 burra dhe 62 gra, nga të cilat 45 janë romë). Shumica e shërbimeve ofrohen në fushën e së drejtës penale - 384, e drejta administrative - 198, e drejta civile - 85 dhe e drejta e familjes - 183. Përveç shërbimeve juridike, sigurohet informacion mbi kufizimet e vendosura nga masat dhe rekomandimet e qeverisë, si dhe mbi përgjegjësinë penale për mosrespektim. Kishte 14 raste të dhunës së bazuar në gjini dhe shkelje të të drejtave të punonjësve të seksit dhe 1 femicid, kur një punëtorë seksi u vra nga partneri i saj. Në fillim të vitit, në përputhje me Ligjin për Ndhmën Juridike Falas, *HOPS* u regjistrua si një organizatë e licencuar për ofrimin e ndihmës juridike falas. Paralegalët ofruan gjithsej 1,366 shërbime paragyqësore në komunitete, për një total prej 184 klientësh të ndryshëm në 5 qytete, me problemet më të rëndësishme dhe të drejtat e shkelura të regjistruara në fushat e bazës gjinore dhe dhunës në familje, shëndetit dhe mbrojtjes sociale, qasja dhe përdorimi i masave ekonomike qeveritare. Në vitin 2020, përfaqësimi strategjik i 13 rasteve të shkeljeve të të drejtave të njeriut përpara gjykatave vendase vazhdoi, nga të cilat 4 janë raste të punonjësve të seksit dhe 9 janë raste të përdoruesve të drogës. Në 1 rast, në favor të 4 punonjësve të seksit, Gjykata Evropiane e të Drejtave të Njeriut vendosi mbi një marrëveshje zgjidhjeje, me kompensim në shumën prej 6,000 euro. Një rezultat gjyqësor pritet gjithashtu para Gjykatës Evropiane të të Drejtave të Njeriut për shkelje të vërtetuar të të drejtave të përdoruesve të drogës, me zbulimin e paligjshëm të të dhënave mjekësore dhe marrjen dhe përpunimin e paligjshëm të ADN-së. Në maj të vitit 2020, Komiteti për Eliminimin e të Gjitha Formave të Diskriminimit ndaj Grave u informua për gjendjen e punëtorëve seksualë dhe përdoruesve të drogës në RMV, dhe në qershor të vitit 2020, një raport iu dorëzua Komisionit për të Drejtat e Fëmijëve lidhur me gjendjen e fëmijëve që përdorin drogë.

Pavarësisht nga kufizimet në punë, puna në terren dhe puna në institucione vazhduan me fëmijët që përdorin drogë, fëmijët që janë në rrugë ose fëmijët që janë në rrezik shoqëror. Janë kontaktuar gjithsej 47 fëmijë të ndryshëm (26 meshkuj dhe 21 femra) që përdorin lloje të ndryshme të ilaçeve, nga të cilët 10 fëmijë (6 meshkuj dhe 4 femra) janë kontaktuar për herë të parë dhe ata janë të moshës 12 deri në 17 vjeç. 5 fëmijë filluan trajtimin me terapi zëvendësuese në Klinikën e Toksikologjisë dhe Klinikën Psikiatrike. Për fëmijët në rrezik të cilët kujdesen në institucionet shtetërore, ishin organizuar dy punëtori me tema në lidhje me dashurinë dhe sistemin e vlerave.

Koalicioni Margini punon për të mbrojtur dhe respektuar të drejtat themelore të komuniteteve të margjinalizuara, me një fokus në njerëzit LGBTI, përdoruesit e drogës, punëtorët e seksit, njerëzit që jetojnë me HIV dhe gratë e margjinalizuara.

Gjatë vitit 2020, aktivitetet e *Koalicionit Margini* kishin për qëllim arritjen e transpozimit të qëllimit 16.3 të Qëllimeve Globale të Zhvillimit të Qëndrueshëm të Kombeve të Bashkuara, të cilat promovojnë sundimin e ligjit dhe siguron qasje të barabartë në drejtësi për të gjithë, në nivelin kombëtar, gjatë së cilës ekipi juridik i *Koalicionit Margini* mbajti takime konsultative dhe komunikim me disa fakultete dhe gjykata dhe përgatiti dy raporte në hije. Një raport i kushtohej nivelit të zbatimit

të qëllimit 16.3 në nivel kombëtar²², ndërsa një raport tjetër, i prezantuar²³ përmes të gjitha 17 qëllimeve të zhvillimit, adreson situatën e personave LGBTI dhe të drejtat e tyre. Të dy raportet u prezantuan në Forumin e Lartë Politik²⁴ të OKB dhe më vonë OKB prezantoi rekomandime për zbatimin e tyre, sipas gjetjeve në raporte. Në partneritet me *Shoqatën ESE*, është përgatitur një plan veprimi për të promovuar qasjen në drejtësi për komunitetet e marginalizuara, në përputhje me qëllimin 16.3.

Për të arritur një zgjidhje sistematike të problemit të përmbajtjes diskriminuese në librat shkollorë të arsimit fillor dhe të mesëm dhe për të përmirësuar arsimin në drejtim të barazisë, mosdiskriminimit dhe përfshirjes, vazhdoi bashkëpunimin me Ministrinë e Arsimit dhe Byronë për Zhvillimin e Arsimit, me të cilën është konkluduar Memorandumi i Bashkëpunimit. Me mendimet e ekspertëve, përfaqësuesit e *Koalicionit Margini* morën pjesë në krijimin e Programit për orientimin profesional të nxënësve, Udhëzimet për trajtimin e dhunës në shkollat fillore, si dhe në përgatitjen e Strategjisë së Arsimit 2021 - 2023. Me rëndësi të veçantë janë udhëzimet për eliminimin të gjitha formave: dhuna, veçanërisht dhuna me bazë gjinore dhe mosdiskriminimi, si dhe propozimet për përmirësimin e kapacitetit të mësimit për t'u marrë me këto fenomene. Dy përfaqësues të *Koalicionit Margini* morën pjesë në një grup pune për rishikimin e përmbajtjes mësimore në librat shkollorë të të gjitha niveleve të arsimit, ku në 4 libra shkollorë përmbajtjet që kanë një qëndrim diskriminues dhe ofendues ndaj komuniteteve të marginalizuara janë rishikuar ose larguar. Ishte përgatitur një kartë digjitale për të hartuar përmbajtje problematike dhe diskriminuese në librat shkollorë. Një proces gjyqësor u iniciua për të vendosur diskriminimin në tekstin shkollor "Bazat e Personlogjisë 2", i cili përdoret në programin mësimor të Institutit të Psikologjisë në Fakultetin Filozofik.

Ishte arritur sukses në përfaqësimin strategjik para gjykatave vendore dhe ndërkombëtare. Janë 7 raste për njohjen ligjore të gjinisë, 1 rast për azil nga një person LGBTI, 1 procedurë civile për mbrojtjen e të drejtës së privatësisë të dy punëtorëve seksuale transgjinore, përfaqësimi i 2 personave në procedurat penale, 2 gra për shkelje të privatësisë nga postimi i përmbajtjes pornografike, 1 person LGBTI viktimë e dhunës, përfaqësimi i një përdoruesi të drogës dhe personit trans në procedurat penale kundër një oficeri policie. 70 raste të shkeljeve të të drejtave të njeriut të pjesëtarëve të komuniteteve të marginalizuara janë regjistruar dhe dokumentuar dhe 2 procedime kanë filluar para Gjykatës Evropiane të të Drejtave të Njeriut për shkelje të të drejtave të përdoruesve të drogës.

Gjatë monitorimit të raporteve të mediave, u identifikuan përmbajtje që dëmtojnë reputacionin e anëtarëve të komuniteteve të marginalizuara, për shkak të së cilës 4 ankesa u dërguan në Këshillin e Etikës së Mediave për artikuj në një gazetë të shtypur, portal të blogjeve në internet, portal në internet dhe emision televiziv që shfaqet në përmasa kombëtare. Për shkak të artikujve të botuar që përhapnin gjuhë urretjeje ndaj komunitetit LGBTI dhe punonjësve të seksit, një ankesë iu dorëzua Këshillit të Etikës në Media dhe Komisionit për Parandalimin dhe Mbrojtjen nga Diskriminimi.

Përfaqësuesit e *Koalicionit Margini* morën pjesë në përgatitjen e Projektligjit për Parandalimin dhe Mbrojtjen nga Dhuna mbi Gratë dhe Dhunës në Familje dhe Ligjit për Barazinë Gjinore. Ekipi ligjor

²² <http://coalition.org.mk/wp-content/uploads/2021/01/North-Macedonia-Spotlight-report-2020-1.pdf>

²³ http://coalition.org.mk/wp-content/uploads/2021/01/FINAL_Spotlight-Report-on-the-position-of-LGBTI-persons-in-North-Macedonia.pdf

²⁴ <https://sustainabledevelopment.un.org/hlpf/2020>

përgatiti dhe dorëzoi ndryshime në Ligjin për Kujdesin Shëndetësor, Ligjin për Kontrollin e Barnave Narkotike, si dhe propozime për përgatitjen e akteve nënligjore të Ministrisë së Shëndetësisë për të siguruar mekanizma të qëndrueshëm për financimin e programeve të parandalimit të HIV. Në partneritet me organizata të tjera të shoqërisë civile, koalicioni përfaqësoi në mënyrë aktive për ndryshime në nenin 18 të Ligjit për Parandalimin dhe Mbrojtjen nga Diskriminimi, si dhe në procesin konsultativ për zgjedhjen e anëtarëve të rinj të Grupit Ndërparlamentar për LGBTI në përbërjen e re parlamentare, dhe mori pjesë në përgatitjen e Planit të veprimit për promovimin e të drejtave të personave LGBTI për periudhën 2021 - 2025.

Para zgjedhjeve parlamentare, në bashkëpunim me një grup të organizatave të shoqërisë civile, një Deklaratë e Angazhimit për miratimin e menjëhershëm të Ligjit për Parandalimin dhe Mbrojtjen nga diskriminim, ishte mbështetur dhe nënshkruar nga 17 parti politike. Pas shumë vitesh përfaqësimi përpara institucioneve vendore gjyqësore për njohjen ligjore të gjinisë bazuar në vetëvendosje, si dhe pas vendimit pozitiv të Gjykatës Evropiane të të Drejtave të Njeriut në çështjen "Personi X kundër Maqedonisë së Veriut", Drejtoria e Regjistrimit vendosi të ndryshojë shenjën për përcaktimin e gjinisë në të dhënat personale.

Në mënyrë që të promovojë publikisht të drejtat seksuale dhe shëndetësore të komuniteteve të margjinalizuara, *Koalicioni Margini* ishte organizatori kryesor i aktiviteteve të fundjavës së tetë të Krenarisë në Shkup (*Skopje Pride Weekend*) me titull "Optimizmi i Mizor" (në disa lokacione në Shkup), brenda të cilit festivali i kulturës queer²⁵ për queer kulturën, artit dhe queer teorisë.

Për të promovuar të drejtat e personave transgjnorë, në partneritet me grupin joformal *TransForma*, u zhvilluan 2 fushata video²⁶ për të shënuar Ditën Ndërkombëtare për Dukshmërinë Transgjnore, u krijua një infografik²⁷ për të shënuar **Trans Remembrance Day 2020**, dhe në partneritet me *Shoqatën për Mbështetje të Punëtorëve të Margjinalizuar STAR-STAR* është përgatitur broshura [HIV dhe GJINI](#). *TransForma* ka shpërndarë një total prej 25 paketash humanitare për të ndihmuar njerëzit LGBTI të cilët ishin prekur rëndë nga kriza shëndetësore. Për më tepër, këshillim psikologjik ishte dhënë për 121 persona LGBTI.

Fondacioni IDEA Evropa Juglindore u mbështet për të mundësuar krijimin e përmbajtjes mediatike për të informuar më mirë publikun gjatë pandemisë KOVID-19 dhe për të rritur ndërgjegjësimin për rreziqet e tendencave jodemokratike që dëmtojnë shoqërinë e hapur. U krijuan gjithsej 102 video përmbajtje²⁸ në lidhje me krizën shëndetësore, nga të cilat 21 përmbajtje ishin përqendruar në zvogëlimin e dezinformimit dhe lajmeve të rreme në lidhje me KOVID-19. Njëmbëdhjetë artikuj të botuar pasqyrojnë problemet dhe sfidat me të cilat përballet komuniteti rom, dhe në më shumë se 13 video, vëmendja iu kushtua historive të jetës së përfaqësuesve të komuniteteve të ndryshme të margjinalizuara. Këto përmbajtje kishin për qëllim zvogëlimin e rrëfimeve negative për grupet e margjinalizuara, si dhe parandalimin e tendencave për të krijuar një njollë të re ndaj tyre në kohë krizash shëndetësore. 30 video u botuan për çështje të ndryshme shëndetësore, 6 video iu kushtuan edukimit dhe mësimdhënies në internet gjatë karantinës, 6 video dëshmuar për shkeljen e së parës së punëtorëve dhe 14 video ishin kushtuar çështjeve që lidhen me kulturën dhe problemet e punonjësve të kulturës.

²⁵ http://coalition.org.mk/wp-content/uploads/2020/08/skopje-pride-week-20_katalog_web.pdf

²⁶ <https://www.youtube.com/watch?v=Q3gEi76jktI> dhe https://www.youtube.com/watch?v=0_gUkUXiMT0

²⁷ <https://www.facebook.com/CoalitionMargins/posts/3108584135915016>

²⁸ <https://www.facebook.com/vidivakamedia/>

Shoqata për Mbështetjen e Punëtorëve të Margjinalizuar STAR-STAR mbështetet nga Programi i Shëndetit Publik i Fondacioneve të Shoqërisë së Hapur. Këtë vit, aktivitetet kishin për qëllim të ndihmonin komunitetin e punonjësve të seksit në trajtimin e pasojave shëndetësore, sociale dhe ekonomike të krizës shëndetësore të shkaktuar nga KOVID-19. Ishte organizuar një ngjarje bamirësie për të mbledhur fonde për të ndihmuar punonjësit e seksit, nënat e vetme dhe familjet e punonjësve të seksit që fitojnë para vetëm nga puna seksuale. Nga fondet e grumbulluara u siguruan kuponë për produkte ushqimore, mjete për higjienë dhe mbrojtje personale dhe pako për fëmijë. Janë shpërndarë 300 fletëpalosje informacioni me këshilla dhe informacione në lidhje me parandalimin dhe mënyrat për tu mbrojtur nga përhapja e infeksionit. Ishte përgatitur një [analizë](#) e efekteve të pandemisë KOVID-19 në mirëqenien mendore, shëndetësore, sociale dhe ekonomike të punonjësve të seksit. Gjetjet konfirmojnë rritjen e pabarazive shëndetësore gjatë një pandemie dhe pasigurinë e qasjes në shërbimet themelore shëndetësore dhe mallrat, por gjithashtu ka pasur një rritje në rastet e dhunës fizike ose seksuale ndaj punonjësve të seksit. Në përputhje me protokollin e mbrojtjes, Marshi i Ombrellave të Kuqe i këtij viti, me rastin e 17 Dhjetorit, u zëvendësua nga një konferencë shtypi, e cila vuri në dukje neglizhencën institucionale dhe përjashtimin e punonjësve të seksit nga masat shtetërore anti-krizë ekonomike. Me mbështetjen e Qytetit të Shkupit, shfaqja e dytë artistike Skopje Red Light District²⁹ për të shënuar Ditën Ndërkombëtare për Eliminimin e Dhunës ndaj Punëtorëve të Seksit. Përmes një platforme të veçantë, ngjarja u transmetua drejtpërdrejt dhe u shikua nga rreth 9,300 shikues, dhe 77 media raportuan për ngjarjen përmes transmetimeve të drejtpërdrejta dhe njoftimeve për mbajtjen e saj. Janë përgatitur 12 botime mujore elektronike të revistës “S-Work”³⁰.

²⁹ <https://hops.org.mk/skopje-red-light-district-2020/>

³⁰ <https://starsexwork.org/category/swork-magazine/>

LISTA E PROJEKTEVE TË MBËSHTETURA NË VITIN 2020

Pjesëmarrja e Shoqërisë Civile në Procesin e Aderimit në BE

GRANTE		
GRANTIST	QËLLIMI	SHUMA E GRANTIT NË USD
Koalicioni Të drejtat Seksuale dhe Shëndetësore të Komuniteteve të Margjinalizuara MARGINI, Shkup	Promovimi i Barazisë duke Monitoruar dhe Forcuar Sistemin për Parandalimin dhe Mbrojtjen nga Diskriminimi	\$45.000
Qendra për Hulumtime dhe Analiza Juridike, Shkup	Monitorimi i zbatimit të Strategjisë së Reformës në Drejtësi 2020 - 2021	\$44.760
Instituti për Demokraci "Societas Civilis", Shkup	Monitorimi i suksesit të punës së Komisionit Shtetëror për Parandalimin e Korrupsionit	\$44.965
		GJITHSEJ: \$134.725

MARRËVESHJE PËR BASHKËPUNIM		
PALA KONTRAKTUESE	QËLLIMI	SHUMA E MARRËVESHJES NË USD
Shoqata e Qytetarëve për Hulumtime të Marrëdhënies Ndërkombëtare dhe Çështjeve Evropiane "Instituti Prespa", Shkup	Observatori i BE	\$15.039
Koalicioni i Shoqatave të Qytetare "Të gjithë për gjykim të drejtë", Shkup	Forcimi i Kapaciteteve të Gazetarëve Hetues në Zonat e Kapitullit 23, me një Përqendrim në Gjyqësor	\$36.706
Shoqata Tregtare Radiodifuze 24 VESTI DOOEL, Shtip	Realizimi i debatit televiziv "A ka ndonjë zgjidhje evropiane për një maqedonase-bullgare?" Me rastin e botimit të dytë të librit "Çështja maqedonase nga 1944 deri më sot" nga Chavdar Marinov	\$3.000
		GJITHSEJ: \$54.745

Sisteme të përforcuara të integritetit për luftë kundër korrupsionit në nivelin lokal

GRANTE		
GRANTIST	QËLLIMI	SHUMA E GRANTIT NË USD
Shoqata Izbor, Strumicë	Sisteme të përforcuara të integritetit për luftë kundër korrupsionit në nivelin lokal – Komuna Dojran	\$9.434
Multikultura, Tetovë	Për një komunë pa korrupsion!	\$9.575
EHO - Organizatë arsimore-humanitare, Shtip	Forcimi ligjor i qytetarëve për luftën kundër korrupsionit dhe konfliktit të interesave në nivelin lokal	\$9.600
Koalicioni i shoqatave të qytetarëve "Të gjithë për një gjykim të drejtë", Shkup	Korrupsioni? Jo në komunën time	\$9.586
Shoqata për Edukim Ligjor dhe Transparencë STANICA P.E.T., Prilep	Edukim juridik për luftën kundër korrupsionit!	\$9.600
GJITHSEJ:		\$47.795

MARRËVESHJE PËR BASHKËPUNIM		
PALA KONTRAKTUESE	QËLLIMI	SHUMA E MARRËVESHJES NË USD
Shoqata për hulumtim, cilësi dhe zhvillim TIM INSTITUT, Shkup	Hulumtim i Opinionit Publik për qytetarët në komunat e Prilepit, Dojranit, Ohrit, Zhelinosit dhe Karposhit, në lidhje me qëndrimet, përvojat dhe perceptimet e korrupsionit në nivelin lokal	\$5.589,86
GJITHSEJ:		\$5.589,86

Mbështetja e procesit të bashkë-krijimit të Planit Kombëtar të Veprimit për Partneritet të Hapur Qeveritar 2021-2023

GRANTE		
GRANTIST	QËLLIMI	SHUMA E GRANTIT NË USD
Shoqata për Emancipim, Solidaritet dhe Barazi të Grave - ESE, Shkup	Mbështetja e procesit të bashkë-krijimit të Planit Kombëtar të Veprimit për Partneritet të Hapur Qeveritar 2021-2023	\$2.500
Qendra për Komunikime Civile, Shkup	Mbështetja e procesit të bashkë-krijimit të Planit Kombëtar të Veprimit për Partneritet të Hapur Qeveritar 2021-2023	\$2.500
GJITHSEJ:		\$5.000

Përgjigje e efekteve socio-ekonomike të COVID-19 me anë të mbështetje të grupeve të cenuar të punëtorëve me paga të ultë, punëtorë që janë pjesë e ekonomisë joformale dhe punëtor të punësuar me orar të përkohshëm

GRANTE		
GRANTIST	QËLLIMI	SHUMA E GRANTIT NË USD
Finance Think - - Instituti për Kërkime Ekonomike dhe Politika, Shkup	Mbrojtje të drejtave të punëtorëve në rajonin	\$24.600
Shoqata e Qytetarëve të Punëtorëve të Tekstilit, Lëkurës dhe Këpucëve Gllasen Tekstilec, Shtip	Mbrojtje të drejtave të punëtorëve në rajonin	\$24.596
Shoqata për Promovimin dhe Mbrojtjen e të Drejtave të Punëtorëve Punëtor me Dinjitet, Prilep	Mbrojtje të drejtave të punëtorëve në rajonin	\$24.600

Shoqata për Hulumtim dhe Analizë - ZMAI, Shkup	Mbrojtje të drejtave të punëtorëve në rajonin	\$24.600
Shoqata për Zhvillimin Rural Grupi Lokal i Aksionit Agro Lider, Krivogashtani	Mbrojtje të drejtave të punëtorëve në rajonin	\$24.600
Shoqata për Analizat e Kërkimit të Politikave, Shkup	Mbrojtje të drejtave të punëtorëve në rajonin	\$24.600
GJITHSEJ:		\$147.596

Partneritete në komunitetet për avancimin e demokracisë lokale

GRANTE		
GRANTIST	QËLLIMI	SHUMA E GRANTIT NË USD
Multikultura, Tetovë	Si kryhen prokurimet në shkollat fillore sipas Ligjit për Prokurimin Publik	\$9.485
Qendra Kombëtare e Romëve, Kumanovë	Politikat dhe Praktikat Adekuate të Strehimit	\$9.874
Shoqata për Zhvillimin Rural GLA Agro Lider, Krivogashtani	Paratë publike për të mirë publike	\$8.450
Fondacioni për zhvillimin e komunitetit lokal, Shtip	Objektivi Qytetar 2.0	\$9.990
Shoqëria Gjeografike Rajonale GEOSFERA, Manastir	Epo, unë e dua BAIRO TË PASTËR	\$7.460
Shoqata e Qytetarëve Media Plus, Shtip	U thoni të tjerëve që të dinë	\$9.778
Aleksandar Kondev	Fotomonografia PROTEST(A)	\$1.103
GJITHSEJ:		\$56.140

MARRËVESHJE PËR BASHKËPUNIM		
PALA KONTRAKTUESE	QËLLIMI	SHUMA E MARRËVESHJES NË USD
Shoqata për Zhvillim të Qëndrueshëm Milieukontakt Maqedoni, Shkup	Ndërtimi i kapaciteteve në tre komunitete lokale të identifikuara në Maqedoni (Manastir, Shtip dhe Tetovë) në fushën e mbrojtjes së mjedisit, kryerja e një fushate edukative, konsultimi me palët e interesuara dhe përgatitjen dhe botimin e analizave të kornizës ekzistuese ligjore dhe strategjike mjedisore që përqendrohet në ndryshimin e klimës në secilën prej tre komunave	\$37.935,04
Komiteti i Helsinkit për të Drejtat e Njeriut, Shkup	Monitorimi i gjuhës së urrejtjes në tre komunitete lokale të identifikuara në Maqedoni (Manastir, Shtip dhe Tetovë), përmes monitorimit 8 mujor, botimi i informimeve tremujore me sistemin paralajmërues dhe botimi i analizës përfundimtare	\$24.993
GJITHSEJ:		\$62.928,04

Përgjigje e shpejtë e krizës së shkaktuar nga pandemia e KOVID-19 në kuadër të konceptit të Partneriteteve në Komunitetet për Avancimin e Demokracisë Lokale

GRANTE		
GRANTIST	QËLLIMI	SHUMA E GRANTIT NË USD
Rrjeti kombëtar kundër dhunës ndaj grave dhe dhunës në familje “Zëri kundër dhunës”, Shkup	Sigurimi i strehimit të përkohshëm për gratë viktime të dhunës në familje	\$18.765
Mashina Produksion DOOEL, Shkup	Seriali dokumentar Gjendja e Jashtëzakonshme – koronavirusi në Maqedoninë e Veriut	\$13.807
GJITHSEJ:		\$32.572

Bërthamat krijuese rajonale: shfrytëzimi i fuqisë së artit dhe kulturës për të inkurajuar veprimin qytetar kundër korrupsionit

GRANTE		
GRANTIST	QËLLIMI	SHUMA E GRANTIT NË USD
Dragana Gunin Stojcevska	Korrupsioni bazuar në punë të bazuara në gjini (me theks tek gratë)	\$10.660
Igor K. Ilievski	Artvizëm për Ndryshime	\$10.470
GJITHSEJ:		\$21.130

Arsimi për komunitetet më të vogla etnike

GRANTE		
GRANTIST	QËLLIMI	SHUMA E GRANTIT NË USD
Fondacioni për Iniciativa Arsimore dhe Kulturore "Hap pas Hapi", Shkup	Partneritet strategjik me FShHM në implementimin e konceptit të arsimit të komuniteteve më të vogla etnike	\$70.000
Fondacioni për Internet dhe Shoqëri Metamorfozis, Shkup	Burime të hapura arsimore në mësimdhënien në internet	\$10.000
Shoqata për Mbrojtjen e të Drejtave të Fëmijëve, Shkup	Ndihma sociale dhe arsimore e fëmijëve në rrugë në periudhën korrik-dhjetor 2020	\$12.165
GJITHSEJ:		\$92.165

Të rregullt në orë: aksion për përfshirjen e romëve në arsimin fillor

MARRËVESHJE PËR BASHKËPUNIM		
PALA KONTRAKTUESE	QËLLIMI	SHUMA E MARRËVESHJES NË USD
Fondacioni për Iniciativa Arsimore dhe Kulturore "Hap pas Hapi", Shkup	Realizimi i aktiviteteve nga projekti "Klasa të rregullta: aksion për përfshirjen e Romëve në arsimin fillor"	\$216.391,90
GJITHSEJ:		\$216.391,90

Përgjigje e shpejtë e krizës së shkaktuar nga pandemia e KOVID-19 në kuadër të konceptit Arsimi i Komuniteteve më të Vogla Etnike

GRANTE		
GRANTIST	QËLLIMI	SHUMA E GRANTIT NË USD
SHFK Dituria, f. Lubin, Shkup	Prokurimi i pajisjes teknike për pajisjen e klasës burimore për mësimdhënien dhe mësimin digjital	\$7.000
SHFK Rajko Zhinzifov, f. Orzari, Veles	Prokurimi i pajisjes teknike për pajisjen e klasës burimore për mësimdhënien dhe mësimin digjital	\$5.000
SHFK Sh. Krili dhe Metodij, f. Kuçevishte, Çuçer Sandevo	Prokurimi i pajisjes teknike për pajisjen e klasës burimore për mësimdhënien dhe mësimin digjital	\$6.000
SHFK Svetozar Markoviq, f. Staro Nagoriçane, Staro Nagoriçane	Prokurimi i pajisjes teknike për pajisjen e klasës burimore për mësimdhënien dhe mësimin digjital	\$5.000
SHFK Braqa Ribar, f. Tabanovcë, Kumanovë	Prokurimi i pajisjes teknike për pajisjen e klasës burimore për mësimdhënien dhe mësimin digjital	\$6.000
SHFK Nexhati Zekirja, f. Koxhaxhik, Centar Zhupa	Prokurimi i pajisjes teknike për pajisjen e klasës burimore për mësimdhënien dhe mësimin digjital	\$6.000
SHFK Goce Delçev, f. Vasilevë, Vasilevë	Prokurimi i pajisjes teknike për pajisjen e klasës burimore për mësimdhënien dhe mësimin digjital	\$6.000

SHFK Strasho Pinxhur, f. Karbinci, Karbinci	Prokurimi i pajisjes teknike për pajisjen e klasës burimore për mësimdhënien dhe mësimin digjital	\$6.000
SHFK Mustafa Qemal Ataturk, f. Dollno Koliçani, Studeniçan	Prokurimi i pajisjes teknike për pajisjen e klasës burimore për mësimdhënien dhe mësimin digjital	\$6.000
SHFK Braqa Ramiz i Hamid, Shuto Orizari, Shkup	Prokurimi i pajisjes teknike për pajisjen e klasës burimore për mësimdhënien dhe mësimin digjital	\$7.000
GJITHSEJ:		\$60.000

MARRËVESHJE PËR BASHKËPUNIM		
PALA KONTRAKTUESE	QËLLIMI	SHUMA E MARRËVESHJES NË USD
Fondacioni për Iniciativa Arsimore dhe Kulturore “Hap pas Hapi”, Shkup	Studimi për vlerësimin e situatës, nevojave dhe sfidave në zbatimin e mësimdhënies në internet në shkollat fillore në zonat rurale, me mësimdhënie në gjuhët e komuniteteve më të vogla dhe fëmijëve në rrezik socio-ekonomike	\$2.283,50
Byroja për Zhvillimin e Arsimit të Republikës së Maqedonisë së Veriut	Përkthimi i kurrikulës së shkurtuar për arsimin fillor në të gjitha gjuhët e mësimin në Republikën e Maqedonisë së Veriut, përkthimi i kurrikulës së shkurtuar për arsimin e mesëm në gjuhën shqipe dhe turke	\$10.686,29
SHFK Braqa Ramiz i Hamid, Shuto Orizari, Shkup	Donacion i tabletave dhe kartelave të internetit për ndihmë të nxënësve nga familjet e rrezikuara për ndjekjen e rregullt të mësimin online dhe të kryejnë obligimet shkollore	\$6.800
SHFK Svetozar Markoviq, f. Staro Nagoriçane, Staro Nagoriçane	Donacion i tabletave dhe kartelave të internetit për ndihmë të nxënësve nga familjet e rrezikuara për ndjekjen e rregullt të mësimin online dhe të kryejnë obligimet shkollore	\$2.992
SHFK Rajko Zhinzifov, f. Orzari, Veles	Donacion i tabletave dhe kartelave të internetit për ndihmë të nxënësve nga familjet e rrezikuara për ndjekjen e rregullt të mësimin online dhe të kryejnë obligimet shkollore	\$7.208
SHFK Sh. Krili dhe Metodij, f. Kuçevishte, Çußer Sandevo	Donacion i tabletave dhe kartelave të internetit për ndihmë të nxënësve nga familjet e rrezikuara për ndjekjen e rregullt të mësimin online dhe të kryejnë obligimet shkollore	\$1.768

SHFK Braça Ribar, f. Tabanovcë, Kumanovë	Donacion i tabletave dhe kartelave të internetit për ndihmë të nxënësve nga familjet e rrezikuara për ndjekjen e rregullt të mësimin online dhe të kryejnë obligimet shkollore	\$1.360
SHFK Dituria, f. Lubin, Saraj	Donacion i tabletave dhe kartelave të internetit për ndihmë të nxënësve nga familjet e rrezikuara për ndjekjen e rregullt të mësimin online dhe të kryejnë obligimet shkollore	\$1.496
SHFK Strasho Pinxhur, f. Karbinci, Karbinci	Donacion i tabletave dhe kartelave të internetit për ndihmë të nxënësve nga familjet e rrezikuara për ndjekjen e rregullt të mësimin online dhe të kryejnë obligimet shkollore	\$9.520
SHFK Goce Delçev, f. Vasilevë, Vasilevë	Donacion i tabletave dhe kartelave të internetit për ndihmë të nxënësve nga familjet e rrezikuara për ndjekjen e rregullt të mësimin online dhe të kryejnë obligimet shkollore	\$7.616
SHFK Nexhati Zekirja, f. Koxhaxhik, Centar Zhupa	Donacion i tabletave dhe kartelave të internetit për ndihmë të nxënësve nga familjet e rrezikuara për ndjekjen e rregullt të mësimin online dhe të kryejnë obligimet shkollore	\$4.080
SHFK Mustafa Qemal Ataturk, f. Dollno Koliçani, Studeniçan	Donacion i tabletave dhe kartelave të internetit për ndihmë të nxënësve nga familjet e rrezikuara për ndjekjen e rregullt të mësimin online dhe të kryejnë obligimet shkollore	\$4.760
Fondacioni për Internet dhe Shoqëri Metamorfozis, Shkup	Institucionalizimi i Modelit të Burimeve të Hapura të Arsimit	\$2.240
GJITHSEJ:		\$62.809,79

Strategjia e rrjetit për përforsimin juridik

GRANTE		
GRANTIST	QËLLIMI	SHUMA E GRANTIT NË USD
Komiteti i Helsinkit për të Drejtat e Njeriut, Shkup	Përforsimi juridik i punëtorëve të tekstilit për vetëmbrojtje	\$40.000
Shoqata për Edukim Ligjor dhe Transparencë Stanica P.E.T., Prilep,	Qendra për Qasje në Drejtësi	\$34.000

HERA - Shoqata për Edukim dhe Kërkim Shëndetësor, Shkup	Promovimi i të Drejtave Riprodhuese të Grave Rome në Shuto Orizari	\$15.790
Shoqata e edukatorëve për mbrojtjen e të drejtave të grave dhe fëmijëve - LIL, Shkup	Monitorimi dhe dokumentimi i shkeljes së të drejtave të njeriut të pacientëve romë	\$6.500
Qendra Kombëtare e Romëve, Kumanovë	Ndihma për rinovimin e zyrave të QKR - Kumanovë	\$7.553
Shoqata e Avokatëve Romë – ZPR, Shkup	Sipërmarrja sociale si model për vetë-qëndrueshmëri të shërbimeve për përforcimin e komuniteteve të marginalizuara	\$8.152
Komiteti i Helsinkit për të Drejtat e Njeriut	Sipërmarrja sociale si model për vetë-qëndrueshmëri të shërbimeve për përforcimin e komuniteteve të marginalizuara	\$8.200
Fondacioni CEED Maqedoni, Shkup	Mbështetje teknike për fillimin e një aktiviteti të biznesit social si model për vetë-qëndrueshmëri të shërbimeve për përforcimin e komuniteteve të marginalizuara	\$8.200
Shoqata për Edukim Ligjor dhe Transparencë Stanica P.E.T., Prilep,	Sipërmarrja sociale si model për vetë-qëndrueshmëri të shërbimeve për përforcimin e komuniteteve të marginalizuara	\$8.200
HOPS - Opsione për jetë të shëndetshme, Shkup	Sipërmarrja sociale si model për vetë-qëndrueshmëri të shërbimeve për përforcimin e komuniteteve të marginalizuara dhe përforcimi i tyre ekonomik	\$8.200
Shoqata për Emancipim, Solidaritet dhe Barazi të Grave - ESE, Shkup	Sipërmarrja sociale si model për vetë-qëndrueshmëri të shërbimeve për përforcimin e grave	\$8.200
GJITHSEJ:		\$152.995

Qasja në drejtësi për të marginalizuarit

MARRËVESHJE PËR BASHKËPUNIM		
PALA KONTRAKTUESE	QËLLIMI	SHUMA E MARRËVESHJES NË USD
Shoqata për Edukim Ligjor dhe Transparencë Stanica P.E.T., Prilep,	Vendosja e bashkëpunimit ndërmjet FShHM dhe Stanica P.E.T. për zbatimin e projektit “Qasja në drejtësi për të marginalizuarit”	\$48.270,98

HOPS - Opsione për jetë të shëndetshme, Shkup	Vendosja e bashkëpunimit ndërmjet FShHM dhe Stanica P.E.T. për zbatimin e projektit "Qasja në drejtësi për të marginalizuarit"	\$74.402,76
GJITHSEJ:		\$122.673,74

Përgjigje e shpejtë e krizës së shkaktuar nga pandemia e KOVID-19 në kuadër të konceptit Strategjia e rrjetit për përforsimin juridik

GRANTE		
GRANTIST	QËLLIMI	SHUMA E GRANTIT NË USD
IRIZ - Iniciativa për Zhvillimin dhe Përfshirjen e Komuniteteve, Shkup	Promovimi i shëndetit të komunitetit rom në kohë krize shëndetësore	\$65.500
OJQ KHAM, Dellçevë	Promovimi i shëndetit të komunitetit rom në kohë krize shëndetësore	\$84.500
Qendra Kombëtare e Romëve, Kumanovë	Promovimi i shëndetit të komunitetit rom në kohë krize shëndetësore	\$25.000
OJQ Romano Çaçipe, Shkup	Promovimi i shëndetit të komunitetit rom në kohë krize shëndetësore	\$65.340
HERA – Shoqatat për Edukim dhe Kërkim Shëndetësor, Shkup	Përmirësimi i jetës sociale dhe ekonomike dhe shëndetit seksual dhe riprodhues të grave rome në kohë krize shëndetësore	\$29.998
Shoqata për Zhvillim Demokratik të Romëve "SONCE", Tetovë	Sigurimi i ndihmës juridike për shëndet më të mirë të komunitetit rom	\$38.000
GJITHSEJ:		\$308.338

Mbrojtja e të drejtave të punës së punëtorëve me pagë të ulët dhe informale në kohë krize shëndetësore për shkak të KOVID-19

GRANTE		
GRANTIST	QËLLIMI	SHUMA E GRANTIT NË USD
Shoqata për Zhvillim Demokratik të Romëve "SONCE", Tetovë	Ballafaqimi me pasojat ekonomike të krizës KOVID-19 duke mbështetur punëtorët informal	\$10.000
HOPS - Opsione për jetë të shëndetshme, Shkup	Mbrojtja e të Drejtave Socio-Ekonomike dhe të Punës dhe Fuqizimi Ligjor i Përdoruesve të Drogës dhe Punëtorëve të Seksit në kohën e KOVID-19	\$20.000
HERA – Shoqatat për Edukim dhe Kërkim Shëndetësor, Shkup	Reduktimi i pasojave ekonomike dhe sociale të krizës shëndetësore në komunitetin rom	\$10.000
Shoqata për Edukim Ligjor dhe Transparencë Stanica P.E.T., Prilep,	Ndihma dhe organizimi i komuniteteve të marginalizuara për ballafaqimin me krizën shëndetësore	\$15.000
Komiteti i Helsinkit për të Drejtat e Njeriut, Shkup	Mbështetje për punëtorët gjatë krizës me KOVID-19	\$20.000
Shoqata e mësimdhënësve për mbrojtjen e të drejtave të grave dhe fëmijëve - LIL, Shkup	Mbrojtja e të drejtave të punëtorëve me të ardhura të ulëta dhe punëtorëve informal romë në kushtet e krizës KOVID-19	\$10.000
Shoqata Izbor, Strumicë	Mbrojtja e të drejtave të punës së punëtorëve me të ardhura të ulëta dhe punëtorëve informal në kohë krize për shkak të KOVID-19	\$10.000
EHO - Organizatë arsimore-humanitare, Shtip	Realizimi dhe mbrojtja e të drejtave të punëtorëve dhe lehtësohet hyrja në institucione dhe masat antikrizë për ndihmë në kushte krize për shkak të KOVID-19	\$10.000
Shoqata për Emancipim, Solidaritet dhe Barazi të Grave - ESE, Shkup	Ballafaqimi me dy të këqija - efektet shëndetësore dhe ekonomike të epidemisë mbi grupet në nevojë	\$20.000
Qendra Kombëtare e Romëve, Kumanovë	Mbrojtja e të drejtave të punës së punëtorëve me të ardhura të ulëta dhe punëtorëve informal në kohë krize për shkak të KOVID-19	\$14.986
Qendra Kulturore Rinore, Manastir	Ndihmë juridike dhe mbështetje për qytetarët nga ekonomia formale dhe joformale në kohë krize	\$10.000

GJITHSEJ: \$149.986

Zgjedhje të parakohshme parlamentare 2020

GRANTE		
GRANTIST	QËLLIMI	SHUMA E GRANTIT NË USD
Fondacioni për Internet dhe Shoqëri Metamorfozis, Shkup	Kundër dezinformacioneve për jehonë më të madhe në zgjedhjet	\$12.500
Gudmod Media DOOEL, Shkup	Promovimi i pjesëmarrjes më të madhe të qytetarëve në zgjedhjet e parakohshme parlamentare më 15 korrik, 2020	\$40.000
		GJITHSEJ: \$52.500

Të drejta studentore dhe angazhimi

GRANTE		
GRANTIST	QËLLIMI	SHUMA E GRANTIT NË USD
Shoqata e qytetarëve "Forumi Rinor Arsimor", Shkup	Angazhimi i të Rinjve për Politikën Rinore dhe Studentore	\$90.000
Sindikata e pavarur akademike Shkup - NAKS, Shkup	Cilësia e mësimdhënies në arsimin e lartë	\$29.480
Shoqata për Zhvillim Arsimor EKUALIS, Shkup	Paketa Rinore dhe Angazhimi përmes Fushatave Rinore	\$19.950
Sindikata e pavarur akademike Shkup - NAKS, Shkup	Fonde shtesë për përfundimin e projektit Transparenca Financiare dhe Përgjegjësia në Arsimin e Lartë nga granti me numër 10450	\$7.198,26
		GJITHSEJ: \$146.628,26

Politika shëndetësore të bazuar në të drejta

GRANTE		
GRANTIST	QËLLIMI	SHUMA E GRANTIT NË USD
Koalicioni Të drejtat Seksuale dhe Shëndetësore të Komuniteteve të Margjinalizuara MARGINI, Shkup	Promovimi i të Drejtave Seksuale dhe Shëndetësore të Komuniteteve të Margjinalizuara	\$78.956
HOPS - Opsione për jetë të shëndetshme, Shkup	Mbështetje institucionale për HOPS	\$140.000
Shoqata për Emancipim, Solidaritet dhe Barazi të Grave - ESE, Shkup	Mbështetje institucionale për ESE	\$181.000
Shoqata për mbështetjen e punëtorëve të margjinalizuar STAR-STAR, Shkup	Sigurimi i mbështetjes për punëtorët seksuale gjatë dhe pas krizës KOVID-19	\$45.000
		GJITHSEJ: \$444.956

Përgjigje e shpejtë e krizës së shkaktuar nga pandemia e KOVID-19 në kuadër të fushës Politika shëndetësore të bazuar në të drejta

GRANTE		
GRANTIST	QËLLIMI	SHUMA E GRANTIT NË USD
Kryqi i Kuq i Republikës së Maqedonisë së Veriut, Shkup	Shpërndarja e paketave të ushqimit dhe higjienës në komunitetet rome (pjesa e 1)	\$100.000

Kryqi i Kuq i Republikës së Maqedonisë së Veriut, Shkup	Shpërndarja plotësuese e paketave të ushqimit dhe higjienës në komunitetet rome (pjesa e 2)	\$12.500
Kryqi i Kuq i Republikës së Maqedonisë së Veriut, Shkup	Shpërndarja e paketave të ushqimit dhe higjienës në komunitetet rome (pjesa e 3)	\$166.600
GJITHSEJ:		\$279.100

Mbrojtja e të drejtave të punës së punëtorëve me paga të vogla dhe joformal gjatë kohës së krizës shëndetësore për shkak të KOVID-19

GRANTE		
GRANTIST	QËLLIMI	SHUMA E GRANTIT NË USD
Fondacioni IDEA Evropa Juglindore, Shkup	Mbështetja institucionale e IDEA Fondacioni Evropa Juglindore gjatë krizës KOVID-19	\$50.000
GJITHSEJ:		\$50.000

GJITHSEJ: \$2.706.764,59

Fondacioni
Shoqëri e Hapur
- Maqedoni

rr. "Çedomir Minderoviq" nr 31
Fah Postar 378, 1000 Shkup

Tel: +389 2 2444 488
e-adresa: fosm@fosm.mk